T. C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ENGELLİ ÇALIŞMALARI ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BATI TRAKYA'DA OKUL ÖNCESİ AZINLIK EĞİTİM KURUMLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARINA İLİŞKİN SORUNLARI

GİOUSOUF GİOUSOUF
1128236143

DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ DEMİRALİ YAŞAR ERGİN

EDİRNE, 2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ENGELLİ ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Giousouf Giousouf tarafından hazırlanan "BATI TRAKYA'DA OKUL ÖNCESİ AZINLIK EĞİTİM KURUMLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARINA İLİŞKİN SORUNLARI" Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca **19.06.2019** günü saat **11:30** 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *..Kabul Edilmesine..... **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	**KANAAT**	**İMZA**
Doç. Dr. Ahmet YIKMIŞ	Kabul Edilmesine	
Dr. Öğr. Üyesi. Demirali Yaşar ERGİN (Danışman)	Kabul Edilmesine	
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet YAVUZ	Kabul Edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10270880
Yazar Adı / Soyadı	GIOUSOUF GIOUSOUF
T.C.Kimlik No	99582323584
Telefon	5435259111
E-Posta	ggiousouf@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Batı Trakya'da Okul Öncesi Azınlık Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Sorunları
Tezin Tercümesi	The Problems Of Inclusion Practices Of Teachers Working In Pre-School Minority Education Institutions In Western Thrace
Konu	Eğitim ve Öğretim = Education and Training
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Engelli Çalışmaları Anabilim Dalı
Bilim Dalı	
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2019
Sayfa	100
Tez Danışmanları	DR. ÖĞR. ÜYESİ DEMİRALİ YAŞAR ERGİN
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	Kaynaştırma, Bütünleştirme, Batı Trakya, Okul öncesi

17.07.2019

İmza:.....

Tezin Adı: Batı Trakya'da Okul Öncesi Azınlık Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Sorunları

Hazırlayan: Giousouf GİOUSOUF

ÖZET

Çalışmanın amacı, Batı Trakya'da okul öncesi azınlık eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin sorunlarını belirlemektir.

Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin sorunları ve görüşlerini etkileyen faktörler betimlenmiş ve diğer bağımsız değişkenlerin etkileri araştırılmıştır.

Araştırmanın evreni 2014-2015 öğretim yılında Batı Trakya'da okul öncesi azınlık eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerdir. Örneklem alınmayıp evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmış, 34 öğretmene ulaşılmıştır.

Araştırmanın bağımsız değişkenleri hakkında veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen öğretmenlerin kişisel-demografik bilgilerini ve kaynaştırma eğitimiyle ilgili geçmişlerini belirlemeye yönelik 19 sorudan (bağımsız değişken) oluşmaktadır.

Kaynaştırma sorunlarının saptanması için Ahmetoğlu, Ünal, Ergin, (2016) tarafından geliştirilip geçerlik-güvenirlik çalışmaları yapılan "Kaynaştırma Uygulamalarının Başarısını Etkileyen Etmenler Ölçeği" kullanılmıştır.bu ölçek, öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin sorunlarını saptamaya yönelik 4'lü derecelemeli 66 soru ve 10 alt boyuttan oluşmaktadır.

Araştırma bulgularına göre ölçekteki tüm boyutlara ve tüm maddelere göre Batı Trakya'da Okul Öncesi Azınlık Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin yüksek düzeyde sorunlar vardır.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, Bütünleştirme, Batı Trakya, Okul öncesi

Title Of The Thesis: The Problems Of Inclusion Practices Of Teachers Working In Pre-School Minority Education Institutions In Western Thrace

Prepared By: Giousouf GİOUSOUF

ABSTRACT

The aim of the study is to identify the problems of inclusion practices of teachers working in pre-school minority education institutions in Western Thrace.

The research is a relational screening model. The problems affecting the opinions of the teachers about the inclusion practices working in preschool education institutions and the factors affecting their opinions were described and the effects of other independent variables were analyzed.

The population of the study is teachers working in pre-school minority education institutions in Western Thrace during the 2014-2015 academic year. It was not taken any sample, the whole population was tried to be reached and 34 teachers were reached.

The study consists of 19 questions (independent variables) aiming to determine the personal-demographic information and the background on inclusion education of the teachers which are developed by the researcher in order to collect data about the independent variables.

In order to determine inclusion problems, “the Factors Affecting the Success of Inclusion Practices Scale” which was developed by Ahmetoğlu, Ünal, Ergin, (2016) and the validity-reliability studies were done is used. This scale consists of 66 questions with 4 grades and 10 sub-dimensions to determine the problems of prospective teachers about inclusion.

According to the research findings, according to all dimensions and all items of the scale, there are high levels of problems of Teachers working in Preschool Minority Education Institutions in Western Thrace regarding the Inclusion Practices.

Key Words: inclusion, integration, Western Thrace, preschool

ÖNSÖZ

Araştırmada, Batı Trakya'da okul öncesi azınlık eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin sorunları tespit edilerek, elde edilecek sonuçların Batı Trakya'da özel eğitim alanına katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bu sonuçlar, yerel ve ulusal düzeyde eğitim yöneticileriyle paylaşılarak ailelerin sorunlarına çözüm olması umulmuştur.

Bu çalışmamda beni ilk andan itibaren motive eden, her zaman benimle tecrübelerini paylaşan ve beni yönlendiren, yanı sıra istatistiksel analizlerin gerçekleştirilmesinde büyük katkı sağlayan danışmanım, değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Demirali Yaşar Ergin'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu alanda çalışmama destek sağlayan ve bilgilerini bizlerle paylaşan değerli hocalarım Prof. Dr. Yeşim Fazlıoğlu ve Prof. Dr. Emine Ahmetoğlu'na ne kadar teşekkür etsem azdır.

Yüksek lisans boyunca beni daima destekleyen çalışma arkadaşlarım, bu çalışmanın temelini oluşturan Batı Trakya'daki engelli çocuğa sahip aileler ve azınlık kurumlarının yöneticilerine yürekten teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca verdikleri eğitimle bana yön veren tüm hocalarıma teşekkür ederim. Dünyaya geldiğim andan bu yana maddi, manevi yanımda olup, bugünlere gelmemde en büyük destekçim olan aileme teşekkür ederim. Son olarak araştırmam süresince göstermiş olduğu anlayış ve destek için sevgili eşim ve oğluma sonsuz teşekkürler.

Saygılarımla...

Edirne, 2019 Yusuf Yusuf

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET i
ABSTRACT ii
ÖNSÖZ iii
İÇİNDEKİLER iv
TABLOLAR LİSTESİ vi
1. GİRİŞ 1
1.1. Problem 1
1.2. Amaç 4
1.3. Önem 5
1.4. Sayıltılar 6
1.5. Sınırlılıklar 6
1.6. Tanımlar 6
2. ÖZEL EĞİTİM 7
2.1. Okul Öncesi Eğitim 7
2.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Temel Amaçları 9
2.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri 9
2.1.3. Okul Öncesi Eğitimin Önemi 11
2.2. Özel Eğitim 13
2.2.1. Özel Eğitim ve Özel Eğitime Muhtaç Bireyler 13
2.2.2. Özel Eğitimin Amaçları 17
2.2.3. Özel Eğitimin Temel İlkeleri 17
2.2.4. Okul Öncesi Dönemde Özel Eğitim 19
2.2.5. Özel Gereksinimli Bireyler, Özel Eğitim ve Özel Eğitim Ortamları 20
2.3. Kaynaştırma 23
2.3.1. Kavramsal Temeller 23
2.3.1.1. Kaynaştırma Eğitiminin Nedenleri 25
2.3.1.2. Kaynaştırmanın Amaçları 27
2.3.1.3. Kaynaştırmanın İlkeleri 29
2.3.1.4. Kaynaştırmanın Önemi 30
2.3.1.5. Kaynaştırma Uygulamasının Türkiye'deki Yasal Dayanakları 31
2.3.1.6. Kaynaştırma Eğitiminin Türleri 33
2.3.1.6.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma 34
2.3.1.6.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma 35
2.3.1.6.3. Kaynak Oda Destekli Kaynaştırma 35
2.3.1.6.4. Tersine Kaynaştırma 36
2.3.1.7. Kaynaştırma Eğitiminin Yararları 37
2.3.1.7.1. Kaynaştırma Eğitiminin Özel Gereksinimli Çocuğa Yararları 37
2.3.1.7.2. Kaynaştırma Eğitiminin Normal Çocuğa Yararları 38
2.3.1.7.3. Kaynaştırma Eğitiminin Sınıf Öğretmenine Yararları 38
2.3.1.7.4. Kaynaştırma Eğitiminin Ailelere Yararları 39
2.4. Kaynaştırma Eğitimi Alacak Olan Özel Gereksinimli Bireyler 40
2.4.1. Zihin Özürlü Öğrenciler 40
2.4.2. Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenciler 41
2.4.3. İşitme Özürlü Öğrenciler 44
2.4.4. Dil ve Konuşma Güçlüğü Olan Öğrenciler 44
2.5. Kaynaştırma Eğitimini Başarıya Ulaştıran Etmenler 45
2.5.1. Öğretmen 46
2.5.2. Aile 47

2.5.3. Okul Yönetimi 48
2.5.4. Normal Gelişim Gösteren Çocuk 50
2.5.5. Fiziksel Koşullar 50
2.5.6. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı 52
2.6. Kaynaştırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi 52
2.7. Dünyada ve Türkiye'de Kaynaştırma Eğitimi 53
2.8. İlgili Araştırmalar 57
2.8.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar 57
2.8.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 63
3. YÖNTEM 65
3.1. Araştırmanın Modeli 65
3.2. Evren ve Örneklem 65
3.3. Veriler ve Toplanması 65
3.3.1. Anket 65
3.3.2. Kaynaştırma Uygulamalarının Başarısını Etkileyen Etmenler Ölçeği 65
3.3.3. Uygulama 67
3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması 67
4. BULGULAR VE YORUM 68
4.1. Örneklem Dağılımına İlişkin Bulgular 68
4.2. Kaynaştırma Sorunlarına İlişkin Betimsel Değerler 69
4.3. Kaynaştırma Sorunlarının Değişkenlere Göre Karşılaştırılması 74
5. SONUÇ VE ÖNERİLER 83
5.1. Sonuç 83
5.2. Öneriler 85
KAYNAKÇA 86
EK A. ANKET 88
EK B. KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARININ BAŞARISINI ETKİLEYEN ETMENLER ÖLÇEĞİ 89

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Katılımcı öğretmenlerin genel özelliklerine ilişkin frekans dağılımları 68
Tablo 2. Katılımcı öğretmenlerin eğitim özelliklerine ilişkin frekans dağılımları 68
Tablo 3. Katılımcı öğretmenlerin özel eğitim özelliklerine ilişkin frekans dağılımları 69
Tablo 4. Kaynaştırma sorunları ölçeğinin genel betimsel istatistikler ve normallik değerleri 70
Tablo 5. Katılımcı öğretmenlerin görece en yüksek düzeyde şikayetci oldukları kaynaştırma sorunları 71
Tablo 5. Katılımcı öğretmenlerin görece en yüksek düzeyde şikayetci oldukları kaynaştırma sorunları (Devam) 72
Tablo 6. Katılımcı öğretmenlerin görece daha düşük düzeyde şikayetci oldukları kaynaştırma sorunları 73
Tablo 7. Yaşınız? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi 74
Tablo 8. Medeni durumunuz? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi 75
Tablo 9. Mesleki Hizmet Süreniz? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi 75
Tablo 9. Mesleki Hizmet Süreniz? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi (Devam) 76
Tablo 10. (Eğer eğitim düzeyiniz lisans ise-6.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi 76
Tablo 11. (Eğer bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü eğitim fakültesi ise-7.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi 77
Tablo 12. Özel eğitim ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi 77
Tablo 13. Özel eğitim ile ilgili bilgi ya da eğitim aldıysanız ne tür eğitim aldınız? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi 78
Tablo 14. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi 78
Tablo 14. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi (Devam) 79
Tablo 15. Aldıysanız ne tür eğitim aldınız? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi 79
Tablo 16. Daha önce kaynaştırma uygulaması çalıştınız mı? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi 80
Tablo 17. Bu dönem sınıfınızda kaynaştırma öğrencisi var mı? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi 81
Tablo 18. Kaynaştırma Eğitimi Konusunda bilgi almak ister misiniz? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi 82
Tablo 19. Sonuçların Özeti 83

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Okul öncesi eğitim; isteğe bağlı olarak, ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar. Okul öncesi eğitim kurumları, bağımsız anaokulları olarak kurulabildikleri gibi, gerekli görülen yerlerde ilköğretim okuluna bağlı ana sınıfları hâlinde veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfı olarak da açılabilmektedir. Okul öncesi eğitimin amacı; millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, çocukların beden, zihin, duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını, onların ilköğretime hazırlanmasını, şartları elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme zemini temin edilmesini, Türkçenin doğru ve güzel konuşulmasını sağlamaktır. (MEB 2010 mali yılı performans programı)

Türk millî kültürünün dış ülkelerde korunması, tanıtılması ve yaygınlaştırılması ile ilgili eğitim ve öğretim hizmetlerini düzenlemek üzere, Millî Eğitim Bakanlığı yurtdışı teşkilatı oluşturulmuştur. Dış ülkelerin genel, mesleki ve teknik öğretim alanlarında eğitim ve öğretimdeki gelişmelerini takip etmek ve ülkemize aktarımını sağlamak ve ülkemizin eğitim ve bilim faaliyetlerini yurtdışında tanıtmak üzere; 18 eğitim ataşeliği faaliyet göstermektedir. Yurtdışı temsilciliklerimizde kullanılmak üzere Bakanlığımızın toplam 46 eğitim müşavirliği/ataşeliği kadrosu bulunmaktadır. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarının eğitimi için 2009 yılı itibariyle, Yunanistan (Batı Trakya)'da 16 öğretmen görevlendirilmiştir.

Kaynaştırma programının başarılı yürütülmesi çeşitli değişkenlere bağlıdır. Bu değişkenler; yöneticiler, öğretmenler, aileler, kaynaştırma öğrencileri, normal öğrenciler ve fiziksel ortamdır (Diler, 1998, Kırcaali-İftar, 1998). Ayrıca kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için; sınıf öğretmeninin, okul idarecisinin, kaynaştırma öğrencisinin ailesinin, yardımcı hizmet görevlilerinin, okuldaki diğer öğretmenlerin eğitilmesi, ayrıca okulun fiziksel imkanlarının artırılması, sınıf

öğretmeninin kaynaştırmaya yönelik olumsuz tutumu var ise tutumunun değiştirilmesi ve özel eğitim desteği sağlanması gerekir.

Türkiye'de kaynaştırma uygulamalarına ilişkin öğretmen, yönetici, anne-baba tutumları ve görüşleri, öğrencilerin akademik ve sosyal beceri düzeyleri, uygulanan bilgilendirici programların etkisi ve yaşanan sorunları belirlemeye yönelik araştırmalar gerçekleştirilmiştir (Akçamete ve Ceber, 1999; Akçamete, Gürgür ve Kış, 2003; Batu, 2000; Çolak ve Vuran, 2006; Eripek, 2000; Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu, 2005; Küçüker, Acarlar ve Kapçı, 2006; Şahbaz, 1997; Uysal, 1995; Vuran, 2005). Bu araştırmaların sonuçlarına bakıldığında, öğretmenlerin kaynaştırma ve özel eğitim konusunda destek hizmet almadıkları ve buna gereksinimleri olduğu belirlenmiştir. Bu sorun dikkate alınacak olursa, öğretmenlerin tutum ve görüşlerinin daha objektif yöntemlerle belirlenmesini sağlayacak nitel araştırmaların gerçekleştirilmesi ve aynı zamanda öğretmenlere yönelik değişik konularda ve şekillerde uygulanabilecek danışmanlık modellerinin geliştirilmesi gerekmektedir. (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi 2013, 14(2) 33-49)

Kaynaştırma uygulamalarının etkili bir şekilde uygulanabilmesi için dikkat edilmesi gereken etmenlerden bir tanesi de öğretimsel uyarlamaların yapılmasıdır. Dolayısıyla kaynaştırma sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenlerine bu konuda önemli görevler düşmektedir. Bu durumda kaynaştırma sınıfı öğretmenleri öğretimsel uyarlamalar konusunda gerekli bilgi donanımına sahip olmalıdır.

Özel gereksinimli bireylerin toplumun bir parçası olarak yaşamlarını sürdürmelerinin temelinde, eğitimlerinde fırsat eşitliğinden yararlanmaları yer almaktadır. Özel gereksinimli bireylerin eğitimi ele alındığında, ayrı ve birlikte eğitim olmak üzere iki farklı uygulama göze çarpmaktadır. Ayrı eğitim; özel gereksinimli bireylerin, özür türüne ve derecesine bağlı olarak geliştirilen özel programlar çerçevesinde, özel eğitim personeli tarafından gerçekleştirilen eğitimdir. Birlikte eğitim ise; özel gereksinimli ve normal bireylerin bir arada, normal sınıf öğretmenleri tarafından eğitilmelerini kapsamaktadır (Kırcaali-İftar ve Batu, 2005). Özel eğitimde, öğrencinin gereksinimine dayalı olarak en iyi

eğitimin verilmesi kaynaştırma uygulaması yoluyla sağlanmaktadır (Öncül, 2003). Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencinin gerekli destek özel eğitim hizmetleri sağlanarak, tam ya da yarı zamanlı olarak kendisi için en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olan normal eğitim sınıflarında eğitim görmesidir (Kırcaali-İftar, 1992).

Başarılı bir kaynaştırma için diğer önemli etmenlerden birisi de tüm öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak, öğrenmelerini kolaylaştıracak biçimde genel eğitim sınıflarının düzenlenmesidir. Sınıf öğretmeni, yalnızca olumlu tutumlara sahip olma açısından değil, aynı zamanda sınıfın fiziksel çevresini, programı ve öğretim yöntemlerini farklı gereksinimlere göre uyarlama ve etkili sınıf yönetimi tekniklerini kullanma açısından gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalıdır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Türkiye'de kaynaştırma uygulamaları konusunda araştırmalar olmasına rağmen (Battal, 2007; Nizamoðlu, 2006; Kaya, 2003; Batu, 2000a), kaynaştırma uygulamalarında kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin yapması gereken öğretimin, özel gereksinimli öğrenciye uyarlanması konusunda herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

Özel gereksinimli bireylerin topluma kazandırılmaları ve üretken bireyler haline gelmeleri eğitim imkanlarının sunulmasına bağlıdır. Özel gereksinimli bireylere sağlanan eğitim ortamları içerisinde "en az kısıtlayıcı eğitim ortamının en üst seviyesini oluşturan kaynaştırma uygulamasında, herhangi bir özür grubundaki öğrenciye gerekli destek hizmetler sağlanarak normal sınıf içinde eğitim görmesi söz konusudur. Kaynaştırma programının başarılı yürütülmesi çeşitli değişkenlere bağlıdır. Bu değişkenler arasında denetleyiciler, yöneticiler, öğretmenler, aileler, kaynaştırma öğrencileri, normal öğrenciler ve fiziksel ortam yer almaktadır (Allan ve Sproul, 1985; Diler, 1998; Kırcaali-İftar, 1998). Kaynaştırma bir ekip çalışmasıdır ve kaynaştırmanın başarıya ulaşması ekip çalışmasının başarısına bağlıdır.

Özel gereksinimli bireylerin, toplumda bağımsız ve üretken bireyler olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri günlük yaşam içinde yer alan becerileri yerine getirmelerine bağlı olmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin toplumsal rolleri

üstlenebilmeleri için tam bağımsızlık kazanmaları önemlidir. Bu rolleri kazanabilmeleri, bu bireylerin gereksinimleri ve yapabildikleri dikkate alınarak eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi ve gereksinimlerine uygun eğitim ortamlarının sunulmasıyla mümkün olabilmektedir. Hem insancıl görüş gereği, hem de demokratik görüş gereği özel gereksinimli bireylerin yetenek, yeterlilik ve gereksinimleri dikkate alınarak eğitilmeleri gereklidir. Dolayısıyla özel gereksinimli bireylerin toplum dışına itilmesi yerine toplumla daha kolay kaynaşmaları, bütün eğitim imkanlarından yararlanmalarına bağlıdır. (I. Özürlüler Şurası, 1999; Cavkaytar, 2003; Civelek,1991; Eripek,1992; Kırcaali İftar,1998).

Kaynaştırma uygulamasının amacı; özel gereksinimli öğrencilerin özel gereksinimli olmayan akranları ile akademik ve sosyal yönden bütünleştirilerek sosyal ve duygusal yönden gereksinimlerinin karşılanmasını sağlamaktır (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005). Kaynaştırmanın altında yatan temel anlayış, özel gereksinimliler ile özel gereksinimli olmayan akranları arasındaki etkileşimin nicelik ve niteliğinin artacağı, böylece toplumsal engellerin ortadan kalkacağı ya da en azından azalacağı ve toplumsal kabulün artacağıdır (Kaner, 2000).

1.2. Amaç

Araştırmanın genel amacı; Batı Trakya'da okul öncesi azınlık eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin sorunlarını belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

Öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik sorunları; kendilerinin;

1) Yaş'ına
2) Cinsiyetine
3) Medeni durumuna
4) Mesleki Hizmet Süresine
5) Çalıştığı kurumun sektörüne

6) Eğitim durumuna
7) (Eğer eğitim düzeyi lisans ise-6.soru-) bitirdiği eğitim kurumunun türüne
8) (Eğer bitirdiği eğitim kurumunun türü eğitim fakültesi ise-7.soru-) Bitirdiği eğitim kurumunun türüne
9) (Eğer eğitim düzeyi lisans üstü ise-6.soru-) Bitirdiği eğitim kurumunun türüne
10) (Eğer bitirdiği eğitim kurumunun türü Diğer Fakülteler ise-7.soru-) Öğretmenlik eğitimi alıp almadığına
11) Statüsüne
12) Özel eğitim ile ilgili bilgi ya da eğitim alıp almadığına
13) Özel eğitim ile ilgili bilgi ya da eğitim aldıysa ne tür eğitim aldığına
14) Kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ya da eğitim alıp almadığına
15) Kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ya da eğitim aldıysa ne tür eğitim aldığına
16) Daha önce kaynaştırma uygulaması çalışıp çalışmadığına
17) Bu dönem sınıfınıda kaynaştırma öğrencisi olup olmadığına
18) Kaynaştırma Eğitimi Konusunda bilgi almak isteyip istemediğine göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Önem

Bu araştırmanın;

1) Kaynaştırma eğitimi konusundaki sorunlar hakkında bilgi sahibi olunmasına,
2) Kaynaştırma eğitimi ile ilgili ders almamış olan okulöncesi öğretmenleri için hizmet içi eğitim programları veya seminerler düzenlenmesine katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1.4. Sayıltılar

1) Anket ve ölçeklere deneklerin verdikleri cevaplar onların gerçek görüş ve düşüncelerini yansıtmaktadır.
2) Katılımcılar kendi görüş ve tutumlarının bilincindedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1) 2014-2015 öğretim yılı ile,
2) Batı Trakya ile,
3) Okul öncesi azınlık öğretmenleri ile sınırlıdır.

sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Kaynaştırma eğitimi: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır. (özel eğitim hizmetleri mad.23)

2. ÖZEL EĞİTİM

2.1. Okul Öncesi Eğitim

Eğitimdeki gayelerden bir tanesi hatta en mühim olan kişinin ve toplumun sosyal açıdan gelişimini sağlayabilmek, içerisinde bulunulan ortama uyumlu olmasını gerçekleştirebilmektir. Bu uyumluluğu meydana getirecek sağlam temeller ise okul öncesi eğitim sürecinde atılacaktır (MEB, 1993).

0-6 yaş sınıfındaki çocukların eğitimlerini içeren okul öncesi eğitimin çeşitli kaynaklarda çeşitli şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Bunların bir kısmına aşağıda değinilmiştir. "*Okul öncesi eğitim, 0-72 ay grubunda bulunan çocukların kurum ve ev ortamlarında kişisel niteliklerine uygun biçimde bedensel, duygusal, zihinsel olarak gelişmelerini desteklemekte olan, çevre olanağı tanıyan, kültür değerlerini yönlendiren ve ilköğretime hazır olmalarını sağlayan süreç olmaktadır*" (Bulut, 1996).

Okul öncesi eğitim; çocuğun doğumundan ilkokula başlamaya dek olan çocukluk dönemini kapsayan, bu çağdaki çocukların kişisel nitelikleri ve gelişim seviyesine uygun, zengin bir uyarıcı ortam imkanı sunan, çocukların bütün gelişimlerini toplumdaki değer ve nitelikler çerçevesinde en güzel şekilde yönlendirmeye gayret eden bir eğitim sürecidir (Oğuzkan ve Oral, 1997).

Okul öncesi eğitim 0-72 ay grubundaki çocukların bütün gelişmelerine toplumdaki değerler ve kültür çerçevesinde yön veren, algılama gücünü ve duygularının gelişmesini arttırıp akıl yürütme safhasında destek olarak yaratıcılığı arttıran, öz denetim becerisi ve kendini ifade becerisi kazanabilmesinde faydalı olan sistematik bir eğitim sürecini ifade etmektedir (Yılmaz, 2003).

14. Milli Eğitim Şurasında Okul Öncesi Eğitimi, "0-72 aylık çocukların kişisel nitelikleri ve gelişme seviyelerine uyan, zengin bir uyarıcı ortam olanağı tanıyan, çocukların sosyal, duygusal zihinsel ve bedensel olarak gelişimlerine

destek olan, çocukları toplumdaki kültür ve değerler çerçevesine en güzel şekilde yönlendirerek ilköğretime hazırlanmalarını sağlayan, temel eğitim bütünlüğünün içinde bulunan bir eğitim sürecidir.”Biçiminde ifade edilmiştir (MEB, 1993)

Verilmiş olan tanımlara bakıldığında müşterek noktanın ilkokula hazırlama, zengin bir uyarıcı ortamı, bütün gelişim alanlarına destek olduğu görülebilmektedir. Tanımlamalarda müşterek olarak altı çizilen bu hedefleri gerçekleştirebilmek maksadıyla sürdürülecek olan her çeşit etkinlik ve hizmetin Türk Milli Eğitimi’nin genel hedeflerine uygun biçimde sürdürülmesi gerekir. Bu genel amaçlar ise şu şekildedir:

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini,Atatürk ilke ve inkılaplarına, anayasada ifade edilmiş olan Atatürk milliyetçiliğine bağlı olan, Türk milletinin kültürel, manevi, insani, ahlaki, milli değerlerini benimsemiş, bunları geliştirmeye çalışan ve koruyan; milletini, vatanını ve ailesini severek yüceltmek için gayret gösteren, insan hakkına ve anayasanın başındaki temel esaslara dayanmakta olan sosyal, laik, demokratik bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı sorumluluk ve görevlerinin bilincinde olup bunu davranışa dönüştürmüş bireyler olarak yetiştirebilmek,

Duygu, ruh, ahlak, zihin, beden açısından sağlıklı ve dengeli biçimde gelişmiş bir karakter ve kişiliğe, bilimsel ve hür düşünebilme yetisine, geniş bir dünya görüşüne sahip olan; insan haklarına saygı duyan, teşebbüs ve kişiliğe değer vermekte olan, topluma karşı kendini sorumlu hisseden, verimli, yaratıcı yapıcı bireyler olarak yetiştirebilmek,

Yetenek istidat ve ilgilerini geliştirmek suretiyle davranış, beceri, bilgilerle beraber iş görebilme alışkanlığı kazandırma vasıtasıyla hayata hazırlayabilmek ve kişilerin kendilerini mutlu ederek toplumun da mutluluğunu arttırabilecek bir meslek sahibi olmasını sağlayabilmek,

Böylelikle bir taraftan Türk toplumu ve Türk vatandaşlarının mutluluk ve refahını yükseltmek, diğer taraftan ulusal bütünlük ve birlik içerisinde kültürel, sosyal, iktisadi kalkınmaya destek olarak bunu hızlandırabilmek, sonucunda da

Türk milletinin medeni dünyada yaratıcı ve yapıcı bir ortak haline gelmesini sağlamaktır. (MEB, Okul Öncesi Eğitim Programı (OÖEP, 2013).

Okulöncesi eğitimle alakalı düzenlenmekte olan eğitim faaliyetleri Türk Milli Eğitimin genel amaçları kapsamında düzenlenmekte olup okulöncesi eğitimde kendine has esaslar ve gayeler bulunmaktadır.

2.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Temel Amaçları

Okul öncesi eğitimde Türkiye'deki görev ve amaçlar genel esas ve amaçlara uygun olacak biçimde:

- Çocukların sosyal, duygusal, zihinsel, bedensel gelişimlerini ve olumlu alışkanlıklar kazanabilmelerini sağlayabilmek,
- Çocukların ilköğretime hazır olmasını sağlamak,
- Olumsuz çevre koşullarından gelmekte olan çocuklara dönük müşterek bir yetişme ortamı tesis etmek,
- Onların Türkçeyi güzel ve doğru konuşmasını sağlayabilmektir (MEB OÖEP, 2013).

2.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri

Okul öncesi eğitimdeki temel esaslar ise şu şekildedir:

- Okul öncesinde verilen eğitimler çocukların kişisel farklılıkları ve ihtiyaçlarına uygun bir yapıda olmak durumundadır.
- Okul öncesinde verilen eğitimler çocukların bilişsel, dilsel, sosyal ve motor becerilerini geliştirmeli, onlara öz bakım yetisi kazandırıp ilkokula hazır olmalarını sağlamalıdır.
- Okul öncesi eğitim veren kuruluşlarda çocukların ihtiyaçlarına cevap verebilmek maksadıyla demokratik eğitim anlayışlarına uyan öğrenme çevresi tesis edilmek durumundadır.
- Etkinliklerin düzenlenmesi esnasında çocukların ihtiyaç ve ilgilerinin yanında çevre ve okul şartlarına da dikkat edilmelidir.
- Eğitim süreci içerisinde çocukların bildiği şeylerden başlanarak deneme yanıma ile öğrenmelerine imkan verilmelidir.

- Onların dili güzel ve doğru konuşması için gereken özen gösterilmelidir.
- Okul öncesi çağda verilmekte olan eğitimle çocukların paylaşma, dayanışma, yardımlaşma, hoşgörü, sorumluluk, iş birliği, saygı, sevgi gibi davranış ve duyguları desteklenerek gelişmesi sağlanmalıdır.
- Eğitimler çocukların kendilerine güvenmesi ve saygı duymasını sağlayabilmeli, onlara öz denetim becerileri kazanabilmeleri için destek olmalıdır.
- Bu çağdaki çocuklar açısından oyunlar son derece etkili öğrenme metotları olduğundan düzenlenecek etkinlikler oyun temelli olmalıdır.
- Çocuklar ile iletişim kurmada çocukların kişiliği zedelenmemeli, kısıtlamalar ve baskılar olmamalıdır.
- Onların bağımsız davranışlarda bulunabilmelerine destek olunmalı, yardım ihtiyacı oluştuğunda yetişkinlerin güven veren yakınlığı, rehberlik ve yetişkin desteği verilmelidir.
- Çocukların başkalarının ve kendilerinin duygularının farkına varabilmeleri için destek sağlanmalıdır.
- Çocuğun eleştirel düşünme, yaratıcılık ve hayal gücünün yanında duygularını anlatma ve iletişim kurma becerilerinin de gelişmesi sağlanmalıdır.
- Programların hazırlanmasında çevre ve ailenin nitelikleri göz önünde bulundurulmalıdır.
- Eğitimde çocukların ve ailelerin etkin biçimde katılmasına özen gösterilmelidir.
- Okul öncesi eğitimlerdeki süreçlerle birlikte rehberlik hizmetinin bütünleşmesi sağlanmalıdır.
- Çocukların gelişmesi ve okul öncesi eğitimdeki programlar düzenli biçimde değerlendirmeye tabi tutulmalıdır.
- Değerlendirme neticeleri çocuğun, programın ve öğretmenlerin geliştirilebilmesi maksadıyla etkili biçimde ele alınmalıdır (MEB OÖEP, 2013).

Okul öncesinde verilen eğitimlerin global olarak kabul gören gelişimsel, eğitici ve toplumsal gayeleri de bulunmaktadır. Mialaret (1977) bunları şu şekilde belirtmiştir (Oktay, 2005):

Okul öncesi eğitimdeki toplumsal amaçlar; iş hayatındaki kadınların çocuklarına bakabilmek, her çocuğun eğitimini sağlayarak çocukların kişisel gelişimlerini destekleyebilmek ve onların başkasıyla, birbiriyle ilişkilerini, sosyalleşmelerini sağlayabilmektir.

Okul öncesi eğitimlerin eğitici gayeler çocukların duyu organlarını da eğitebilmek, çevredeki uyarıcılara duyarlılıklarını yükseltmektir.

Okul öncesi eğitimlerdeki gelişimsel gayelerse çocukların doğal gelişimlerini esas alıp gelişim ile alakalı deneyimlere önem vermektir.

2.1.3. Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Çocukların hayatlarının ilk altı senesi gelişimlerinin çevre ile en fazla etkileşime girdiği, en etkili ve en hızlı olduğu dönemdir. Bu dönemde verilecek olan eğitimler çocukların gereksinim ve niteliklerine uygun olmalıdır. Erken dönemde çocuklara verilmekte olan eğitimlerin aile ve çocuk için olduğu gibi toplum açısından da gerekli olduğu düşünüldüğünden çocukların mümkün olduğunca erken bir yaşta eğitime başlamaları düşüncesi hakim olmuştur. Ailelerin tamamının bu eğitimler alacak olanağının olmaması toplumun ana problemlerinden bir tanesidir. Olanakların yeterli olmaması gibi hallere karşın çocukların erken çağda eğitime alınmasının gerekli olması sürdürülen bilimsel araştırmalarla da anlaşılarak her çocuğa eğitim imkanı verilebilmesi amacı fırsat eşitliği kapsamında yayılan bir düşünce olmuştur (Ural ve Ramazan, 2007).

Okul öncesi çağda çocukların beyin gelişimi en hızlı ve en yoğun biçimde yaşanmaktadır. Beyin gelişimiyse çocukların duygusal, sosyal, motor, dil becerilerinin gelişmesi açısından sağlam bir zemin meydana getirmektedir. Okul öncesinde beyin hızlı biçimde geliştiğinden bu çağ beynin çevredeki uyaranlara ve etkilemelere en fazla açık olduğu çağdır (MEB OÖEP, 2013)

Okul öncesi dönem düşünüldüğünde sadece çocukları baz almak yanlış bir tutumdur, çünkü çocuklar ailesi ile var olmaktadır. Çocukların okul öncesi

eğitimi planlanırken anne ve baba eğitimini de kapsayan hedefler oluşturmanın yanı sıra bütün bu sürece anne ve babaları da içine alacak planlamalar yapılması gerekmektedir (Özdemir, 2010: 17).

Bu dönemde çocuklarda temel tutum, alışkanlık, beceri bilgi, kişiliğin oluşması bakımından ciddi bir gelişim olmaktadır. Okul öncesi dönemde çocuklara çeşitli uygulamalar ile verilecek alışkanlık, beceri ve bilgiler çocuğun öğrenim hayatına ve kişiliklerine etki edebilmektedir (Başal, 2005) Kişilik açısından kritik temellerin atılmakta olduğu bu çağda çocukların sosyal, okul, ev hayatlarında bilinci bir rehberlik gereksinimi olmaktadır. Okul öncesi dönemi içeren senelerde uygun eğitim olanaklarını sağlamak suretiyle çocuğun motor, duygusal, sosyal, dilsel, zihinsel ve öz bakım becerilerinin gelişimine destek olma fırsatı yakalanabilmektedir (Şahin, 2005)

Öğretmenler, okul öncesi eğitim sürecinin en önemli öğelerinden birisidir. Öğretmenin kendi yetiştiği öğretim deneyimlerini çağa uyduracak şekilde zenginleştirmesi ve yenilemesi yani etkin bir öğretmen profiline sahip olması eğitimin kalitesini arttıran unsurlardandır. Öğretmenin mevcut koşulları en iyi şekilde değerlendirmesi, içinde bulunduğu olanaklara göre çözümler bulması başarıyı arttıracaktır fakat öğretmene sunulan olanakların öğretmenin çalışma koşullarını da etkilediği bir gerçektir. Çocukları ve yaptığı işi seven bir öğretmen eğitimde gerekli bir unsur olsa da tek başına yeterli değildir. Okullar bir eğitim alanı oldukları için akademik ve bilimsel alanlardır. Bu nedenle nitelikli okul öncesi eğitim hakkındaki çalışmaların son yıllarda artış gösterdiği görülmektedir (Özdemir, 2010: 18)

Myers (1992) bütün dünyada okul öncesinde eğitimin neden gerekli olduğunu şöyle açıklamaktadır (Kuru-Turaşlı, 2011):

- Çocukların potansiyelinin zirvesine dek gelişebilmeye ve yaşamaya hakkı bulunmaktadır. Okul öncesi eğitimlerde de çocuklara bu olanak tanınmaktadır.
- İnsani değerlerin aktarılması çocukluk döneminde başlamakta olup istenen sosyal ve ahlaki değerlerin ileride de korunabilmesi açısından okul öncesi eğitim zorunlu haldedir.

- Çocuk gelişim programlarıyla kadın, beslenme, sağlık programları gibi faaliyetler ile toplumsal açıdan gelişebilme gayretleri yükseltilmelidir.
- Okul öncesi eğitimlerle bütün çocukların fırsat eşitliğini yakalaması sağlanarak farklı eşitsizlikler yok edilmektedir.
- Çocuklar, dayanışma ve uzlaşma doğuran politik ve toplumsal faaliyetler açısından müşterek bir hareket noktasıdır.
- Araştırmalardaki veriler erken yaşlarda davranış gelişiminin kritik bir noktada olduğunu göstermektedir.
- Değişmekte olan toplumsal yapı, köylerden kentlere göç, iş hayatındaki kadın sayısının yükselmesi, okul öncesi eğitim ve bunu sağlayan kuruluşlara olan gereksinimi yükseltmektedir.
- Erken yaşlarda verilen uygun bir eğitim, normal ihtiyaçları olan çocuklar açısından mühim olduğu kadar özel eğitim gereksinimi içerisindeki çocuklar açısından da son derece mühimdir.

2.2. Özel Eğitim

2.2.1. Özel Eğitim ve Özel Eğitime Muhtaç Bireyler

Özel ihtiyaçları bulunan, bu nitelikleri dolayısıyla değişik eğitim ihtiyaçları olan ve bunu kişisel olarak planlanan programlarla karşılayabilen çocukları içermektedir. Bu çocukların eğitimi birlikte eğitim yapılan ortamlarda ya da kişisel olarak yürütülmektedir (Ataman, 2009:20).

Özel eğitim, çoğunluktan farklılığı bulunan ve özel ihtiyaçlı çocuklara sunulmakta olan, üstün nitelikleri olanların niteliği kapsamında potansiyellerinin en üstüne çıkabilmesine imkan veren, yetersizliklerin engele dönüşmesine mani olan, engellileri kendine yeter biçime getirip toplumla kaynaşmasını ve bağımsızlaşmasını destekleyebilecek beceriler ile donatan eğitimlerdir. (Ataman,2003:19).

Özel eğitime tabi olması gereken kişisel niteliklerin anlaşılması birtakım temel kavramların bilinmesiyle mümkündür:

Zedelenme: Kişinin anatomik, fiziksel, psikolojik niteliklerinde kalıcı veya geçici bir işleyiş bozukluğu, kayıp olması halidir. Vücuttaki bir parçanın olmaması, eksikliği, herhangi bir sebepten ötürü vücut uzvunun işlemez hale gelmesi ya da sekteye uğraması zedelenme kapsamına girmektedir (Cavkaytar ve Diken,2006:7).

Yetersizlik: Birtakım sapmalar ve zedelenmeler neticesinde insanlar için normal durumda olan bir yapı veya etkinliğin kısıtlanması, önlenmesi durumudur. Kişiler, sapma veya zedelenme durumunda birtakım yaşamsal zorluklarla karşılaşmaktadır. Birtakım zorlukların üstesinden gelme konusunda yetersizleşmektedir (Özsoy vd.,1998:5).

Özür: Bedenin belirli bir kısmının veya organların fonksiyonunu yeteri kadar gerçekleştirememesi halidir. Özürlere bağlı biçimde kişiler çoğunluğun yaptığı gibi öğrenme, görme, duyma işlevlerini yerine getiremeyebilmektedirler. Bu kısıtlılıklar kişileri toplumsal hayatlarını sınırladığında kişi sadece özürlü olmaktan çıkarak engelli de sayılmaktadır (Kırcaali- İftar, 1998:3).

Engel: Kişi yetersizlikleri sebebiyle kültürel, sosyal, cinsiyet, yaş unsurları kapsamında gerçekleştirmesi gereken rolü gerektiği gibi beceremediğinde buna engel denmektedir. Birçok yetersizlik çok ufak çevre düzenlemeleriyle engellenebilirken birçoğu ise çevredeki beklentilerle beraber kişi açısından ağır bir yüke de dönüşebilmektedir (Cavkaytar ve Diken,2006:8).

Kişiler birbirlerinden ayrı kişisel yeterlilik ve niteliklere sahip olmakla birlikte bu farkları kapsamında değişen dünyaya uyum sağlamakta ve kendilerini geliştirmektedirler. Bunu yaparken de belirli bir eğitime gereksinim duymaktadırlar. Farklılığın belirgin olduğu kişilerde genel eğitim hizmeti yetersizleşmekte, özel eğitim hizmetine gereksinim olmaktadır (MEB,2010:1).

Her bir çocuk diğerlerinden farklı olmaktadır. Bu farklar genel anlamda duyuşsal, bilişsel, bedensel şeklinde sınıflandırılabilmektedir. Çocukların kendilerine has fonksiyon ve beden yapılarına, farklı sahalarda öğrenme hızı ve niteliklerine, duygusal niteliklere sahip oldukları bilinmektedir. Bu farklar belirli sınırlar dahilinde olduğu zaman öğrencilerin genel eğitimden faydalanma imkanı

olabilmektedir. Fakat farklar daha büyükse genel eğitimde verilen hizmetler yeterli olmayıp özel eğitim ihtiyacı doğmaktadır. (Kırcaali-İftar,1998:3).

Özel eğitim ile alakalı literatüre bakıldığında bu kavramla ilgili çeşitli tanımlar görülebilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde "özel eğitim", özel eğitim gereksinimi bulunan kişilerin eğitim gereksinimlerine cevap verebilmek amacıyla özel şekilde yetiştirilen çalışan, geliştirilen program ve yöntemlerle onların nitelikleri ve özürlerine uygun olan çevrede sürdürülecek eğitimler şeklinde ifade edilmektedir.

Özel ihtiyaçlı ve çoğunluktan farkı olan çocuklara verilen, üstün yeteneğe sahip olanları kabiliyetleri kapsamında potansiyellerinin zirvesine çıkartmayı sağlamakta olan, yetersizliğin engel olmasına mani olan, engellileri kendine yetecek duruma getirip toplum ile kaynaşabilmesini sağlayan, onların üretici ve bağımsız kişiler olmasına destek olacak beceriler ile donatıldığı eğitimlerdir (MEB 2008:6).

Özel eğitim, özür durumu sebebiyle normal eğitimlerden faydalanmayan ya da kısmi biçimde faydalanan çocuklara yönelik bu sahada yetişmiş öğretmenlerce özel araç gereç ve programlar kullanmak vasıtasıyla özel eğitim ortamında verilmekte olan eğitimlerdir (Baykoç ve Dönmez, 1992:13)

Özel eğitim yetersizliği bulunmayan öğrencilerin gittikleri okuldan; kullanılan materyal, öğretim metotları, değerlendirmeler, içeriklerin düzenlenmesi gibi yönleriyle ayrılmaktadır. Bahsedilen okullarda önceden hazırlanmış olan standart programlar yürütülürken özel eğitimlerdeyse programlar özel eğitim görecek bireylerin gereksinimlerine göre düzenlenmekte, her bir birey için BEP yani Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hazırlanıp uygulanmaktadır (MEB,2010:1).

Aslına bakılırsa kanuni düzenlemelere göre okullarda olan özel eğitim gereksinimli çocuklar için gereken yapılarak bütün öğretmenler bu çocukların gereksinimlerinin ne şekilde karşılanabileceğinin, nasıl saptanabileceğinin bilincinde olmak durumundadırlar (Sarı,2003:3).

Türkoğlu (2007), özel eğitimdeki gayeyi “Özel ihtiyaçlı kişilerin tümünün toplum içinde kendilerine yeten, üst öğrenimlere ve yaşama hazır kişiler olarak yetiştirilmeleri.” Biçiminde belirtmiştir.

Özel gereksinimi olan kişiler sosyal, duygusal, zihinsel, bedensel nitelikleri açısından yaşıtlarından farklı ihtiyaçlar taşımaktadırlar. Bu kişilerin eğitimlerinin ne tarz ortamlar içerisinde karşılanacağı hususu özel eğitim sahasında gözlenmekte olan gelişmeler paralelinde çeşitli biçimlerde incelenmiştir (Kargın, 2004:1).

Özel eğitim, genel eğitimlerden içerikler tarafıyla, diğer bir ifadeyle nelerin öğretilmesi gerektiği açısından farklılık göstermektedir. Normal çocukların kendi kendilerine edinebildikleri yetilerin ciddi bir bölümünü yetersiz olan özel gereksinimli çocukların sistemli ve yoğun biçimde öğrenmeleri gerekir (Ataman, 2009:20)

Özel eğitim uygulanmakta olduğu yerlere göre de tanımlama yapılabilmektedir. Gelişmiş olan ülkelerde özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların ciddi bir bölümü normal okullarda yaşıtlarıyla beraber minimum sınırlayıcı kaynaştırma ortamında eğitim almaktadırlar (Ataman, 2009:20)

Özel eğitime gereksinim duymakta olan çocuklar dendiğinde davranış veya öğrenme sorunu olan çocuklar kadar zihni açıdan üstün olan ya da üstün kabiliyetli çocukların da akla gelmesi gerekmektedir. (Eripek,2005a:14). Özel gereksinimleri bulunan bireylerin toplumun parçası olmaları almış oldukları eğitimlerle yakından ilişkili olmaktadır. Özel gereksinimli kişilere yönelik eğitim sunan kurumlar özür sınıflamalarının niteliklerine bağlı biçimde kendi içerisinde farklılık gösterebilmekle beraber eğitim hizmetinin sunulduğu okullar genelde birbirine benzer yerler olmaktadır (Batu,2000:2).

Özel gereksinimi olan çocuğun yetersizliğine göre eğitim çevresinin düzenlenmesinde de farklılık olmaktadır. Bu ortamlar sıradan çocuklar ile beraber eğitim almakta oldukları minimum kısıtlayıcı ortamlardan başlayıp ayrı bir yatılı özel eğitim kurumuna dek uzanmaktadır (Ataman, 2009:20).

2.2.2. Özel Eğitimin Amaçları

Özel eğitimin gayeleri; Milli Eğitim Bakanlığı Özel eğitim Hizmetleri Yönetmeliği beşinci maddesi kapsamında, Türk Millî Eğitiminin genel gaye ve temel esasları kapsamında özel eğitim gereksinimi bulunan kişilerin:

Toplum içerisindeki rolünü gerçekleştirebilen, başkalarıyla olumlu ilişkiler kurabilen, işbirliğiyle çalışma yetisine sahip, çevreyle uyumlu olabilen, mutlu ve üreten vatandaşlar olarak yetişmeleri,

Toplum içerisinde bağımsız olarak yaşam sürmeleri ve kendi kendilerine yetecek bir hale gelmelerine dönük ana hayati becerilerinin geliştirilmesini sağlamayı,

Uygun olan eğitim programlarıyla özel araç gereçler, çalışan ve metotlar kullanmak suretiyle; kabiliyet, ilgi, yeterlilik ve eğitim gereksinimleri kapsamında meslek ve iş alanlarına, hayatlarına hazırlanmalarını amaçlamaktadır, biçiminde belirtilmiştir.

Özel Eğitim, genel eğitimlerden içerik, diğer bir deyişle nelerin öğretileceği açısından farklılık göstermektedir. Olağan çocuğun kendi kendine öğrenebildiği becerilerin ciddi bir bölümünü yetersizlik sahibi çocuklar sistemli ve yoğun bir özel eğitim süreciyle kazanabilmektedir.

Genel eğitimlerde içerik ortalama düzeydeki çocuklara göre, merkezi olan bir program ile belirlenmekteyken özel eğitimlerde programlardaki içerik çocukların gereksinimlerine göre şekillenmektedir.

2.2.3. Özel Eğitimin Temel İlkeleri

Türk Milli Eğitimi'ndeki temel esaslar ve genel amaçlar kapsamında özel eğitim temel ilkeleri şöyle sıralanmaktadır:

- Özel eğitime gereksinim duyan bütün kişiler eğitim gereksinimleri, yeterliliği, yetenek ve ilgileri kapsamında özel eğitim hizmetinden faydalandırılmaktadır.
- Özel eğitime gereksinimi bulunan kişilerin eğitilmesine erken yaşlarda başlanmaktadır.

- Özel eğitim hizmeti özel eğitim gereksinimi bulunan kişileri fiziki ve sosyal ortamlarından olabildiğince ayrı tutmadan yürütülmekte ve planlanmaktadır.
- Özel eğitime gereksinim duyanların eğitimlerdeki performansları göz önünde bulundurularak öğretim, içerik ve amaç süreçleri ve değerlendirmelerde uyarlamalar yapmak suretiyle yaşıtlarıyla beraber eğitilmeleri öncelikli seçenektir.
- Özel eğitime gereksinim duyanların her kademe ve türdeki eğitimlerinin kesintiye uğramadan yürütülebilmesi için rehabilitasyon hizmeti verecek kuruluş ve kurumlarla işbirliği yapılacaktır.
- Özel eğitime gereksinimi olanların kişisel yeterliliği ve bütün gelişim sahalarındaki nitelikleri, akademik alanlardaki yeterliliği göz önüne alınarak bireyselleştirilmiş bir eğitim programı tasarlanıp eğitim programları kişiselleştirilerek yürütülecektir.
- Ailelerin, özel eğitim süreçlerinin her basamağında etkin biçimde katılması ve eğitilmesi sağlanacaktır.
- Özel eğitim politikasının geliştirilebilmesinde özel eğitime gereksinim duyan STK'ler ile ve üniversitelerin ilgili bölümleriyle işbirliği sağlanacaktır.
- Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime gereksinimi olanların toplum ile karşılıklı biçimde uyumlu ve etkileşimde olmasını içerecek biçimde tasarlanacaktır.

Ataman (2009) göre, özel eğitimlerde göz önünde bulundurulması gereken altı esas şöyledir:

- Yetersizlik sahibi olan çocukların tümünde farklılık gözetmeden eğitim imkanı verilmelidir.
- Yetersizlik sahibi olan çocukların tamamı kendi sosyo kültürel niteliklerine uyumlu metot ve süreçlerle eğitsel yerleştirme kapsamına alınmalı ve üç yılda bir çocuklar yeniden değerlendirilmelidirler.
- Özel eğitim içeriğine girmekte olan özel gereksinimi bulunan çocuklar için BEP uygulaması yapılmalıdır.

- Yetersizliği bulunan çocuklar olabildiğince engelsiz çocuklar ile beraber, aynı sınıflar içerisinde eğitim görmelidirler.
- Çocukların eğitim ortamları ve eğitilme şekilleri için aileler ve eğitimciler beraber karara varmalıdırlar.
- Aileler okullarda çocuklara verilen eğitimin birer parçası olmalıdırlar.

2.2.4. Okul Öncesi Dönemde Özel Eğitim

Erken çocukluk dönemlerinin çocuklardaki gelişim üstünde önemli bir etkisi olduğu kabul gören bir gerçektir. Sağlıklı şekilde doğan ve sağlıklı bir ailede yaşamını idame ettiren tüm çocuklar zengin ve uygun öğrenme olanakları verildiğinde pozitif yönde gelişim göstererek gelecek için daha hazır bir hale gelmektedirler (Cavkaytar ve Diken,2006:53).

Okul Öncesi dönemler gelişimin hızlı olduğu çağlar olup ilerleyen çağlara dönük neticeleri de etkileyebilen bir nitelik taşımaktadır. (Yeşilyaprak,2002:37).

573 Sayılı Özel Eğitim Hakkındaki Kanun Hükmündeki Kararname'nin beşinci ve altıncı maddeleri uyarınca: "Erken çocukluk çağındaki özel eğitim çalışmaları ailelerin bilgilendirilmeleri ve desteklenmeleri esasına dayanarak kurumlarda ve evlerde yürütülür." Ve "Tanısı yapılmış olan özel eğitim gereksinimli bireyler için okul öncesi eğitimler mecburidir. Bu eğitimler okul öncesi eğitim kuruluşları ve özel eğitim okullarında verilecektir. Kişisel nitelikler ve gelişim göz önünde bulundurularak özel eğitim ihtiyacı olan çocukların okul öncesi dönemdeki eğitim sürelerinin uzatılabilmesi mümkündür."

Özel eğitime gereksinim duyan çocukların kişisel yeterliliğine dayanan gelişim nitelikleri göz önünde bulundurularak okul öncesinde okullar ve eğitim sınıfları açmak mümkündür. Yapılacak olan okul ve sınıflarda mevcut sayısı bir öğretmene altı, iki öğretmeneyse on kişiden çok olmamalıdır. Bu çocuklarda tuvalet eğitimi şartı aranmayacaktır (MEB 2006b:10).

Güven'e göre (1992) Türkiye'de özel eğitime ihtiyaç duyan ve bilhassa okul öncesi dönemde bulunan çocuklar eğitim hizmeti faaliyetlerinden yeteri kadar faydalanmamaktadır. Gelişmiş olan ülkelerde erken teşhislerle birlikte

erken destekleyici eğitimlere sokulan çocuklar, gelişim bazında ciddi farklar göstererek ilerleyen zamanlarda toplum ve aileye yük olmamaktadırlar.

Gelişmiş ülkelerde tanı sonrası işbirlikçi ve sistemli bir eğitim modeli oluşturulmuştur. Tanı sonrasında hazırlanan bu modelin basamakları aşağıdaki gibidir (Özdemir, 2010: 31);

- Bebeklik dönemi (kreş)
- Okul öncesi dönemi (Yuva-Anaokulu)
- Meslek kazandırma (Atölyeler)
- Yetişkinlik dönemi (Yardım merkezleri, danışma ve yetişkin yurtları)

Tanı sonrası oluşturulan bu basamaklardaki eğitim modelleri, özel gereksinimli çocukların ailelerine ve kendilerine olumlu olanaklar sunmaktadır. Eğitimin önemi ve erken tanının önemi uygulanacak olan yöntemler açısından oldukça önemlidir. Destek ve erken müdahale, olumlu sonuçlar alınması için gereklidir. Bundan dolayı bebeklikten itibaren tanılamanın konulmuş olması gerekmektedir. Bütün bu uygulamalar bebeğin bütün gelişim alanlarını desteklerken aynı zamanda kazanılan deneyimler sayesinde perinatal zedelenmenin gelişimsel sonuçları önlenebilmektedir. Hayatımızda bazı becerilerin gelişmesinde özellikle dikkat gerektiren dönemler vardır ve bu dönemlerde dikkat edilmediğinde geri dönüşü zor olumsuzluklar oluşabilmektedir, bu kritik dönemlerdeki olumsuzlukların giderilmesi için erken tanının önemi su yüzüne çıkmaktadır. Nitekim özel gereksinimli bireylere erken tanı ve destek verilmediği takdirde bulunan özrün dışında başka duyusal yeteneklerde de gerileme olabilir ve ikincil yetersizlikler de oluşabilmektedir. Erken tanı aynı zamanda özel gereksinimli çocuğun ailesinin zamanında bilgilendirilmesi ve doğru destek vermesi için de önemli bir husustur (Özdemir, 2010: 32).

2.2.5. Özel Gereksinimli Bireyler, Özel Eğitim ve Özel Eğitim Ortamları

Kişilerin yaşadıkları çevre ile uyumlulukları ve kabiliyetlerinin gelişmesi noktasında fırsatlar veren eğitim, daima değişiklik gösteren şartlara uyma, insanlarda mevcut bulunan kabiliyetlerin gelişmesine imkan vermesi ve pozitif

yönde davranış değişimlerinin oluşturulabilmesi için insanların yaşamlarında olabildiğince erken ve sistematik biçimde yer bulmalıdır.

Eğitimler uzmanlarca farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Tanımlardan bir tanesine göre eğitim "Kişilerin doğumlarından başlayarak onlara belirli beceri ve bilgiler aktararak değer yargıları verip onların yetişkin bireyler olmasını sağlayan, kişilerin yaşayışlarını değiştirerek yaşam boyu süren bir süreçtir." (Varış, 1978; Yörükoğlu, 1983). Bir diğer tanımlamaya göreyse: "Kişinin davranışlarında kendi yaşantıları yolu ile istendik ve kasıtlı değişimler oluşturma süreçleridir." (Ertürk 1972:6).

Eğitim ile ilgili tanımlar incelendiğinde eğitimden beklenmekte olan, kişilerin bu mühim süreçten olabildiğince eşit ve erken dönemde faydalanabilmeleridir. Fakat genel eğitimlerde birtakım düzenlemelere gidilmeden farklı özellik ve gruplardaki kişilerin eğitimden faydalanabilmesi imkân dâhilinde değildir. Buradan hareketle özel eğitimlerin tanımlamaları dikkate alındığında bir tanıma göre özel eğitim "*Çoğunluktaki gruptan farklı ve özel eğitim ihtiyacı olan çocuklara verilen, üstün nitelikleri olanlarıysa kabiliyetleri kapsamında potansiyellerinin zirvesine çıkartabilmeyi hedefleyen, yetersizliklerin engele dönüşmesine mani olan, özel gereksinimi olan bireyleri kendilerine yetebilecek duruma getiren, toplum ile kaynaşarak üretici ve bağımsız kişiler olmalarına destek olan beceriler ile donatmakta olan eğitimlerdir*."(Ataman, 2003).

Ülkemizde yaygın biçimde kullanılmakta olan bir diğer tanıma göreyse "Kişilerin uyum, devim, iletişim, akademi sahalarında ciddi kusur ve eksiklik oluşturan hallerin önüne geçilmesi, ortadan kaldırılması veya azaltılmasıyla alakalı eğitsel değişkenlerin düzenlenebilmesi çabasıdır." (Özsoy, 1997).

Özel eğitim, 30.05.1997 tarihli 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve 18 Ocak 2000 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmış olan Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ndeyse şu şekilde tanımlanır: "*Özel eğitim, özel eğitimi gerektirmekte olan kişilerin eğitim gereksinimlerine cevap verebilmek için özel biçimde yetiştirilen çalışan,*

geliştirilmiş olan eğitim programı ve metotlarıyla bu kişilerin nitelikleri ve özürlerine uygun çevrelerde yürütülen eğitimlerdir."

Tanımlarda ifade edildiği üzere özel eğitim, özel gereksinimleri olan kişilere uygun ortamlar içerisinde verilen bir eğitimdir. Özel gereksinimi bulunan kişiler kendi aralarında çeşitli gruplara ayrılmakta olup özel eğitim de aynı şekilde farklılık gösterebilmektedir.

Özel gereksinimi olan bireyler, 30.05.1997 tarihli 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve 18 Ocak 2000 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmış olan Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine göre "*Farklı sebeplerle kişisel nitelikleri ve eğitim yeterliliği bakımından yaşıtlarından beklenen seviyeden anlamlı bir fark göstermekte olan bireyler*" biçiminde ifade edilmiştir.

Özel gereksinimi olan kişilerin kaynaklarda çeşitli başlıklarda sınıflandırıldıkları görülebilmektedir. Özel gereksinimi bulunan kişiler genel olarak;

- Zekâ geriliği,
- Öğrenme güçlüğü,
- Duygu ve davranış bozukluğu,
- Bedensel yetersizliği,
- İşitme yetersizliği,
- Konuşma ve dil sorunları,
- Görme yetersizliği,
- Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler şeklinde sınıflandırılırlar (Kırcaali-İftar, 1998)

Özel gereksinimi olan kişilerin yaşamın birer parçası haline gelebilmeleri, topluma uyumlu olmaları, sosyalleşebilmeleri sadece verilecek olan uygun eğitimlerle mümkün olabilecektir. Özel gereksinimlere bağlı biçimde eğitim sunan ortamların 573 sayılı KHK' de şöyle belirtildiği görülmektedir:

Ayrı özel eğitim okulları: 573 sayılı KHK'nin 18. Maddesi kapsamında "Durumu ayrı özel eğitim gerektirmekte olan kişilere yönelik nitelikleri ve özürleri

kapsamında uygun olan yatılı ya da gündüzlü özel eğitim kurumları açılır.” İfadesi bulunmaktadır. Ayrı özel eğitim kurumlarına işitme engelliler okulu, iş okulu, ilköğretim okulu örnek olarak verilebilmektedir.

Normal eğitim okullarındaki özel eğitim sınıfları: 573 sayılı KHK’nin 20. Maddesi kapsamında “Durumu ayrı bir sınıf içerisinde eğitim vermeyi gerektirmekte olan öğrencilere dönük niteliklerine ve özrüne göre ortaöğretim, ilköğretim okulları içerisinde özel eğitim sınıfları açılır.” İfadesi bulunur.

Normal eğitim okullarındaki normal sınıflar: 573 sayılı KHK’nin 12. Maddesi kapsamında “Özel eğitim gereksinimi olan kişilerin eğitilmesi, hazırlanacak BEP kapsamında yaşıtlarıyla beraber her çeşit ve her kademede bulunan kurum ve okullarda uygun olan teknik ve yöntemler kullanılmak suretiyle sürdürülecektir.” Kararı vardır. Bu yerleştirme şekline kaynaştırma da denmektedir. Kaynaştırmada bir özür grubu içerisindeki öğrencilerin gereken destek hizmeti alarak normal sınıflarda eğitimine devam etmesinden bahsedilmektedir. Özel eğitim ihtiyacı olan kişilerin normal öğrencilerle normal eğitim kurumlarında kaynaştırmaya tabi tutulması Türkiye’de de önemsenen ve geliştirilen bir eğitim anlayışı olmuştur.

2.3. Kaynaştırma

2.3.1. Kavramsal Temeller

Kişinin sosyalleşebilmesini, çevre ile uyumlu hale gelebilmesini sağlamakta olan eğitim ortamları olabildiğince kısıtlamalardan uzak tutulmalıdır. Çocukların gereksinimlerini karşılayabilecek minimum düzeyde kısıtlanmış ortamsa eğitimciler arasında kabul gören kaynaştırma uygulamasına müsait eğitim ortamlarıyla tesis edilebilecektir. Çağımızda özel eğitim sahasında sıklıkla görülebilen kaynaştırma olgusuna kişilerce çeşitli manalar verilmiştir. Bu çalışmanın konusunu teşkil eden kaynaştırmanın çeşitli tanımlamaları şöyledir:

Kaynaştırma, özel gereksinimi olan kişilerin ihtiyaçlarının türüne, kullanıma sokulacak kaynakların verdiği imkana, ihtiyacın düzeyine göre kendileri açısından minimum düzeyde kısıtlayıcı olan bir çerçeve içerisinde akranlarıyla eğitim imkanı sunularak birlikte eğitme süreci şeklinde de

tanımlanmaktadır (Dönmez ve diğerleri 1997: 25). Kaynaştırma eğitimleri bütün çocuklara özel gereksinimi fark etmeksizin yaşıtlarıyla aynı ortamlarda öğrenebilme olanağı sunmaktadır (Olson ve diğerleri 1999:19-22). Kırcaali-İftar'a göre(1992) kaynaştırma, gerektiği zaman özel gereksinimi olan öğrencilere veya sınıf öğretmenlerine destek olacak özel eğitim hizmetinin sağlanabilmesi şartıyla özel gereksinimi olan öğrencinin normal ortamlarda eğitilebilmesidir. Kaynaştırma, normal eğitim programına uyumlu olamayacak kadar ağır biçimde özrü bulunmayan, davranışsal ve fiziki sorun sahibi öğrencinin normal eğitim programına yerleştirilebilmesidir (Lewis ve Doorlag 1987: 4). Normalleştirme ve eğitimde fırsat eşitliği kaynaştırmadaki ana felsefedir. Bu kapsamda eğitimde normalleştirme ve fırsat eşitliği esasına dayanan kaynaştırmanın engel derecesi ve çeşidine göre özel gereksinimi olan ve normal gelişim sahibi çocukların sosyal ve eğitsel açıdan bütünleşmesi süreci olarak tanımlanması mümkündür. (O.E.C.D. 1995:16). Diğer bir tanıma göreyse "*Özel gereksinimi olan öğrencilerin gereken destek hizmetlerin sağlanması ile yarı veya tam zamanlı biçimde kendisi açısından minimum kısıtlayıcı eğitim ortamı olarak görülen normal eğitim sınıfında eğitimlerine devam etmeleridir*." (Kırcaali-İftar 1992:45)

Özürlülerle alakalı olarak, KHK/573 karar sayısıyla çıkartılan, 06.06.1997'de ilk defa yürürlüğe girmiş olan ve 2006 senesinde güncellemelerle halihazırda yürürlükte bulunan, Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3. Maddesi içerisindeyse kaynaştırma: "*Özel eğitim ihtiyacı olan kişilerin diğerleriyle karşılıklı biçimde etkileşimde olmasını sağlayabilmek ve eğitim gayelerini maksimum seviyede gerçekleştirebilmek için geliştirilen eğitim ortamları*" olarak ifade edilmektedir.

Bu tanımlamalardan hareketle kaynaştırma: "Özel gereksinimi olan kişilerin toplumun birer ferdi olabilmeleri amacıyla gereken hizmet ve desteğin sağlanıp en erken ve uygun olan çağda, minimum kısıtlayıcı eğitim ortamında eğitilmesi" şeklinde tanımlamak mümkündür. Kaynaklarda, kaynaştırma kavramını en erken ve en uygun olan çağda yapılması düşüncesi ve okul öncesi eğitimlerin ehemmiyeti çeşitli biçimlerde ele alınmıştır. (Anderson, 1971; Dunn,

1968; Enç, 1981; Ergenekon, 1990; Eripek, 1986; Kırcaali İftar, 1992; Miller ve diğerleri, 1993; Özbaba, 2000; Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1989).

Özel gereksinimi olan kişilerin kaynaştırma programlarına katılabilmeleri açısından en uygun olan zaman okul öncesi olmaktadır. Okul öncesindeki programlar gerek normal gelişimli gerek özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar açısından uygulanabilirliği yüksek programlardır. (I. Özürlüler Şurası Ön Komisyon Raporları 1999:28). Kaynaştırma her seviyede okul öncesinden başlayıp ilerideki sınırlarda sürdürülen bir uygulama olmaktadır. Bu eğitimin, temel becerileri kazandırma hususunda en hızlı sürdüğü çağ olan okul öncesinde başlatılması son derece mühimdir (Özbaba,2000:45).

Okul öncesindeki eğitim programı genel olarak gelişimleri normal olan çocuklar ile özel gereksinime sahip çocukların arasındaki farkı minimuma çekmek için sürdürülmektedir (Brown ve diğerleri,2000:51). Okul öncesi eğitimlerde uygulaması yapılan kaynaştırma eğitimi programı özel gereksinimi bulunan çocukların gelişmelerine yarayan en güzel sistem olup içerisinde oldukları şartların veya onların gelişimlerine engel olabilecek unsurların etkisini minimuma indirecek hizmetleri içermektedir. (Miller ve diğerleri, 1993:3). Bu yüzden erken kaynaştırmanın bir fonksiyonu, çocukların normal eğitim programına geçmelerini kolaylaştırabilmek veya yaşamlarında özel eğitime ihtiyaçlarını azaltabilmektir. (Miller ve diğerleri, 1993:3). Bunuysa sonraları özel gereksinimleri bulunan çocuğun normal sınıf veya kısıtlayıcılığı daha az olan ortamlara geçmesi, erken kaynaştırma uygulamasının faydalarının görülmesi izlemektedir. (Miller ve diğerleri, 1993:3)

2.3.1.1. Kaynaştırma Eğitiminin Nedenleri

Kaynaştırma eğitimin temelleri alan yazında şu şekilde sıralanmıştır; (Kids Together Inc., 2001).

Kanuni Haklar: Kanuni haklarından ötürü özel gereksinimli olan çocuk, yaşıtlarının sahip olduğu koşullarda minimum kısıtlayıcı ortamda eğitim alma hakkına sahiptir.

Vatandaşlık Hakkı: Ayrıştırmalı ve ayrıştırılmış yerlerde verilen özel eğitim eşitliğe uymamaktadır. Mevcut hakların herkes için geçerli olması gerekir. Özel gereksinimli çocuklar; akranları, kardeşleri ya da komşuları gibi benzer okullara gitme hakkına sahip olmalıdır.

Ebeveyn Hakları: Anne-babalar çocukları üzerinde en çok sorumluluğu olan, özel eğitim ekibinin üyesidirler. Ebeveynler bu sebepten, çocukları üzerinde en bilgili insanlar olarak, onların başarılı olmaları adına gereken servis ve destekleri de içeren minimum kısıtlayıcı eğitim ortamlarını isteme hakkına sahiptirler.

Ahlaki Haklar: Özel gereksinimi olan çocuklar, diğerleri için geçerli sebepler ile istediği eğitim ortamını seçmekte özgürdürler. Kaynaştırma, istenmeyen hallerden kaçma, arkadaşlıklar geliştirebilme, sosyalleşebilme olanağını en üst seviyede verebilen bir uygulamadır.

Etik Haklar: Her çocuğun değerli olma ve ait olma duygusunu tatma hakkı vardır. Bu çocuklar kaynaştırma ortamlarında bahsedilen duyguları daha çok yaşama şansı bulabileceklerdir. Bu ortamlardaki özel gereksinimi bulunan çocuklar sınıflarında yaşamdaki farklılık ve zıtlıkları kabullenmeyi temsil etmektedirler.

Eğitimsel Haklar: Bu eğitime giren özel gereksinimi bulunan bir çocuk açısından faydası en yüksek olan program kaynaştırmadır (Kids Together Inc., 2001).

İnsanlar ile kurulan ilişki doğum ile başlayarak hayat süresince gelişerek sürmektedir. Çocuklar ilk sosyal ilişki deneyimini ailede edinmektedir. Bu ilişkiler sonraları okul ve oyun çevresiyle gelişerek şekillenmektedir. Sınırlı çevrelerde büyümekte olan özel gereksinim sahibi çocukların sağlıklı iletişimler kuramamaları sebebiyle normal çocuklara nazaran kişiliklerinde uyumsuzluk ve düzensizlik meydana gelebilmektedir. Özel gereksinimi bulunan çocuklar genelde aile fertleri ve bilhassa kardeş ilişkisinde yalnızlık yaşayabilmektedirler. Ailenin aşırı bir koruyucu tutum içerisinde olması neticede özel gereksinim sahibi çocuklarda bağımlılığın gelişmesine neden olarak olumlu benlik olgusunun gelişmesine engel olacaktır. Bu da özel gereksinim sahibi çocukların

gereken normal gerek kendileri gibi kişiler ile iletişim kurabilmelerini güçleştirerek toplumun dışarısında kalmış bir birey olmalarına neden olup onları bir kısır döngünün içerisine hapsedebilmektedir (Kuz, 2001)

Çocukların iletişim kurdukları çevreler, çocukların sözel davranışları kazanabilmesinde mühim bir rol oynamaktadır. Bilhassa dille alakalı becerilerin kazanılabilmesinde özel gereksinim sahibi çocuğun akranlarıyla bir arada olması son derece etkilidir. Normal bir okul içerisinde ayrı şekilde eğitimlerini sürdüren özel gereksinim sahibi çocuklar daima kendileri gibi bireylerle bir arada olacaklarından sözel açıdan bir şey öğrenme fırsatları bulunmayacaktır (Kuz, 2001)

Son dönemlerde özel gereksinim sahibi olan çocukların normal olan akranlarıyla normal okulların çatısı altında birlikte eğitime sokulmaları, eğitim alanında ilgi çekici olmaktadır. Bu mekanizmanın bir diğer kolaylığı ise çocukların normal okullarda tam gün bulunmak için hazır olmasının kolaylaşmasıdır. Özel gereksinim sahibi çocukların normal okullar içerisinde kaynaştırma eğitimlerine alınması, onların toplumda birey olarak hayatlarını kısmi de olsa daha kolay hale getirmektedir. Öbür taraftan özel gereksinim sahibi çocukların okullardaki arkadaş gruplarına katılım göstererek kabul görmeleri çocuklardaki bağımlılık hissinin azaltılması ve özgüvenin geliştirilebilmesini sağlamaktadır. Bu tarz bir kaynaştırma faaliyetinde özel gereksinimi olan çocuklar ile normal çocuklar sosyal açıdan olumlu ilişkiler geliştirmeyi öğrenebilecek ve en mühim olanı ise iki sınıftaki çocuklar da erken yaşlarda geliştirilen bu tutumları ilerleyen dönemlerde toplumsal bir yatırım olarak sürdürebileceklerdir (Kuz, 2001).

2.3.1.2. Kaynaştırmanın Amaçları

Kaynaştırma, özel gereksinimleri olan çocukların normal olan akranlarıyla daha yapıcı ilişki kurabilmesini kolay hale getiren bir uygulama olmaktadır. Bu tarz bir uygulamanın temelindeki varsayımsa her iki sınıfa giren çocukların hayat ve gelişimleriyle alakalı bazı becerilerini birbirleri ile kuracak oldukları pozitif ilişkilerin neticesinde kolayca kazanabilecekleri düşüncesidir. Fakat temel becerinin kazanılabilmesi açısından incelendiğinde kaynaştırmanın

okul öncesinden başlatılması gerektiği görülebilmektedir. Bu sebeple okul öncesinden itibaren başlanması gereken kaynaştırmadaki temel gayeleri (Dönmez, Avcı ve Aslan 1998, 86);

- Her iki grup içerisindeki çocukların müşterek etkinliklerde birbirinden en iyi biçimde faydalanabilmelerini sağlayıp gelişimlerini desteklemek,
- Normal olan çocukların özel gereksinim sahibi akranlarını yakınen tanıyarak kabullenmelerini daha kolay hale getirim onların eğitiminde katkı sağlamalarına yarayacak fırsatları yaratabilmek,
- Her şartta iletişimde olabilecekleri ortamı tesis etmek,
- Özel gereksinimi olan çocukların olumlu benlikler geliştirmelerine yardım etmek, sosyal ve kişisel gelişimlerine destek olarak toplumda üretken ve bağımsız kişiler olmalarını ve bu şekilde yaşamalarını kolay hale getirmektir.

Ashley (1979) kaynaştırma uygulamasındaki amaçları şu şekilde sıralamaktadır:

- Okulun veya ayrı bir özel sınıfın getirmiş olduğu damgayı silebilmek,
- Özel gereksinim sahibi çocukların toplumsal statülerini arttırmak,
- Öğrenme çevresinin daya iyi olmasını sağlayabilmek,
- Gerçek bir yaşamsal çevre sağlayabilmek,
- Çocukların her birine daha makul ve niteliklerine uyan hizmetleri sağlayabilmek,
- Daha fazla çocuğun eğitilmesini sağlayabilmek,
- Özel gereksinimi olan çocukların eğitimlerine yönelik ciddi harcamaların önüne geçmek ve merkezileşmeyi kaldırabilmek,
- Ayrı bir eğitim vermekte olan kurumlardan uzaklaştırabilmeyi sağlayabilmek.

Uğurlu ise (1993) kaynaştırmadaki gayeleri şöyle belirmektedir:

- Özel gereksinim sahibi öğrencilerin okuldaki düzeni tanıyabilmelerine yardımcı olmak,
- Özel gereksinim sahibi çocukların toplumsal hayata ve okula uyumlarını

daha kolay hale getirmek,

- Özel gereksinim sahibi çocukların okullardaki uygun olan davranış şekillerini görebilmelerine yardımcı olmak,
- Özel gereksinim sahibi çocukların normal gelişenlerle ne şekilde iletişime geçeceklerini öğrenmelerine imkân tanımak.

Kaynaştırma eğitiminin en önemli amacı, özel gereksinime sahip olan bireylerle özel gereksinimi olmayan bireylerin bir arada eğitim almalarının sağlanarak özel gereksinimi olan bireylerin sosyalleşmesini sağlamaktır. Bir başka önemli amacı, bu bireylerin yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı ortamda aynı eğitimi alarak demokratik bir eğitim sağlamaktır (Özdemir, 2010: 36).

2.3.1.3. Kaynaştırmanın İlkeleri

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde (2006, Madde: 68) kaynaştırma yoluyla eğitim uygulama ilkeleri şöyle belirtilmiştir:

- Özel eğitim gerektiren her bireyin akranları ile birlikte aynı kurumda eğitim görme hakkı vardır,
- Hizmetler bireylerin yetersizliklerine göre değil, bireylerin eğitim gereksinimlerine göre planlanır,
- Hizmetler okul merkezli olur,
- Karar verme süreci aile-okul-eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi dayanışmasına dayalı olarak gerçekleşir,
- Bütün bireyler öğrenebilir ve öğretilebilir,
- Kaynaştırma, bir program dâhilinde verilen bir özel eğitim uygulamasıdır.

Berrigan'a (1980:5) göre ideal bir kaynaştırma programının temel ilkeleri şunlardır:

- Hizmet içi eğitim programları ile hem normal çocukların hem de özel gereksinimli çocukların ailelerinin ve kurumdaki tüm personelin bu konuda aydınlatılması,
- Bu alandaki uzman kişilerle normal sınıf öğretmenlerinin işbirliği içinde

çalışması,

- Çocukların bireysel özelliklerinin bilinmesi ve organizasyonun ve yeniliklerin bu bilgiler doğrultusunda yapılması,
- Kaynaştırma programlarına geçmeden önce, tüm değerlendirilmelerin yapılması ve bilgilerle çocukları kabul edebilecek öğretmenlerin aydınlatılması,
- Birbirlerinin kişiliklerini anlayacak ve birbirlerini kabul edebilecek öğretmenlerin aydınlatılması,
- Birbirlerinin kişiliklerini anlayacak ve birbirlerini kabul edebilecek kadar sürenin öğretmen ve öğrencilere sunulması karşılıklı olumlu tutumların geliştirilebilmesi,
- Özel gereksinimli çocukların, gereksinimlerini karşılayacak başta fiziksel koşullar olmak üzere her türlü tedbirin alınması,
- Aile bireylerinin aktif olarak eğitim programlarında yer almalarının sağlanması,
- Gerektiğinde sınıf aktivitelerini yorumlayacak uzmanlar görevlendirilmesi, çocukların gereksinimlerine göre sınıf içi değişiklikler yapılması,
- Kaynaştırma eğitim programında görev yapacak, bilgi verecek yeterlilik düzeyinin tayin edilmesi,
- Etkili kaynaştırma hizmet sistemlerinde personel kullanımı konusunda yapılan analizlere dayanarak seçilmiş kalifiye personelin yetiştirilmesi,
- Kaynaştırma programlarına ışık tutabilecek araştırmaların planlanması ve bilimsel düzeyde çalışmaların yapılmasıdır.

2.3.1.4. Kaynaştırmanın Önemi

Kaynaştırma eğitiminin ehemmiyeti hususunda çeşitli görüşler olsa da araştırmacılar kaynaştırma eğitimlerine olabildiğince erken dönemde başlanması hususunda hemfikir olmaktadırlar.

Özel gereksinimi olan kişilerin toplumun birer ferdi olabilmesini sağlayabilmek adına bu kişilerin okul öncesi çağdan başlanarak normal gelişim sürdüren kişilerin eğitim aldığı ortamlardan faydalanması, diğer bir ifadeyle kaynaştırılması gerektiği düşüncesi kabul görmüştür. (Anderson, 1971; Dunn,

1968; Enç, 1981; Eripek, 1986; Kırcaali İftar, 1992; Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1989). Özel gereksinimi olan kişiler hayatlarının her evresinde normal eğitim ortamına sokulabilmektedirler fakat gelişimin kritik dönemi olarak bilinen okul öncesi dönemde bu çocuklar ile normal gelişimdeki çocukların kaynaştırılması yöntemiyle eğitim verilmesi onların gelişmesine hız kazandırarak gerçek bir toplumsal yaşam deneyimi kazanmalarını sağlayacaktır. Böylelikle her iki grup da bütünleşme sağlayabileceklerdir (Özsoy ve diğerleri, 1998, 6).

Özel gereksinimi olan çocukların da normal çocuklar gibi toplumda kabul görmeleri ve katılım sağlamaları, günlük hayattaki becerileri yerine getirme düzeylerine bağlı olmaktadır. Okul öncesinde, ilköğretimde ve ilerideki öğretim basamaklarında verilmekte olan eğitimin özellikleriyle bu becerilerin kazanılması, meslek edinebilme ve bağımsız biçimde hayatını idame ettirebilme arasında sıkı sıkıya bir ilişki vardır (Ergenekon, 1990, 1). Araştırmacıların ortaya koydukları görüşlerden hareketle özel gereksinim sahibi kişilerin her bakımdan gelişmesinde erken yaşlarda başlanacak kaynaştırma eğitimlerinin ne kadar önemli olduğu fikrine varılmıştır.

Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli çocuklar ve ailelerine katkı sağlarken aynı zamanda öğretmenler ve normal gereksinim gösteren çocuklar için de yararlı bir uygulamadır. Kaynaştırmaya katılan normal gelişim gösteren çocukların, toplumda farklı özelliklere sahip bireyler olduğunu anlamaları, özel gereksinimli arkadaşlarına yardım ederek empati yeteneği kazanmalarına ayrıca duygusal ve sosyal gelişimlerine de katkı sağlayacaktır. Öğretmenler ise bireysel eğitim yöntemi ile özel gereksinimli bir çocuğa uygun eğitimin verilmesini araştırırken mesleki anlamda kendi gelişimlerini sağlayabilirler (Özdemir, 2010: 37).

2.3.1.5. Kaynaştırma Uygulamasının Türkiye'deki Yasal Dayanakları

Dünya üzerinde özel gereksinimi bulunan çocukların eğitiminde kaynaştırma çalışmaları 1960'lı senelerde başlatılmıştır. Kaynaştırma uygulamaları Amerika'da 1975 senesinde P.L. 94-142 Tüm Engelliler İçin Eğitim Yasası'nın kabulüyle beraber diğer ülkeler çapında da hızlı biçimde

benimsenmiştir. Türkiye'de bu uygulamanın kanuni boyutuyla kaynaştırma olgusu ilk defa 1983 senesinde yürürlüğe sokulmuş olan 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu'nda bulunmuştur.

Dünya çapında kaynaştırma uygulaması özel eğitim gereksinimi içerisindeki çocukların aileleri tarafından başlatılmıştır. Çocuklarını özel eğitim okulları veya sınıflarında okutmakta olan aileler birleşerek çocuklara şans verildiği takdirde öğrenebildiklerini ve bu şansı istediklerini ifade etmişlerdir. Sonraları kaynaştırma faaliyetlerini inceleyen bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Ardından da kanunlarda kaynaştırmayla alakalı birtakım düzenlemeler yapılmıştır (Eripek, 2007:7)

Türkiye'deyse kaynaştırma eğitimleriyle ilgili faaliyetler ailelerin ya da araştırmacıların destekleriyle oluşmamıştır. Ailelerin özel eğitim konusunda gereken ilgiyi göstermemelerinin temelinde bilinçsizlik ve maddi problemler yer almaktadır. Çağımızda bile eğitimcilerden tam destek gördüğü söylenememektedir. 2916 sayılı Kanunda kaynaştırma olgusunun bulunması, kaynaştırma hususunda ciddi bir gelişim ve değişime neden olmamasına karşın ufak da olsa bir hareketlilik kazandırmıştır. Zamanla ailelerin konu ile ilgilenmesi, eğitimcilerin bilinçlenmesi, üniversiteler bünyesinde konuyla alakalı öğretmenler yetiştirmekte olan programların açılması, konunun ehemmiyetinin anlaşılmaya başlanması, tüzel ve gerçek kişilerin Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne (SHÇEK) veya Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bulunan özel eğitim kurumlarının ve okullarının açılışı (2007 senesinde bu kuruluşlar MEB'e bağlanmıştır), kaynaştırma çalışmalarına ciddi hız kazandıran faaliyetlerdir.

Bu gelişmeler doğrultusunda 1997 senesinde yürürlüğe girmiş olan 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve bunu temel alarak 2000 senesinde çıkartılmış Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde, daha yakın tarihte, 2005'te yürürlüğe girmiş olan Özürlüler Kanunu'nda ve buna dayanılıp 2006 senesinde çıkartılmış olan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde kaynaştırma faaliyetlerine dair pek çok madde konmuştur.

30.05.1997 tarihindeki KHK/573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 3. Maddesi kapsamında kaynaştırma kavramının tanımlandığı görülebilmektedir. 3. Madde içerisinde "Kaynaştırma, özel eğitim gereksinimi olan kişilerin diğerleriyle karşılıklı bir etkileşimde olmalarını sağlayabilmek ve eğitim gayelerini en üst seviyede gerçekleştirmek amacıyla geliştirilmiş olan eğitim ortamını ifade etmektedir." tanımı vardır.

30.05.1997 tarihindeki KHK/573 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 12. Maddesi kapsamında kaynaştırmayla alakalı uygulamalarda ayrıntıya inildiği görülebilmektedir. Bu maddede "Kaynaştırma, özel eğitim gerektirmekte olan kişilerin eğitilmeleri, hazırlanmakta olan BEP kapsamında yaşıtlarıyla beraber her kademe ve türdeki kurum ve okullarda uygun olan metotlar kullanılmak suretiyle devam ettirilir." Kararı bulunmaktadır. Ancak bu teknik ve metotlara dair herhangi bir örnek bulunmamaktadır. Bunun yanında 14. Madde kapsamında ilk defa mevzuatta yer bulmuş olan kaynaştırmayla beraber sürdürülecek olan özel eğitim desteğiyle alakalı şu kararlar vardır: "Özel eğitim ihtiyacı olan kişilere her kademe ve türdeki eğitim ortamında devam etmekte oldukları eğitim programının gayelerine ulaşabilmek maksadıyla özel eğitim desteği sağlanır. Bu amaç doğrultusunda grup ile ve kişisel eğitim olanağı verilir. Herhangi bir eğitim kuruluşuna devam edecek durumları bulunmayan ve zorunlu eğitim döneminde olan özel gereksinimli kişilere yetersizliklerden etkilenme seviyesine bakılmadan ana hayati becerileri geliştirebilme ve öğrenebilme gereksinimine cevap vermeye dönük programlar uygulanacaktır."

2.3.1.6. Kaynaştırma Eğitiminin Türleri

Özel gereksinimi olan kişilerin topluma kazandırılabilmeleri ve üretken kişilere dönüşmeleri, gereken olanakların verilmesine bağlı olmaktadır. Özel gereksinimi olan kişilere sağlanacak eğitim ortamları içinde en alt düzeyde kısıtlayıcı olan eğitim ortamlarının en üst düzeyini teşkil eden kaynaştırma çalışmasında bir özür grubu içerisindeki öğrencilere gereken destek hizmetlerin sağlanmasıyla normal sınıf içerisinde eğitim verilmesi söz konusu olmaktadır (Gözün ve Yıkmış,2004:80).

Özel eğitim destek hizmetlerinde öğretmenler, uzmanlar ile birlikte çalışmak durumunda olup bu hizmetlerin sağlıklı bir biçimde uygulanabilmesi halinde kaynaştırma daha kolay sağlanabilecektir. Bu hizmetlerin üç biçimde sağlanması mümkündür. Bunlar: özel eğitim danışmanlığı, sınıf içi yardım ve oda eğitimidir (Batu, 2008:18).

Kaynaştırmaysa özel gereksinimi olan çocukların günlük hayatta engelli olmayan kişilerle etkileşime geçebilmelerini sağlayabilecek imkanları vermek için aynı eğitim ortamı içerisinde kendi gizil kabiliyet ve güçlerine uyan BEP ile eğitilmelerine imkan tanıyan düzenlemeleri ifade etmektedir (Ataman,2009:18).

Genel ve özel eğitimin birer parçası halindeki kaynaştırma eğitimleri ele alındığında farklı eğitim uygulama modelleri görülmektedir.

2.3.1.6.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma

Özel gereksinimli çocuklar yani ÖGÇ"lerin normal gelişimdeki yaşıtlarıyla beraber yaygın eğitim kuruluşlarında aynı sınıflarda eğitim gördüğü tam zamanlı uygulamadır. Bu eğitimlerle beraber ÖGÇ'ler özel eğitim destek hizmeti, materyaller ve özel araç gereçlerden yararlanmaktadırlar. Burada mühim olan ÖGÇ'nin tam gün normal gelişim sürdüren çocuklarla birlikte eğitime alınmasıdır. ÖGÇ'lerin genel eğitim sınıflarında olması ve bütün çocuklara verilen eğitim programlarına tabi tutulmasını ifade etmektedir. Burada ÖGÇ'lerin gereksinim türleri, yaşları, öğrenme nitelikleri ve seviyelerine göre yerleştirmeye gidilmektedir. Normal gelişimli çocukların kullandıkları bu programlar baz alınıp ÖGÇ'lerin yeterliliği paralelinde BEP hazırlanarak uygulamaya sokulmaktadır (Aral, 2011). MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün hazırlamış olduğu "Okullarımızda Neden Nasıl Niçin Kaynaştırma" adlı aile, öğretmen ve yönetici kılavuzu içerisinde tam zamanlı bir kaynaştırma eğitimi sunan okul öncesi eğitim kuruluşlarında bulunan sınıflarda iki ÖGÇ var ise sınıfın mevcudunun on, tek çocuk var ise yirmiyi geçmemesinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Bunun yanında orta öğretim ve ilköğretim basamaklarındaysa iki özel gereksinimli çocuk bulunan sınıflarda 25, bir tane bulunur ise 35 mevcudu geçmeyecek biçimde düzenleme yapılması öngörülmüştür. ÖGÇ'lerin sınıflar bazında eşit biçimde dağıtılmasında bir sınıf

içerisinde en çok iki ÖGÇ olması da göz önünde bulundurulması gereken koşullardandır. Türkiye'de genelde tam zamanlı kaynaştırma eğitimleri yürütülmektedir (MEB, 2010a).

2.3.1.6.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma

Gün içerisindeki eğitim sürelerine bakıldığında bu zamanların bir bölümünde yürütülen kaynaştırma eğitimi faaliyetini ifade etmektedir. ÖGÇ"ler özel eğitim sınıflarına devam ederlerken kaynaştırma eğitimlerinin yapıldığı sınıflara yarı zamanlı biçimde katılmaktadırlar. Özel eğitim kurumları, RAM ve kaynak odalardan destek sağlanmaktadır. Çocukların performans ve gereksinimleri doğrultusunda kendilerine BEP hazırlanıp uygulamaya sokulmaktadır (Aral, 2011). Bu eğitimlerde ÖGÇ'lerin kayıtları özel eğitim sınıflarına yapılmaktadır. ÖGÇ'ler başarı yakalayabilecekleri ders ve etkinliklere sosyal gelişimleri için yaşıtlarıyla beraber normal sınıflara alınabilmektedir. Özel eğitim sınıfları içerisinde ilköğretim ve okul öncesinde mevcut sayısı en çok on, diğerlerinde ise en fazla on beş olacak biçimde düzenlenir. Ancak otizmli çocuklar için özel eğitim sınıflarındaki mevcutlar her çeşit kademede dörttür (MEB, 2010a). ÖEHY"nin 23. maddesindeki 2. Fıkrasının ı Bendi kapsamında yalnızca okullarda olan özel eğitim sınıflarındaki ÖGÇ'lerin değil, özel eğitim kuruluşlarına gidenlerin de kaynaştırma kapsamı içerisinde normal gelişim sürdüren yaşıtlarıyla birtakım etkinlik ve eğitim saatlerinde bir arada bulunmaları yarı zamanlı kaynaştırmaya örnektir (MEB, 2012b).

2.3.1.6.3. Kaynak Oda Destekli Kaynaştırma

ÖGÇ'lerin kayıtlarının normal sınıflara yapıldığı fakat destek ihtiyacı olan dersler kapsamında kaynak odalarda özel eğitim öğretmenleri ile destek verildiği durumlardır. Böyle durumlarda ÖGÇ'ler eksik olduğu konular için kaynak oda desteği almaktadırlar (Batu ve Kırcaali-İftar, 2010:9).

Kaynak odalarda öğretmen veya uzmandan bireysel biçimde düzeltici eğitimler almaktadırlar. Kaynak oda, uzman veya öğretmenin hem danışmanlık hem de öğreticilik işlevlerini üstlenmesini gerektirmektedir. (Özyürek,1983:24)

Bu destek hizmetlerinde gaye öğrencilerin genel eğitim sınıflarında gördükleri eğitimlere paralel biçimde desteklenebilmesi ve sınıflarına uyum

sağlayabilmelerini daha kolay hale getirmektir. Ancak bu hizmetler öğrencilerin sınıfların dışında eğitime alınmalarının o anda sınıfta verilmekte olan eğitimleri kaçırmalarına ve öğrencilerin arasında damgalanma gibi bir olumsuzluğa yol açması yönünden eleştirilerin hedefi olmaktadır. (Sığırtmaç ve Gül,2010:30).

Kıcaali ve İftar'a göre (1998) kaynak odalarda öğretmenle yakından çalışabilme imkanı yakalayan öğrenciler genel eğitim sınıflarında da benzeri bir yakınlık bekleyebilmektedirler. Bu ise kaynaştırma öğrencilerini normal sınıflarda zorlayan bir unsur olmaktadır.

Kaynak oda eğitiminin amacına ulaşabilmesi için, kaynak oda öğretmeni ile normal oda öğretmeninin işbirliği ve yakın iletişim içerisinde olmaları gerekmektedir. Bu yakın iletişimin kurulamadığı durumlarda, kaynak odadaki eğitim ile normal odadaki eğitim arasında tutarsızlıklar oluşabilmektedir (Özdemir, 2010: 38).

2.3.1.6.4. Tersine Kaynaştırma

Normal gelişimli çocukların talepleri kapsamında kaynaştırma uygulayan özel eğitim sınıflarına katılmakta oldukları bir eğitim türüdür (Atkın, 2013). ÖEHY'deki 23. maddenin 2. Fıkrasının j bendinde normal gelişimli çocukların istedikleri halde kaynaştırma uygulaması yürüten özel eğitim kuruluşları ve okullarında ÖGÇ'ler ile aynı sınıflar içerisinde eğitim görebilecekleri belirtilmektedir.

Bir diğer uygulamaysa bu kurum ve okullar içerisinde normal gelişimli çocuklara yönelik ayrı bir sınıfın açılabilmesidir (MEB, 2012b). Bilhassa okul öncesindeki eğitimlerde normal gelişimli çocuklar, kaynaştırma çalışması yürütülen özel eğitim okulları içerisindeki sınıflara kaydedilebilmektedirler. Bu sınıflar içerisinde beş tanesi ÖGÇ olacak biçimde okul öncesinde en çok on dört çocuk olabilmektedir. İlkokul, ortaokul, ortaöğretim basamaklarında yine beş tanesi ÖGÇ olacak biçimde sınıfların mevcutları yirmiye kadar çıkabilmektedir (Aral, 2011).

2.3.1.7. Kaynaştırma Eğitiminin Yararları

Kaynaştırma eğitimleri ilk olarak özel gereksinime sahip çocuklar olmak üzere bu çocukların ailelerine, sınıf öğretmenlerine ve normal çocuklara da fayda sunmaktadır. Özel gereksinimi olan öğrenciler kaynaştırma ile beraber topluma uyumlu hale gelirlerken normal çocuklar da bu arkadaşlarının gelişimlerine katkı sağlamak suretiyle değişik tecrübeler edineceklerdir. Bunların yanında sınıf öğretmenleri çeşitli özellikteki öğrencilerle çalışmak suretiyle tecrübelerini arttırabilmek de aileler de çocuklarının eğitimine özen gösterebilmektedir.

2.3.1.7.1. Kaynaştırma Eğitiminin Özel Gereksinimli Çocuğa Yararları

Kaynaştırma eğitimlerinin özel gereksinim sahibi çocuklara faydaları ile ilgili araştırmacılar çeşitli görüşler belirtmişler, çocukların bu eğitimler ile farklı boyutlarda gelişim gösterdikleri hususunda ise hemfikir olmuş, bunu kabul etmişlerdir.

Alper ve Ryndak (1992:6), özel gereksinim sahibi çocuklar için tam kaynaştırma uygulamasının birçok faydasının altını çizmişlerdir. Öncelikle okul gününün tamamını normal arkadaşları ile geçirmelerinin ayrı ortamlarda faydalanamayacakları toplumsal etkileşim açısından önemli olanaklar sağladığı bir gerçektir. Bu olanaklar özel gereksinim sahibi öğrencilerin toplumsal ve iletişimsel kabiliyetlerini geliştirebilmeleri açısından mühim faydalar sunmaktadır. Bunun yanında özel gereksinimli olan ve normal olan çocukların arkadaşlıkta bulunmalarını sağlamakta ve özel gereksinim sahibi çocukların etkinliklere eşit ve aktif biçimde katılımlarını sağlamaktadır.

Tylor'a göre (1999:42) özel gereksinim sahibi çocuklara uygulanan tam kaynaşma yöntemine destek verilmelidir. Bu çocukların normal gelişimli çocuklar ile kaynaştırılabilmesi çocukların çevredeki bireylerle iletişimlerini güçlendirmektedir. Özmen'se (2003)kaynaştırma ortamının özel gereksinimlere sahip öğrencilerin akranlarıyla birlikte olarak bütün okul etkinliklerinden faydalanabilmesine olanak sağlayıp sosyal ve akademik davranışların kazandırılmasında son derece etkin olduğunu ifade etmektedir.

2.3.1.7.2. Kaynaştırma Eğitiminin Normal Çocuğa Yararları

Araştırmacılar kaynaştırma yönteminin normal gelişim sahibi çocuklara sağladığı faydalar ile ilgili çeşitli görüşler ortaya koyarlarken, bu eğitimle normal çocukların farklılığa saygı duyabilme tutumunu geliştirecekleri düşüncesi tüm araştırmacıların kabul ettiği bir durumdur.

Özel gereksinimli olan çocukların sosyal ortamlarında normal insanlar ile iletişime geçmeleri gerekmektedir. Normal insanlar da bazen özel gereksinimli bu çocuklar ile bir arada olacaklardır. Bu sebeple toplumsal bütünleşmenin okul öncesi çağlarda başlaması ve diğer eğitim kademelerine yayılarak uyumun sağlanabilmesi son derece mühim bir hedef olmaktadır (Selçukoğlu, 2002:124).

Eripek (1986) kaynaştırma programlarından özel gereksinimi olan çocukların olduğu kadar normal olan çocukların da faydalanmakta olduğunu ifade etmektedir. Normal olan çocuklar özel gereksinimlilerle beraber kuracak oldukları iletişimden elde ettikleri bilgiyi ilerleyen dönemlerde de kullanabilecek ve kişisel farklara saygı duymayı, bunları kabullenmeyi öğrenebileceklerdir. Bunların dışında bir diğer faydasıysa kaynaştırma ortamında kişisel farkları kolayca fark ederek daha realist bir kimlik geliştirme imkanı yakalayabileceklerdir.

Özel gereksinimi olan öğrencilerle birlikte eğitim gören normal çocuklar kendilerinden farklı olan insanlara yönelik negatif tutumlarını bir kenara bırakacak, bunun neticesinde kişisel ayrılıkların ve farkların bilincinde olup bunu anlayabilecek ve buna uygun davranabileceklerdir (Atay, 1995; Avcı, 1998).

2.3.1.7.3. Kaynaştırma Eğitiminin Sınıf Öğretmenine Yararları

Kaynaştırma eğitimlerinin sınıf öğretmenlerine faydaları ile ilgili farklı görüşler ortaya koyan araştırmacılar bu eğitimlerin sınıf öğretmenlerinin mesleki gelişimlerine ve iletişim kabiliyetlerine olumlu etki sağlayacağı konusunda hemfikirdirler.

Kırcaali ve İftar'a göreyse (1998) kaynaştırma sınıflarındaki öğretmenlerin özel gereksinimi olan öğrenciler ile yaptıkları etkinlikler öğretmenlik beceri ve bilgilerine katkı sağlamaktadır. Kaynaştırma faaliyetleri,

kaynaştırma sınıfındaki öğretmenlerin diğer çalışanlar ve insanlarla işbirliğini ve iletişimini arttırmaktadır.

Şahbaz'a göreyse (1997:13) normal çocuklar için kullanılmakta olan ve bilinen etkin öğretim metotlarının birçoğu ilk defa özel gereksinimi olan çocuklara yönelik ortaya çıkartılmıştır. Bu sebeple özel eğitim metotları konusunda bilgi sahibi olan bir öğretmen bu teknikleri bilmeyenlere nazaran daha başarılı olabilecektir.

Kaynaştırma öğrencisi olan öğretmene kaynaştırma grubu eğitmeni olmasının yararları kısaca aşağıdaki gibidir(Özdemir, 2010: 41-42);

- Mesleki deneyim kazanmalarını sağlamaktadır.
- Kendini geliştirmesini ve öğretim becerilerinin gelişmesine katkı sağlar.
- Bireyler arası farklılıkların farkına varılmasına ve kabulüne yardımcı olur.
- Engelli öğrencinin sosyal ve akademik anlamda ilerlemelerini görmeleri bireysel motivasyonlarını arttırmalarını sağlamaktadır.
- Özel gereksinimli çocuklara uygulanan eğitim modellerini normal çocuklara da uygulama imkanı edinir.

2.3.1.7.4. Kaynaştırma Eğitiminin Ailelere Yararları

Kaynaştırma eğitimlerinin aileye olan faydası hususunda araştırmacılar çeşitli görüşler ortaya koymuşlar, bu eğitimlerle ailenin çocuğun gelişimini gözlemleme şansı bulabileceği ve çocuğu daha fazla benimseyecekleri hususunda aynı fikirde olmuşlardır.

Kırcaali-İftar'a göre (1998), özel gereksinimi olan çocukların normal eğitim ortamlarında olmaları ailelere moral vererek onları da çabalamaları için motive etmektedir. Uğurlu'ya göreyse (1993:325) özel gereksinimi olan ve normal çocukların aynı ortam içerisinde olmalarının özel gereksinimli olan çocukların ailelerinin, çocuğun başarılı olduğu yönleri görebilmesine, kısıtlı yeteneklerini gerçekçi biçimde değerlendirebilmesine ve bu kapsamda yol çizmelerine yardımcı olmaktadır.

Birçok özel gereksinimli çocuğun ailesi çocuklarının normal gelişimdeki çocuklar ile iletişime geçtiklerini gördüklerinde daha gerçekçi olmaktadırlar.

İstenmeyen davranışlardan birçoğunun yalnızca özel gereksinimli çocuklara has olmadığını, normal çocuklarda da benzeri davranışların olduğunu görmektedirler. (La Porta ve diğerleri, 1996; Akt Şahbaz 1997:11).

2.4. Kaynaştırma Eğitimi Alacak Olan Özel Gereksinimli Bireyler

Kaynaştırma eğitimi verilecek özel gereksinimli kişiler şeklinde isimlendirilen gruba ait değişik özür gruplarından olan kişiler bulunmaktadır. Heward (1996) özel gereksinimi olan kişileri ‘’zihin özürlüler, duygusal davranış bozukluğu, öğrenme güçlüğü ve iletişim bozukluğu olanlar, az işitenler veya işitme özürlü, az görenler veya görme özürlü, fiziksel ve sağlık bozuklukları olanlar, ileri seviyede özürlü kişiler ve üstün yetenekliler’’ şeklinde gruplamaktadır. Bu çalışmaların yapıldığı okullardaki özel gereksinimli öğrenciler, aşağıda kısaca aktarılmaktadır.

2.4.1. Zihin Özürlü Öğrenciler

Zihinsel özürlü bireylerle alakadar çokça tanım bulunmaktadır. Doll’ün 1940’lı senelerde yaptığı tanım, sonraki senelerde yapılan tanımlara dayanak yaratmıştır. Doll’e göre zihnin özrünün tanımlanmasında altı kıstas bulunmaktadır. Bu kıstaslar;

- Zihinsel normal altı,
- Zihinsel normal altı sonucunda sosyal yetersizlik
- Doğuştan veya çocukluktan gelen sosyal gerilik
- Olgunlaşmada gerilik
- Kalıtsal sebeplerin veya hastalıkların sebep olduğu yapısal zihinsel gerilik
- İyileştirilemez ve kalıcı bir durumdur (Eripek, 1988).

Literatürde, zihinsel özrün üç biçiminden bahsedilmektedir:

- Eğitilebilir zihin özürlü kişiler,
- Öğretilebilir zihin özürlü kişiler
- Çok ileri seviyede zihinsel özürlü kişiler. (Özsoy, Özyürek ve Eripek,

1988). Zihinsel özür biçimlerinin nitelikleri şöyle açıklanmaktadır:

Eğitilebilir zihin özürlü kişiler: Gelişimleri normal kişilerden önemli farklılıklar göstermediğinden, çoğunlukla okula başlayana kadar fark edilemezler. Okul yaşamlarındaki akademik çalışmalarda karşılaştıkları zorluklar sebebiyle gerilikleri anlaşılabilmektedir. “Eğitilebilir” tanımı, bu gruba ait kişilerin okuyup yazma ve matematik gibi akademik yetenekleri öğrenebileceklerini ifade etmektedir.

Öğretilebilir zihin özürlü kişiler: Gerilikleri çoğunlukla okul öncesinde fark edilmektedir. Bu kişilerin gelişimleri normal kişilerden önemli farklılıklar taşımaktadır. “Öğretilebilir” tanımının iki anlamı vardır:

- Temel akademik yeteneklerde eğitilemezler,
- Günlük hayatta gereken sosyal uyum, kişisel bakım ve pratik iletişim yetenekleri öğretilebilir.

İleri ve çok ileri derecede zihin özürlü kişiler: Doğumlarında veya doğumu izleyen günlerde gerilikleri fark edilebilmektedir. Fakat pek çoğu hayatları boyunca daime bakım yardıma muhtaç durumda olmaktadır (Özsoy, Özyürek ve Eripek 1988, 180).

2.4.2. Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenciler

Öğrenme güçlüğü, Türkiye’deki yasal yerini Özel Eğitim Okulları Yönetmeliğinin 4. maddesinin K' fıkrasında almıştır. Bu fıkraya göre: ‘’Öğrenme güçlüğü çeken, zeka seviyesi açısından ayrıcalığı olmamakla birlikte yetiştiği ortamın kültürel ve maddi yetersizliği sebebiyle eğitim ve öğrenim için ilgi ve tecrübesi olmayan yada fonksiyonel ve organik nedenlerden ötürü özel nitelikte okuyup yazma, çizme, kavramlaştırma ve tanımada güçlük çeken çocuklar’’ şeklinde tanımlanmaktadır (MEB, 1990)

Özsoy, Özyürek ve Eripek’e (1990) göre, öğrenme zorluğu olan çocukların hepsi birbirlerinden farklı nitelikler göstermektedir. Ne kadar farklı gibi olsalar da, birtakım ortak noktaları vardır.

Dikkat Bozuklukları ve Aşırı Hareketlilik: Öğrenme zorluğu olan çocukların dikkat problemleri vardır. Hem işitsel hem de görsel sorunlar yaşamaktadırlar. Normal çocuklara göre dikkatleri daha hızlı dağılmaktadır. Hareketlilik seviyeleri yaşıtlarına göre değerlendirilmelidir. Çocukların hareketli olmaları doğaldır. İlkokul 1. Ya da 2. Sınıftaki çocuklar, üç-dört yaşlarındaki hareketliliği hala devam ettiriyorsa bu, onun okul başarı seviyesini etkileyecektir.

Çalışma Yetilerini Kullanmaktaki Yetersizliği: Çalışma becerilerini kullanma yeteneğinde iki boyut bulunur; a) Sorunun etkili biçimde çözülmesi adına gereken kaynakların, becerilerin ve stratejilerin fark edilmesi, b) İşin veya sorunun başarıyla sonuçlanmasını sağlayacak biçimde; yapılacakların planlanması, etkinliklerin etkinliğinin daima değerlendirilmesi gibi etmenleri kapsayan, kendi kendini düzenleyebilme yetisini kullanabilme becerisidir. Öğrenme güçlüğü olan çocukların hemen hepsinde, bu çalışma yeteneklerini kullanabilme yetilerinde sınırlılıklar gözlemlenmektedir.

Algısal Bozukluklar; Algı yetersizlikleri içinde görsel ve işitsel algılama oldukça önemlidir. Öğrenme zorluğu olan çocukların, görsel algılama (görme duyusundan gelen uyaranın yorumlanması ve örgütlenmesi) sorunu olduğu dile getirilmektedir. Öğrenme zorluğu olan çocukların görsel algıla becerileri değerlendirildiği zaman, grup olarak daha da başarısız oldukları görülmektedir. Görsel algılama sorunu olan çocukları, harfleri kopya edemeyip, birtakım geometri şekillerini birbirlerinden ayırt edemeyebilirler.

İşitsel algı sorunları, öğrenme zorluğu çeken çocuklarda normal çocuklara göre daha sık rastlanmaktadır. Bu çocuklar kapı zili ile telefon zilini ayırt edemeyebilirler. Öğrenme zorluğu olan çocukların, işitsel algıda problemlerinin olması tabii bir durumdur.

Görsel ve işitsel algılamayı ayıramayan bireylerin, ilkin işitsel ve görsel keskinlikleri ölçülür. Normal bulunursa görsel veya işitsel algılamada zorlukları olduğundan şüphe edilir. İşitsel ve görsel algılama sorunları, okuma sorunlarıyla ilişkilidir. Fakat okuma zorluklarının sebebinin algılama sorunları olduğu söylenemez.

Algısal, Devimsel ve Genel Eşgüdüm Problemleri: Öğrenme zorluğu çeken çocukların akranlarına göre devimsel yeteneklerin kullanılması gereken fiziksel eylemlerde güçlük çekmeleri ve eş güdüm sorunları olduğu belirtilmektedir. Fakat böyle sorunları bulunmayan çocuklar da öğrenme zorluğu gösterebilir. Öğrenme zorluğu olan çocuklarda bedensel eylemlerde yavaşlama görülebilir; örneğin koşma, zıplama, topu yakalama gibi. İnce devimsel hareketlere de yazma zorluğu girmektedir.

Düşünme ve Hafıza Problemleri: Öğrenme zorluğu olan çocuklarda genellikle görsel-işitsel uyaranların hafızada tutulması sorunu yaşanmaktadır. Öğrenme zorluğu çeken çocukların, hafıza gerektiren eylemlerde niçin zayıf oldukları şöyle açıklanmaktadır:

1) Öğrenme zorluğu olan çocuklar, normal çocukların hafıza sürecinde kullanmayı başardıkları stratejilerde yeterlilik gösterememektedirler. Mesela, yetersizliği bulunmayan çocuklar bir dizi sözcüğü ezberleyebilirken; sözcükleri içlerinden tekrarlayıp, birbiriyle benzerlik gösterenleri gruplara ayırarak ezberleyebilecektir. Öğrenme zorluğu çeken çocuklarsa; bütün bunları kendiliklerinden kullanamamaktadırlar.

2) Öğrenme zorluğu olan çocukların, hafıza gerektiren eylemlerdeki zayıflıkları, dil becerilerinin düşük olmasıyla alakadardır. Özellikle söze dayanan materyalleri hatırlayabilmeleri zor olmaktadır.

Öğrenme zorluğu olan çocukların sorun çözme ve sorunun çözülmesinde farklı yollar yaratabilme ve kavramsallaştırabilme de sorunlarının olduğu belirtilmektedir.

Sosyal Uyum: Öğrenme zorluğu olan çocuklar, duygusal bozukluklar gösteren çocukların davranış biçimlerini göstermektedir. Öğrenme zorluğu çeken çocukların, kendilerini değerlendirmeleri olumlu değildir. Sınıf arkadaşları tarafından oyunlara dahil edilmemektedirler. Genellikle mutsuzdurlar.

Öğrenme zorluğu olan çocukların denetleme odakları, dış odaktır. Kendileri kontrol edemez, başlarına gelen hadiselere başka kişilerin sebep olduğunu düşünürler. Ne kadar çabalarlarsa da öğrenemeyeceklerini düşüp, öğrenilmiş güçsüzlüğe kapılırlar.

2.4.3. İşitme Özürlü Öğrenciler

İşitmenin kısmi ya da tümden yetersizliği sebebiyle konuşmada, dili kullanabilmede ve iletişimde zorluk sebebiyle kişinin eğitim performansı ve sosyal uyumunun negatif etkilenmesini ifa eder (Eyeni 2005:9) Kirk ve Gallagher'ın (1997) ve DPT'nin (1992) yaptığı gruplamada, işitme özürlülüğü şu gruplara ayrılmaktadır. (Aktaran, Batu 1998):

Hafif işitme kaybı: 27 dB-40 dB içindeki işitme kayıplarını kapsamaktadır. Bu grupta bulunan kişiler, uzaktaki sesleri duymakta zorluk yaşayacaklarından, sınıflarda ön sıralara oturtulmaları gerekmektedir.

Orta işitme kaybı: 41 dB-55 Db içindeki işitme kayıplarıdır. Bu gruptaki öğrenciler, sınıftaki tartışmaları yakalayabilmekte zorluk yaşayıp, işitme cihazlarına ihtiyaç duyabilmektedirler.

Orta-ileri işitme kaybı: 56 dB-70 dB içindeki kayıpları kapsamaktadır. Bu gruptaki kişiler yüksek düzeyli konuşmaları zorlukla anlar. Bu tip öğrenciler özel eğitime ve işitme cihazlarına ihtiyaç duyabilmektedir.

İleri derecede işitme kaybı: 71 dB-90 dB içindeki işitsel kayıplardır. Bu grupta yer alan kişiler, sadece çok yakınlarındaki, çok yüksek sesleri algılayabilmektedirler. Bu öğrencilerin hepsi özel eğitime ve işitme cihazına ihtiyaç duymaktadırlar.

Çok ileri derecede işitme kaybı: 91 dB- ve üstü işitsel kayıpları kapsamaktadır. Bu grubun üyeleri ''sağır'' olarak isimlendirilirler. Kimisi çok yakınlarındaki çok yüksek sesleri titreşimsel biçimde duyabilmektedir.

2.4.4. Dil ve Konuşma Güçlüğü Olan Öğrenciler

Sözel iletişimde değişik seviye ve durumlarda oluşan aksaklıklar ve düzensizlikler sebebiyle dili kullanabilme, konuşmayı öğrenebilme ve iletişimdeki zorlukların; kişinin eğitim performansını ve sosyal uyumunu negatif etkilemesi durumlarını ifade eder (Eyeni 2005:9). Eyeni'ye (2005:9) göre bu tip öğrenciler, normal okulların kaynaştırma programlarıyla eğitimleri sürdürmelerinin yanında, onlara araştırma ve rehberlik merkezlerinde uygun terapiler de verilmektedir.

2.5. Kaynaştırma Eğitimini Başarıya Ulaştıran Etmenler

Kaynaştırmanın düzgün biçimde uygulanabilmesi adına birçok etmenin bir araya gelmesi gerekir. Bu etmelerin hepsi işlevlerini tam gerçekleştirirse, kaynaştırmanın başarıyla uygulanabilmesi mümkün olacaktır (Batu,2005:20).

Özellikle, özel gereksinimi olan çocuktaki engelin düzgün ve çok yönlü değerlendirilmesi; ailesinin demografik nitelikleri, beklenti ve ilgileri; Rehberlik Araştırma Merkezleri'nin (RAM) yönlendirme çalışmaları, çocuğun bireysel eğitimlere uygunluğu ve eğitimin uygulanabilirliği bunlardan bazılarıdır.

Özellikle, özel gereksinimli çocuğun engelinin doğru ve çok yönlü değerlendirilmesi; ailenin demografik özellikleri, ilgi ve beklentileri; rehberlik araştırma merkezlerinin (RAM) yönlendirme çalışmaları; çocuğun bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygunluğu ve uygulanabilirliği bunlardan bazılarıdır (Balat-Uyanık ve Güven,2007:270).

Entegrasyonda çocukların birbirlerine ve programa sağlayabilmelerinde öğretmenlerin rolü oldukça büyüktür (Artan ve Uyanık-Balat, 2003:66).

Önceden belirtildiği gibi, kaynaştırma sadece özel gereksinimi olan öğrencilerin genel eğitim sınıflarına koyulması anlamına gelmemektedir. Aynı şekilde birtakım düzenlemelerin yapılması, genel gereksinimlerin yapılması ve temel ölçütlerin karşılanması gerekmektedir. (Kargın,2004:15).

Kaynaştırmanın başarıya ulaşması için, öğretmenlerin ve diğer okul personelinin, normal gelişim gösteren çocukların özel gereksinimli çocuk hakkında bilgilendirilmeleri bu çocukların benlik kavramında olumlu pekiştireç rolü oynayacaktır. Bunları dışında özel gereksinimli çocuk kaynaştırma programına dahil edilmeden önce yapılacak hazırlıklar ile (sınıf öğretmeni ve özel öğretim öğretmeni arasındaki işbirliği ve iletişim, normal ve engelli çocukların hazırlanması gibi) birlikte gereksinimli çocuk aileleri ve normal gelişim gösteren çocukların ailelerinin de kaynaştırma hakkında bilgilendirilmeleri olumlu sonuçlar alınması için gereklidir (Özdemir, 2010: 43).

2.5.1. Öğretmen

Eğitim toplumsal bir sistemdir, bu sistemin başlıca unsurları öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, eğitim programları, uzmanları ve teknolojisi, finansal ve fiziksel kaynaklar oluşturmaktadır. Bunların içerisinde öğretmen en temel unsurdur. (Şişman,2002:1).

Okul öncesindeki öğretmenlerin, kaynaştırma programlarının başarılı biçimde uygulanmasındaki rolü oldukça önemlidir. Öğretmenlerin, özel gereksinimi olan öğrencileri kabul eder biçimde davranması, öğrenciler açısından pozitif bir rol model olacaktır (Batu,2012:523).

Öğretmelerin tutum ve davranışları, sınıftaki çocukları direkt etkilemektedir. Öğretmen doğru bir rol model olmalı, özel gereksinimi olan çocuklara olumlu ve kabul eder tutumlar sergilemelidir (Sığırtmaç ve Gül,2010:34).

Öğretmenlerin entegrasyon programlarındaki özel görevi ve özel gereksinimi olan çocukların entegre olabileceği kurumların okul öncesi eğitim kuruluşlarının olması sebebiyle, okul öncesi öğretmenlerin düşünce ve bilgileri çok önemlidir (Artan ve Uyanık-Balat, 2003:65).

Öğretmen, sınıfında özel eğitime ihtiyaç duyan bir öğrencinin olması durumunda; ona problemlerinin tanımlanmasında ve sınıf içindeki varlığını devam ettirmesini sağlamasında yardımcı olmalıdır. Öğretmen, öğrencilere öğretmenlik görevinin haricinde rehberlik de edebilir; onlara mesleki, sosyal, psikolojik ve gelişim problemlerinde destek olabilir (Üre,2009:231).

Öğretmen, özel eğitime muhtaç öğrencilerin sınıf üyeleri tarafından sosyal kabulü adına birtakım önlemler alır, bireysel gelişim özelliklerine dikkat eder değerlendirmeye tutar, programlarını bireyselleştirerek uygulamaya sokar. Burada aileler, kurum ve kuruşlarla işbirliği halinde bulunur (Cavkaytar ve Diken,2006:61).

Öğretmenlerin bilgi paylaşımına açık olmaları gereklidir. Eğitim alanında çalışan bütün eğitimcilerde bulunan bir özellik olması gereken bilgi paylaşımının önemi kaynaştırma grup öğretmenlerinde bir adım öne çıkmaktadır. Ayrıca sınıf

öğretmenlerinin de kaynaştırma için istekli olmaları gerekmektedir. Okullarda kaynaştırma yapılmaya başlanmadan önce öğretmenlere bilgi verilmelidir (Özdemir, 2010: 45).

Sınıftaki havanın ve etkinliklerin özel gereksinime muhtaç olan ya da olmayan bütün herkesi kapsayıcı biçimde olması, öğretmenin uygulamayla alakalı tutumlarıyla doğrudan ilişkilidir. Sınıf ortamlarının, toplumun mikro modeli olduğu düşünülürse; sınıfta oluşacak sağlıklı iletişim diğer sosyal alanlara da geçeceği; bu nedenle sınıftaki sağlıklı iletişim ortamının sağlanmasında öğretmenin pozitif yaklaşımlarının oldukça önemli olduğu belirtilebilir (Sart vd.,2004:5).

Ayrıca kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlerin gerekli gördüklerinde ya da yetersiz kaldıklarını düşündüklerinde özel eğitim alanının uzmanlarından bilgi alabileceği veya danışabileceği hakkında öğretmenlerin önceden bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Kaynaştırma grubu öğretmenlerinin bütün bireylerin eğitim hakkına sahip olduğunu unutmamalıdır (Özdemir, 2010: 45).

Horne (1985)'ye göre öğretmen, sınıfının öğrencilerine, bireysel davranışlarıyla rol model olmalı ve kişiler arası farklılıklara saygı göstermelidir.

2.5.2. Aile

Aile eğitimi; doğal, samimi ve sıcak bir ortamda olmakla birlikte; plansız, programsız ve karışıktır. (Duymaz,2007:15). Engelli eğitiminin hedefine uygun, programlı, aile ile işbirliği için ve ailenin etkin katılımıyla yapılmalıdır. (Ulutaşdemir,2007:129).

İleri seviyede yetersizliği olan çocukların aileleri, çoğunlukla çocuklarının kaynaştırmalı okullarda eğitim görmeleri gerektiği fikrini hoş karşılamamaktadırlar. Bu durum, ailelerin çocuklarını özel okuldan ziyade, engelsizler toplumunda, yetişkin hayat için daha iyi yetişme olarak gördüklerini ve normalliğe daha yakın olduklarını düşünmelerinden kaynaklıdır (Sarı,2003:144)

Çocuk, ailesinin ve öğretmeninin ilişki içinde olduğunu anladığında, ailesinin kendisiyle ilgilendiğini ve öğretmeninin hedeflerini paylaştığını gösterir.

(Chazon vd.,1980:166). Aileler, çocukları zorluk çekiyorsa okullara yardım etmek isterler.

Aile, çocuğun doğal öğretmenidir, çocuklarının öğrendiği birçok şeyi onlar öğretmiştir. Bu durum okulların yadsıyamayacağı bir yardımcı kaynaktır ve ailenin evdeki yardımları "Bireysel Eğitimim Planı"nın bir parçası şeklinde görülür. (Sarı,2003:144-145).

Eğer çocuğun gelişimde aileler, eşsiz bilgi ve tecrübeleriyle çocukların eğitimlerinde yardımcı bir unsur olarak görülmezlerse; gelişim istenen düzeye erişemeyecektir (Sarı,2003:143).

Normal öğrencilerin ebeveynlerine de, kaynaştırma hazırlıklarında yer verilmeli, üzerinde önemle durulması gerekli bir kitledir. Normal öğrencilerin ebeveynlerinin, kaynaştırma öğrencilerine karşı kabullenir tutumlar sergilemesi oldukça etkili olabilmektedir (Batu,2000:43). Böylece kendi çocuklarının, kaynaştırmaya karşı pozitif tutumlar sergilemelerini etkilemektedirler (Sığırtmaç ve Gül,2010:32).

Çocuklarda özel gereksinim olduğu zaman, aile ve öğretmenin işbirliği içinde olmaları; çocuklar hakkında belirlenen amaçlar doğrultusunda isteklerin gerçekleşebilmesi mümkün olmakla birlikte, gelişimlerinin daimi olması için de önemlidir (Sarı,2003:143).

2.5.3. Okul Yönetimi

Kaynaştırma programının başarılı biçimde işlemeyebilmesindeki önemli faktörlerden biri de okul yönetimidir. Okul yönetimi; kaynaştırmanın gereğine ve önemine inanmışsa, kaynaştırma uygulamasındaki her etmenin işi kolaylaşacaktır. Yönetimin kaynaştırma hakkında pozitif tutumlarının olması, hem öğretmenler ve öğrenciler, hem de diğer personellerin kaynaştırma öğrencilerine karşı olumlu tutum besleme olanağını artırmaktadır (Eripek,2005b:23)

Başta okul müdürleri olmakla birlikte, bütün okul personelleri; özel gereksinimi olan öğrencilere kabul edici ve destekler davranışlar sergilemelidir. Özel gereksinimi olan çocuklar ve onların aileleri, okula kayıt evresinden

başlayarak bütün idari personel, öğretmenler ve diğer personellerle iletişim halindedir. (Kargın, 2004:15).

Okul idaresinin kaynaştırmanın önemini kavraması ve kaynaştır öğrencilerine karşı kabullenici davranışlar sergilemesi gerekmektedir. Okul yöneticilerinin desteği olmadan, kaynaştırmada başarılı bir uygulama yapılabilmesi olanaksızdır. (Batu,2012:523).

Öğrenci ve ailenin, kendilerini okula mensup hissetmeleri, öğretmenlerle birlikte yukarıda bahsedilen kişilerin davranışlardan da etkilenecektir. Okul müdürleri aynı zamanda; öğretmenin yeni bilgiler kazanmasında, ihtiyacı olan materyallerin sağlanmasında, okul içinde dışında gereken kişilerle irtibat kurmasında yardımcı olmalı, okul genelini kapsayan bir kaynaştırma uygulamasının oluşmasında çalışmalıdır. (Kargın, 2004:15).

Okul müdürleri, kaynaştırma programını destekleyici faktörlerin, öğrenci ve aileler tarafından ulaşılabilir durumda olmasını garanti etmeli, kaynaştırmada sınıfın moralini artırmalı, kalan okul personellerine de sınıf başarısının önemini anlatmalıdır. açıklamalıdır (Federica vd.,2000:178-180).

Dünyadaki bütün bireyler sosyal bir alan içerisinde varlıklarını sürdürmektedirler. Kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler hem normal sınıflarında eğitim-öğretim alırken hem de okulda bulunan diğer bireylerle iletişim ve etkileşim içerisinde bulunacaklardır. Okulda kaynaştırma öğrencilerine eğitim verileceği bütün personele bildirilmelidir. Ayrıca sınıf öğretmeninin kaynaştırma öğrencisinin eğitimi için ihtiyaç duyduğu bütün materyaller okul yönetimi tarafından tahsis edilmelidir. Kaynaştırma öğrencisinin bütün okul tarafından kabul edilmesini kolaylaştırmak da personelin yapması gerekenler arasındadır (Özdemir, 2010: 46).

Darıca (1992), okuldaki öteki personellerin konu üzerindeki yakınlığı ve ilgisinin, kaynaştırma açısından önemli olduğunu ve gereken hususlar içinde hizmet içi eğitimlerinin kesinlikle sağlanması gerektiğini dile getirmiştir.

2.5.4. Normal Gelişim Gösteren Çocuk

Başarılı bir kaynaştırma için önemli etmenlerden biri de normal öğrencilerdir; onlardan faydalanmak ve işin içine sokmak, normal öğrencilerin de kendisini işin parçası gibi hissetmelerini sağlayacaktır (Kıcaali-İftar ve Batu, 2010:37)

Normal gelişim gösteren öğrenciler üzerinde kaynaştırmanın yararları olduğu bilinmektedir. Bu yararlar Kırcaali-İftar (1998) göre şu şekildedir;

Kaynaştırma sınıfında bulunan normal öğrenciler, kişiler arası mevcut farklılıklara karşı hoşgörülü olma eğilimindedirler.

Kaynaştırma, normal öğrencilerin yardımlaşma işbirliği yetilerini artırır.

Kaynaştırmanın başarılı olmasında, normal yaşıtlar önemli bir araçtır. Okulda öğrenilen şeylerin hepsi, yalnızca öğretmen-öğrenci etkileşimleri içinde gerçekleşmez. Çocukların öğrendiği şeylerin büyük kısmı, öğrenci-öğrenci etkileşimleri yoluyla oluşmaktadır (Kıcaali-İftar ve Batu, 2010:30).

Rehber öğretmen ya da normal sınıf öğretmeni sınıftaki öğrencileri kaynaştırma öğrencisi hakkında bilgilendirmelidir. Çünkü normal sınıf öğrencileri yetersizlik hakkında çok fazla bilgiye sahip olmayacaklardır. Bu yüzden yetersiz olan öğrenci sınıftaki öğrencilere katılmadan önce normal öğrencilerin konu hakkındaki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Öğretmen sınıfta belirli aktiviteler hazırlayarak bunu sağlayabilmektedir. Sınıflara ziyaretler gerçekleştirilebilir, öyküler okunabilir ya da yetersizlikten etkilenen arkadaşlarına nasıl yardımda bulunacakları gösterilebilir. Belirli etkinlikler ile kademeli olarak başlatılan bu eğitimler öğrencilerin bilgi ve becerilerinin artmasıyla daha titiz ele alınabilir. Etkinliklerin seçimi ve uygulamanın süresi diğer öğrenciler için ilgi çekici olmalıdır (Özdemir, 2010: 43).

2.5.5. Fiziksel Koşullar

Özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitilmesinde başarılı olmanın şartlarından biri, minimum kısıtlayıcı ortamın yaratılmasıdır. Kısıtlayıcı ortamın minimum olduğu yer; çocuğun normal akranlarından, ailesinden, evinden ve

sosyal çevresinden mümkün oldukça az seviyede ayrı tutulması anlıma gelmektedir. (Cavkaytar ve Diken, 2006: 63)

Özel gereksinimi olan öğrencilerin özelliğine ve gereksinimine bağlı, fiziki şartların hazırlanması; kaynaştırmanın başarı seviyesini artıracaktır (Batu,2012:524)

Eğitici kişinin verimli olabilmesi ve çalışmanın istenilen biçimde uygulanabilmesi adına fiziksel ortamın elverişli, donanımının yeterli olması gerekir. Çocukların öğrenmek için ihtiyaç duyduğu şeyler, ortamda sağlanmalıdır. Ortamın; çocuğun ifade, düşünme, yaratıcılık, iletişim gibi becerilerini geliştirmeye, çevresi hakkında merak uyandırmaya uygun olması gerekmektedir. (Ural, Ramazan,2007:45)

Kargın (2004) göre, sınıfın ortamı sadece normal gelişimli öğrencilerin değil, özel gereksinimi olan öğrencilerin de öğrenimlerini kolaylaştıracak, etkinliklere ve sınıfa olan katılımlarını artıracak düzenlemelerde olması gerekmektedir. Bu sebeple sınıf öğretmenleri, sadece pozitif tutumlar edinmekle kalmayıp; sınıfın fiziki çevresini, öğretim ve program yöntemlerini değişik ihtiyaçlara göre düzenleme ve etkili sınıf yönetimi uygulamalarını kullanabilme açısından yeterli bilgi ve beceriye sahip olması gerekmektedir.

Fiziksel ortam; okulun binası ve bahçesi, sınıftaki araç ve gereçler ile öğrenci nüfusunu kapsamaktadır. Fiziksel ortamın gerek özel gereksinimi olan gerekse normal yaşıtlarına uygun ve çekici duruma getirilmesi, kaynaştırmanın başarısını yükseltmektedir (Sığırtmaç ve Gül,2010:32).

MEB'in Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği uyarınca Madde 23'te sınıf mevcudu hakkında belirtmiş olduğu hususlar; "Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylerin bulunduğu sınıflarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 10, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kurumlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 25, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir." Fakat bu hususların ülkemiz eğitim

koşulları göz önüne alındığında yeteri kadar uygulamaya konulamadığı görülmektedir (Özdemir, 2010: 47).

2.5.6. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

Özel gereksinimli çocuklar şeklinde isimlendirilen çocukları bazılarının fiziksel özellikleri veya öğrenme becerileri, eğitimlerinde -genel eğitimden farklı olarak- bireyselleştirilmiş eğitim modelinin uygulanmasını gerektirir. (Ataman,2003:13).

Özel eğitime ihtiyacı olan kişilerin; akademik ve bireysel alanlardaki yetileri, gelişim alanlarındaki nitelikleri göz önünde bulundurularak; bireyselleştirilmiş eğitim programları geliştiril ve uygulamaya sokulur. (MEB, 2008b:7)

Özel eğitime muhtaç öğrencilerin değişik gelişim alanlarında yapabildiği şeyler dikkate alınarak; kazandırılacak davranışların neler olduğu, nerede, nasıl, kimler tarafından, ne gibi yöntemlerle ve ne kazar zamanda kazandırılacağını gösteren, destek eğitim hizmetlerini barındıran; içinde ailenin de bulunduğu ekip tarafından oluşturulan yazılı bir programdır (MEB, 2010:59).

BEP sayesinde;

- Öğrencinin yapabilecekleri betimlenir,
- Kendi öğrenmesiyle alakadar daha çok sorumluluk almasına yardımcı olunur,
- Öğrencinin öğrenmesi gözlenir,
- Öğrencinin ilerlemeleri kaydedilir (MEB,2004.33).

2.6. Kaynaştırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi

BEP'in değişkenlik gösteren ihtiyaçlara göre düzenlenebilmesi, değerlendirme ve izleme sürecinin işlemesiyle mümkün olabilir. Değerlendirme ve izleme, BEP sürecinin en mühim basamaklarıdır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006:160).

Sınıfın kaynaştırma odaklı öğrencilerine uyan, öğretici uygulamalar yapılması, öğretmenin; öğrencilerin güçlü taraflarını, ihtiyaçlarını ve öğrenme niteliklerini düzgün değerlendirebilmesiyle ve sonuçlara dayalı olarak planlamalar yapabilmesiyle gerçekleşebilmektedir (Kıcaali-İftar ve Batu, 2010:99).

BEP geliştirme merkezi, öğrencilerdeki ilerlemelerini BEP'in hedefleri doğrultusunda değerlendirir. Bu değerlendirmelere göre, hedeflere ulaşılmışsa BEP yeni amaçlar belirler. Tahmin edilen süre zarfında uzun süreçli hedefler doğrultusunda ilerleme olmamışsa, ilerlemeyi sınırlandıran veya engelleyen sebepler tespit edilir (MEB,2010:77). Kaynaştırma öğretmeni, yürüttüğü uygulamaları daima değerlendirir ve gereken değişikleri ivedi olarak gerçekleştirir. Aynı zamanda, belli bir süre boyunca yürütülüp gereksiz hale gelen uygulamaları zayıflatır ve zamanla tümden kaldırır (Kıcaali-İftar ve Batu, 2010:102).

2.7. Dünyada ve Türkiye'de Kaynaştırma Eğitimi

18.ve 19. yüzyıllarda özel eğitim kavramının oluşmaya başladığı söylenebilir (Sığırtmaç ve Gül,2010:11).

1948 senesinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen " İnsan Hakları Evrensel Bildirgesiyle; insanların temel hakları tespit edilmiş, bildirinin 25.maddesiyle de engelli insanların sağlık ve refahlarının sağlanması yoluyla sosyal güvenlikleri güvence altına alınmıştır (Akçamete ve Kaner,1999:395).

1950 senesinde Cenova Konferansı'nda engellilerin sosyal rehabilitasyonu dile getirilerek bir komisyon kurulmuş; tedavi, eğitim, mesleki rehabilitasyon ve istihdam hususlarında dünya çapında standartlar belirlenmesi öngörülmüştür (Sığırtmaç ve Gül,2010:12).

1960'lı senelerde kaynaştırma, bütün çocuklara eşit eğitim olanakları sağlanması gerektiği fikrinden yola çıkmış bir felsefedir. Bu felsefe sonucunda, özel gereksinimi olan çocuklar normal sınıflara yerleştirilmeye başlamıştır (Batu ve Kırcaali-İftar,2010:12).

Bu süreçte yapılan araştırmalarda; özel gereksinimli öğrencilerin çoğuna, normal sınıflarda okuma hakkı verildiğin zaman, normal yaşıtlarıyla ilişki kurabildikleri ve sınıf aktivitelerine katılabildikleri gözlemlenmiştir (MEB,2008b:74).

1960'lı yıllardan günümüze değin geçen süreçte, kaynaştırma hususunda hızlı ve çarpıcı gelişmeler ortaya çıkmıştır. Bu süreçte kaynaştırma fikrinin oluşumuna yol açan etmenler sıralandığı zaman; ilk başta özel eğitim sınıflarında, eğitimin uygulamada oluşturduğu problemler ve bu eğitime karşı artan eleştiriler olduğu görülmektedir (Kargın,2004:3).

Kaynaştırma programları önce 1970'li senelerde 'kaynaştırma yasası' ile ABD'de sonra da öteki ülkelerde başlamış; yasa yoluyla engelli çocukların, engeli bulunmayan yaşıtlarıyla beraber eğitim almasının gerekliliği dile getirilmiştir. (Sucuoğlu,2004:15)

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne ilave olarak 9 Aralık 1975 tarihli ve 3447 sayıyla yayınlanan "Engelli Kişilerin Hakları Bildirisi" ilk defa engellilere özgü bir bildiri olma yapısı taşıdığından, uluslararasında önemli tarihi bir belge özelliği taşımaktadır (Akçamete ve Kaner,1999:395).

Temel hedefi, herhangi bir yetersizlik sebebiyle özel gereksinimi olan çocukların, genel eğitim kurumlarında yaşıtlarıyla beraber eğitim görmeleri olan kaynaştırma modeli; çok sayıda ülkede tartışılmış; yasalar, araştırma sonuçları ve ebeveynlerin baskıları gibi sebeplerle git gide daha çok uygulanmaya başlamıştır. (Sucuoğlu,2004:15) Bu hareketin liderliğini, engelli çocukların anne-babaları yapmıştır. (MEB,2008b,74) Aileler, özel gereksinimli çocuklarının, normal akranlarıyla beraber eğitim görme haklarının olduğunu dile getirmişler, çocuklarının normal eğitim kurumlarına yerleştirilmesi için girişimlerde bulunmuşlardır. (Batu, 2005:17) Bu dönemde, kaynaştırılmaya başlayan ilk engel gurubu, görme engelli kişilerden oluşmuştur (MEB,2008b:74)

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi çerçevesinde BM tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin kabul edilmesi, ilk defa Çocuk Hakları'nın geniş bir alanda tartışılıp önlemler alınmasını sağlamıştır.

Sözleşmenin 23. Maddesinde “Engelli Çocuk” haklarından bahsedilmiş olması, sözleşmenin önemliliğini daha da artırmaktadır (Akçamete ve Kaner,1999:395-396)

1921 senesinde Özel İzmir Sağırlar-Körler Okulu açılmış, 1924’ten 1950’ye kadar Sağlık ve Sosyal Yardımlaşma Bakanlığına bağlı olarak Özel Eğitim Hizmeti devam ettik sonra, 1950’de Milli Eğitim Bakanlığı’na devredilmiştir. 1950’den 1980 senesine kadar Özel Eğitim Hizmetleri, İlköğretim Genele Müdürlüğü içerisindeki şube müdürlüğünce yürütülmüştür. (Cavkaytar,2006:18).

1926’da imzalanan Türk Medeni Kanunu’nda, özel eğitim hususundan bahsedilmiş, ebeveynlerin çocukları engelli olup olmasına bakılmaksızın yetiştirmekle sorumlu oldunduğu dile getirilmiştir (Şahin, 2003:99-120)

Osmanlı’da 16.yy’da uygulandığı söylenen ‘’Enderun Mektebi’’ karşımıza çıkmaktadır. O dönemde Enderun Mektebi, üstün zekalı çocukların eğitimi adına açılmış okullardı (Ataman, 1984).

Üstün yetenekli ve zekalı bireylerin eğitimi hususunda 1948 senesinde Cumhuriyet Dönemi’nde İdil Biret-Suna Kan Yasası çıkarılmış ve üstün bireylerin eğitimi yasal yolla güvence altına alınmıştır (Ataman, 1997)

1970’li senelerde, giderek daha çok sayıda engelli bireyin özel eğitim okullarında, ilköğretim seviyesinde eğitim aldığı senelerdir. Değişik engel gruplarında yer alan çocuklara yönelik ayrı yatılı-gündüzlü okulların sayısı da bu senelerde artmıştır (Kargın,2004:8).

1980 senesinde Özel Eğitim Genel Müdürlüğü kurularak, 1982 senesinde Daire Başkanlığına, 1983 senesindeyse Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı’na dönüştürülmüştür (Sığırtmaç ve Gül,2010:14).

Türkiye’de özel gereksinimi olan çocukların kaynaştırmayla eğitim almalarıyla alakalı gereklilikten bahseden ilk yasa, 1983 senesinde çıkarılan “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yasası’dır”. Bu yasada “engelli öğrencilerin engelli olmayan yaşıtlarıyla beraber eğitim almaları ve okul yönetiminin konuya ilişkin önlemler alması”gerektiği belirtilmektedir (Sucuoğlu,2004:15).

Bahsi geçen yasayla alakalı yönetmelik, özel gereksinimi olan çocukların; gerek yetersizlikten etkilenmiş olsun, gerekse üstün yetenek seviyesine sahip olsun "eğitsel tanılama" süreciyle minimum kısıtlayıcı ve çocuğa uygun eğitim ortamına, yaşıtlarıyla beraber eğitim görebilecek şekilde yerleştirilmesi hükmüne bağlanmıştır (Yeşilyaprak, 2003).

Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu'nun 4.maddesinde "durumları ve özellikleri uygun olan özel eğitime muhtaç çocukların, normal çocukların eğitimleri için açılmış olan okul ve eğitim kurumlarında, normal akranları arasında eğitilmeleri için gerekli tedbirler alınır" hükmü bulunmaktadır (Batu,Kırcaali-İftar,2010:16)

Ülkemizde özel eğitim hususundaki 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili yönetmeliklerin hükümleri ışığında özel eğitim hizmetleri verilmektedir. Bu görev kararname ve ilgili yönetmelikler tarafından Milli Eğitim Bakanlığına verilmiştir. Bakanlık merkez kurumunda bulunan genel müdürlüklerden biri de Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'dür (Eripek, 2005b:11).

1990 senesinde yapılan XIII. Milli Eğitim Şurası'nda, özel eğitime gereksinimi olan kişilerin genel eğitim olanaklarından daha çok faydalanmalarını sağlayacak önlemler geliştirilmesi kararı alınmıştır.

1. Özel Eğitim Konseyi 1991 senesinde toplanmıştır. Bu konseyde farklı engel gruplarıyla alakadar komisyonlar kurulmuş, komisyonlar kendi alanlarıyla alakalı kararlar almışlardır. Önemli kararlardan birisi, gündüz öğretime ağırlık verilmesi ve kaynaştırma uygulamalarının yaygınlaştırılmasıdır (Şura Raporu, 1999).

1992 senesinde Birleşmiş Milletler Özürlüler Onyılı'nın kapanış toplantısında, her sene "3 Aralık" gününün Özürlüler Günü olarak kutlanması kararı alınmıştır (Sığırtmaç ve Gül,2010:13).

1997 senesinde Başbakanlık Özürlüler İdaresi kurulmuştur (Sığırtmaç ve Gül, 2010:14).

2000 senesinin Ocak ayında yürürlüğe geçen Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğiyse, kaynaştırmayla alakadar daha açık ifadelere ve uygulamalara yönelik hükümlerde bulunmuştur (Batu, Kırcaali-İftar,2010:18).

2000 senesinde yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin 8. Maddesinde " zorunlu eğitim çağına gelen, özel eğitim gerektiren ya da tanısı konulmamış ve yerleştirme kararı alınmamış her kişinin başvurduğu okul öncesi eğitim kurumlarına ve ilköğretim kurumlarına kaydı yapılır" ifadesi geçmektedir (Aktaran Eripek, 2005b:11)

Kaynaştırma ve kaynaştırmanın uygulama ilkeleri Milli Eğitim Bakanlığı (2006), Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde ayrı bir bölümde ayrıntılı biçimde ifade edilmiştir. Yönetmeliğin "Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları" başlığında, kaynaştırma tanımı yapılmış ve dikkat edilecek konula üzerinde durulmuştur.

Günümüzde özel eğitime gereksinim duyan çocukların bir bölümü normal okulların kaynaştırma programlarında, küçük bir bölümüyse yine normal okulların bünyesinde bulunan özel alt sınıflarda eğitimlerine devam etmektedirler. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel engelli okulları da, özel eğitime muhtaç çocukların eğitiminin verilmesinde yer almaktadır. Kaynaştırma uygulamalarının yaygınlık kazanması adına çalışmalar devam etmektedir (Sığırtmaç ve Gül,2010:14)

2.8. İlgili Araştırmalar

Bu başlıkta, yurt içinde ve dışında yapılan araştırmaları barındıran konulara yer verilmiştir.

2.8.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Temel (2000), "Okulöncesi Eğitimcilerinin Engellilerin Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri" isimli araştırmasında, okulöncesi öğretmenlerin kaynaştırmayla alakalı görüşlerini araştırmıştır. Kaynaştırmayla alakalı görüşlerle özel eğitim alma arasında anlamlı bir bağlantı olduğu saptanmıştır. Entegrasyona mesleki

tecrübe, engelli çocuklarla çalışma, ailede engelli çocuğun olması ve entegrasyona olan tutum arasında önemli bir ilişki olmadığı da saptanmıştır.

Özbaba (2000), “Okulöncesi Eğitimcilerinin ve Ailelerin Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar ile Normal Çocukların Entegrasyonuna (Kaynaştırılmasına) Karşı Tutumları” adlı çalışmasında, gelişimi normal olan çocuklarla özel eğitime gereksinimi olan çocukların entegrasyon eğilimlerine yönelik, öğretmen ve ailelerin tutumlarını incelemiştir.

Özel gereksinime muhtaç çocukları olan ailelerin, kaynaştırmaya karşı pozitif baktıklarını ancak çocuklarının özür grubuna göre tutumlarının değiştiği belirlemiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma için yeterli eğitimlerinin olmadığını saptamış, fakat okulöncesi süreçte öğretmenlerin kaynaştırmayla alakalı olumsuz tutumlarının olmadığını saptamıştır.

Artan ve Uyanık-Balat (2003) “Okul Öncesi Eğitimcilerinin Entegrasyona İlişkin Bilgi ve Düşüncelerinin İncelenmesi” adlı çalışmalarında, İstanbul ve Ankara’da okul öncesi eğitim veren kurumlarda normal gelişimli çocuklarla çalışan öğretmenlerin entegrasyon üzerindeki bilgi ve fikirleri incelenmişlerdir. Veriler, araştırmacıların hazırladığı anketlerle toplanmıştır. Öğretmenlerin görüşlerine göre sonuçlar değerlendirilmeye alınmıştır. Engelli çocukların entegre olabilecekleri ilk kurumların okul öncesi olması sebebiyle, öğretmenlerin gerek normal gelişimli gerekse engelli çocukların başarılı entegrasyon ortamlarından faydalanmalarını sağlayacak bilgiye sahip olmaları gerektiğini dile getiren araştırmacılar: Öğretmenlerin kaynaştırma hakkın yeterli bilgilerinin olup olmadığını inceledikleri zaman, kız meslek lisesinden mezun öğretmenlerin %18,5’inin; üniversiteden mezun öğretmenlerinse %33,3’lük kısmının ‘’yeterli bilgiye sahibim.’’ cevabı verdiklerini, oranların çok düşük seviyede olduğunu açıklamışlardır. Kaynaştırma ve engelli çocuklar üzerinde öğretmenlerin bilgi seviyeleriyle konulara yönelik tutumlarındaki ilişkileri araştıran araştırmacılar; öğretmenin tutum ve görüşleri üzerinde bilginin pozitif etkisi olduğunu dile getirmişlerdir.

Varlıer (2004), nitel araştırma yöntemleri kullanarak, okul öncesinde eğitim veren öğretmelerin kaynaştırma hakkındaki görüşlerini araştırmış; özel

eğitime muhtaç öğrencilerin okul öncesi eğitim sürecine katılmalarına ilişkin, okul öncesi eğitim veren öğretmenlerin öneri ve görüşlerini saptamayı hedeflemiştir.

Araştırma sonucunda; bütün öğretmenlerin, özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin okulöncesi eğitim almaları gerektiği fikrinde birleştikleri saptanmıştır. Bazı öğretmenler, eğitimin kaynaştırma ortamlarında gerçekleşmesi hususunda istekliyken, bazılarıysa farklı okul ve ortamlarda gerçekleşmesi gerektiği fikirlerini savundukları ortaya çıkmıştır.

Kaya (2005), İlköğretimde ve anaokullarında görevli anasınıfı öğretmenlerinin, kaynaştırma uygulamalarında yeterlilik seviyelerini nitel araştırmalarla bulmayı amaçlayarak, anasını öğretmenlerinin genellikle kendilerini, engelli çocukların gereksinimlerini karşılayabilmede yetersiz gördüklerini saptamıştır.

Ana sınıfı öğretmenlerinin; özel gereksinimleri olan çocukların kişisel bakım alanında çok; sosyal, bilişsel ve duygusal alanlarını destekleyici faaliyetlerde bulunulması gerektiği fikrini savunduklarını, özel gereksinimi olan çocukların aileleri ile daha gazla ilişki içinde olduklarını, bu konuda uzmanlarda ilişki kuramadıklarını belirtmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; kaynaştırmayla alakadar anasınıfı öğretmenler hizmet içi ve mevzuat seminerlerinin eksikliğini, fiziksel şartların kaynaştırma için uygun olmadığını dile getirmiştir.

Yavuz (2005) yaptığı araştırmada; okulöncesinde kaynaştırma programlarının değerlendirilmesi ile alakadar olarak, okulöncesi kurumlarda görevli öğretmenlerin; kaynaştırma sürecine nasıl girdikleri, eğitim verdikleri ortamları, eğitim esnasında verilen özel eğitim desteği ve eğitimin niteliğini, aynı zamanda kaynaştırmada bulunan öğretmenlerin kaynaştırma hakkındaki tutumlarını ve yeterlilik seviyeleri incelemiştir. Öğretmenlerin genellikle eğitim ortamlarının kaynaştırma için uygun olduğu ve uygulamalarında değişikliğe gittiklerini ortaya koymuştur. Özel gereksinimli çocukların destekleyici hizmetler almadığı ve en çok sınıf kurallarına uymak ile normal çocuklarla kabullenme problemleri yaşadıklarını saptamıştır. Kaynaştırma hususunda öğretmenlerin

kendileri kısmi olarak yeterli gördüklerini, matematik faaliyetlerinde ve eğitim ortamının hazırlanmasındaysa yetersiz gördüklerini dile getirmiştir.

Kargın, Acarlar, Sucuoğlu (2005); yöneticiler, eğitmenler, engelli çocuğu olan ya da olmayan ebeveynlerin kaynaştırma hakkındaki fikirlerini incelemiş; programlarda oluşan fiziki yetersizliklerle beraber, öğretmenlerin özel gereksinim olan çocukların yer aldığı sınıflarda yaşadıkları zorluklar saptanmıştır.

Varlıer ve Vuran (2006), okulöncesinde eğiti veren öğretmenlerin kaynaştırma hakkındaki fikirleriyle alakalı gerçekleştirdikleri çalışmalarında; okul öncesinde eğitim veren öğretmenlerin özel gereksinimleri olan çocukların kaynaştırmayla eğitilmeleriyle alakalı görüşlerini yer verdikleri görülmektedir.

Altun ve Gülben (2009), okul öncesinde özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitimindeki programların ve bu programlar sırasında karşılaşılan problemlerin, öğretmenlerin fikirleri açısından değerlendirilmesi ve tespit edilmesini belirlemeyi hedeflemişlerdir. Araştırma, yarı yapılandırılmış görüşme biçimine dayanarak; okul öncesindeki 10 öğretmenle yürütülmüştür. Öğretmenlerin genelinin özel eğitimde yeterli bilgilerinin olmadıkları ve bu sebeple özel eğitime gereksinim duyan çocukların eğitimlerinde yetersizlik olduğu yönünde veriler elde edilmiştir. Öğretmenler, özel gereksinimli çocukların Türkiye'de yeteri kadar ilgilenilip ilgilenilmediği hususunda karasız fikirlere sahip oldukları saptanmıştır.

Çulhaoğlu ve İmrak (2009) okulöncesinde kaynaştırma eğitimiyle alakalı öğretmen ve ebeveynlerin tutumlarıyla kaynaştırmalı sınıflardaki akran çocukların ilişkilerini incelemişlerdir. Çalışma Adana merkezinde ve ilçelerinde yer alan 20 ilköğretim okulu ve 14 bağımsız anaokulunda çalışan 89 tane okulöncesi öğretmeni, çocuğu anasınıfına giden 281 tane ebeveyn ile kaynaştırma eğitimini sürdüren dört sınıftaki 4 özel gereksinimi olan çocukla, onların sınıflarında bulunan 72 tane normal gelişimli çocukla birlikte gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 'Okulöncesi Dönemde Kaynaştırmaya Karşı Tutum Ölçeği' kullanılarak, öğretmen ve ebeveyn tutumları saptanmaya çalışılmıştır. Öğretmenlerin geçmişte kaynaştırma alanında eğitim almalarına

göre, okul öncesinde kaynaştırma eğitimiyle alakalı tutumları, davranış düzlemi alt ölçeğinde ciddi biçimde farklılıklar göstermiştir. Öğretmenlerin öğrenim seviyeleriyle kaynaştırmayla alakalı tutumları arasında ise ciddi bir bağ bulunamamıştır.

Seçer vd. (2010) okulöncesi eğitim alanlarındaki öğretmenlerin kaynaştırmaya yönetil tutumları araştırılmış; öğretmenlerin çalışma saatleri, aylık gelirleri, medeni durumları ve sınıflarında engelli öğrenci bulunup bulunmadığına göre kaynaştırma eğitimi hakkındaki tutumlarının değişip değişmediği incelenmiştir. Araştırma, Konya'daki 36-72 aylık çocuklara yönelik eğitim veren, okulöncesinde görevli 269 öğretmen üzerinde yapılmıştır. Araştırmada, okulöncesi öğretmenlerin, kaynaştırma eğitimi hakkındaki tutumlarını saptamak hedefiyle Antonak ve Larrivee (1995) geliştirdiği Kırcaali ve İftar (1997) tarafından geçerlilik-güvenilirlik çalışmasıyla Türkçe'ye geçen "Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonuçları; çalışma saatleri ile aylık gelirinden memnuniyet duyma ve sınıfında engelli öğrenci olması durumuna göre öğretmenlerin, kaynaştırma üzerindeki tutumlarının değiştiğini, bunun tersi olarak medeni duruma göreyse değişmediğini saptamıştır.

Özaydın ile Çolak, (2011), okulöncesi öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasına ve okulöncesi eğitimde kaynaştırma uygulaması hizmet içi eğitim programlarıyla alakalı fikirlerini inceleyen araştırma sonucunda; araştırmaya dahil olan öğretmenlerin genellikle kaynaştırma uygulamalarından kendilerinin sorumlu olduğunu ve aldıkları eğitimlerle mesleki yeterliliklerinin ışığında bu uygulamaları devam ettirdikleri görülmüştür.

Gök ve Erbaş (2011), kaynaştırma eğitimi verilen beş adet okulöncesi kurumlarda görevli ve sınıflarında engelli öğrenci olan öğretmenlerin, kaynaştırma hakkındaki görüş ve önerilerini saptayabilmek hedefiyle gerçekleştirdikleri Okulöncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Önerileri" adlı çalışmalarında; niteliksel araştırma yöntemiyle ilerlemişlerdir. Sınıfında kaynaştırmalı öğrenci olan 10 öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın sonucunda;

öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasının gerekliliği hususunda pozitif düşünceleri olduklarını saptanmış fakat okul ve sınıflarındaki kaynaştırma sistemlerinde genellikle problem yaşadıklarını dile getirdikleri gözlenmiştir. Kaynaştırma eğitimi hakkında öğretmenlerin yeteriz ve çok az bilgilerinin olduğunu, bunun da sınıflarında yapılan kaynaştırma uygulamalarında yetersiz olmalarına ve problem yaşamalarına sebep olduğunu belirtmişlerdir. Özel gereksinimi olan çocuklar üzerinde kaynaştırma uygulamasının yararlı olduğunu dile getiren öğretmenlerin genelinin; görme ve ileri seviyede zihinsel yetersizliğe sahip çocukların okulöncesi eğitim veren kurumlarda kaynaştırılmasının uygun olmadığını, öteki özel gereksinimi olan çocukların öğrenebildikleri sürece kaynaştırmaya alınması gerektiğini söylediklerini saptamışlardır. Diğer yandan araştırmanın sonucunda, ülkemizde öğretmenler kaynaştırma eğitimine yönelik önerilerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

Kaynaştırma programı öncesinde ve kaynaştırma esnasında sistematik biçimde, öğretmenlere ve programda bulunan herkese, okulöncesi eğitimde kaynaştırma ve özel eğitim hakkında bilgilendirme yapılmalıdır.

Kaynaştırma eğitimine dahil olan kurumlar arası (öğretmen-aile-RAM-okul idaresi) işbirliği ve iletişim sağlanmalıdır.

Kaynaştırma uygulaması olan okulöncesi kurumlarında, öğretmenlere ve öğrencilere kaynaştırma eğitimi hususunda destek hizmet verecek özel eğitim danışmanları görevlendirilmelidir.

Kaynaştırma uygulaması olan okulöncesi eğitim kurumlarında, öğretmene ve öğrenciye yardım edebilmek hedefiyle sınıf yardımcıları bulundurulmalıdır.

Kaynaştırma uygulaması verilen okulöncesi eğitim kurumlarının örgütsel ve yönetimsel yapısı yönetmeliklere ve yasalara uygun biçimde düzenlenmelidir.

Dikici ve Sığırtmaç, Hoş ve Abbak (2011), kaynaştırma eğitiminde okulöncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları problemlere yönelik buldukları çözümler ve öneriler üstünde yaptıkları araştırmalarında; okulöncesinde kaynaştırmaya yönelik uygulamak üzerinde öğretmenlerin tutum ve görüşlerini

saptamayı hedeflemişlerdir. Araştırmalarından elde ettikleri bulguların ışığında; öğretmenlerin yaşadıkları problemleri bulmuşladır; öğretmenlerin kaynaştırma uygulaması hakkında pozitif tutum takındıklarını ancak yaşanan problemlerden ötürü kaynaştırma eğitiminde yeterli başarıyı sağlayamadıklarını düşündüklerini göstermektedir.

Ahmetoğlu ve Özdemir (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; okul öncesi öğretmenlerin yaşları ve mesleki tecrübeleri açısından kaynaştırma eğitimleri hakkındaki fikirleri ortaya koyulmuştur. Araştırma; Edirne merkezi ve ilçelerinde MEB'e bağlı olan 3 ilköğretim okulu ve 9 bağımsız anaokulunda görevli gönüllü 62 tane okulöncesi öğretmen üzerinde yapılmıştır. Araştırmada, öğretmenler üzerindeki bilgiler araştırıcılar tarafından hazırlanmış ''Genel Bilgi Formu'' uygulanmış, Özbaba (2000) tarafından geliştirilmiş Okul Öncesi Eğitimde Kaynaştırmaya Karşı Tutum Ölçeği' çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın sonucu olarak; okulöncesinde görevli öğretmeleri mesleki tecrübelerinin ve yaşlarının artması ile kaynaştırma eğitimine daha negatif yaklaştıkları saptanmıştır.

2.8.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Bulgren ve Carta (1992), öğrenci-öğretmen davranışlarını inlemiş, öğretmenlerin davranışlarıyla öğrencilerin davranışları arasındaki bağın, öğrencilerin akademik davranışlarını etkilediğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada, öğrenme zorluğu olan öğrencilerin öğretmenleriyle olan ilişkisinin, , normal yaşıtlarına kıyasla daha çok olduğu saptanmıştır. Öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler, öğretmenleriyle daha fazla iletişim kurmalarına rağmen; öğretmenler daha çok normal gelişimli öğrencilerine akademik sorular yönelttikleri ortaya koyulmuştur.

Araştırmanın ışığında; öğretmenlerin engelli öğrencilerine daha az geri bildirim yaptıkları belirtilmiştir. Sonuçta; engelli çocukların öğretimde etkin katılımları adına daha az fırsat yakalayabildikleri belirlenmiştir.

Logan ve Malone (1998) aynı sınıfta yer alan ağır seviyedeki engelli olan olmayan 15'er çocuk için, sınıf ortamının değişkenlik gösterdiğini

bulmuşlardır. Eğitim ortamındaki bireysel destek öğretmen tarafından verildiğinde, bu öğrencilere öğretim sürecinde yaşıtlarından daha çok yardım edildiği görülmüştür. Bu sonuçların doğrultusunda; ağır seviyede engeli olan öğrencilerin olduğu sınıf ortamlarında yarı zaman da olsa destek personelinin eğitim sürecinde işbirliği içinde olarak bireysel destek sağlamalarının önemine değinilmiştir.

Odom (2000), okulöncesi kurumlara yerleştirilen, gittikçe sayıları artan özel gereksinimli çocukların, verilen eğitimden faydalanabilmeleri adına okulöncesi öğretmenlerinin konuyla alakalı programları uygulayabilme hususunda eğitime ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir.

Odom, McConnell ve Chandler (1994) tarafından yapılan araştırmada, okulöncesi kurumlardaki öğretmenlerin, engelli çocuklarla uygulamaya girebilme hususunda algılarının, uygulama adına gereken süreç, fiziksel mekan, kaynaklara ulaşım, bilgi seviyeleri ve normal gelişimli çocukların özel gereksinimi olan çocukları kabul seviyeleri gibi birçok farklı etmenden etkilenebildiğini belirtilmiştir.

Leyser, Kapperman ve Keller (1994) gerçekleştirdiği çalışmada; üniversite mezunu öğretmenlerin, daha aşağı eğitimi olan öğretmenlere kıyasla, kaynaştırma eğitimine karşı daha pozitif görüşler beslediklerini ifade etmişlerdir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin sorunları ve görüşlerini etkileyen faktörler betimlenecek ve diğer bağımsız değişkenlerin etkileri araştırılacaktır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2014-2015 öğretim yılında Batı Trakya'da okul öncesi azınlık eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerdir.

Örneklem alınmayıp evrenin tamamına ulaşılacaktır.

3.3. Veriler ve Toplanması

Araştırmada, 1 anket ve 1 ölçek kullanılacaktır. Bunlar;

3.3.1. Anket

Araştırmanın bağımsız değişkenleri hakkında veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen öğretmenlerin kişisel-demografik bilgilerini ve kaynaştırma eğitimiyle ilgili geçmişlerini belirlemeye yönelik 13 sorudan (bağımsız değişken) oluşmaktadır. (EK A)

3.3.2. Kaynaştırma Uygulamalarının Başarısını Etkileyen Etmenler Ölçeği

Ahmetoğlu, Ünal, Ergin, (2016) tarafından geliştirilip geçerlik-güvenirlik çalışmaları yapılan bu ölçek, öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin sorunlarını saptamaya yönelik 4'lü derecelemeli 66 sorudan oluşmaktadır. Bu

ölçekten elde edilen veriler araştırmada bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. (EK B)

Ölçme aracı geliştirilirken öncelikle araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranarak madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan madde havuzunda yer alan maddeler, yedi uzmanın görüşüne sunularak maddelerin öncelikle kapsam geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda taslak maddeler bir ön elemeye tabi tutularak madde sayısı 66'ya düşürülmüş ve ölçek 5'li derecelemeli (Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle katılıyorum) 66 soru olarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir (Ahmetoğlu, Ünal & Ergin, 2016).

Ölçek geliştirme istatistikleri olarak alt boyutları belirlemek ve yapı geçerliği kanıtı elde etmek için açımlayıcı faktör analizi (AFA) kullanılmıştır. Verilerin faktör analizi yapmaya uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik Testleri uygulanmıştır. Buna göre; Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) .785 olduğu yani bu değerin örneklem büyüklüğünün faktör analizi için "iyi" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bartlett Küresellik Testinin ise $p<05$ olduğu belirlenmiştir. Yani sonuçların istatistiksel gereklilikleri karşıladığı belirlenmiştir. Faktör analizi sonuçlarına göre belirlenen faktörler sırasıyla sınıf öğretmenleri, rehber öğretmenler, uygulama, mevzuat ve yönetmelikler, sivil toplum örgütleri, Rehberlik Araştırma Merkezi, okul idarecileri, aileler, fiziki koşullar, normal gelişim gösteren öğrenciler şeklinde olup, tüm faktörler olumsuz-negatif anlam içermektedir (Ahmetoğlu, Ünal & Ergin, 2016).

Her alt boyut için ayrı ayrı madde-toplam korelasyon katsayısı ve madde-hariç toplam korelasyon katsayısı hesaplanarak iç tutarlık belirlenmiştir. Buna göre Rulon=0.720, Cronbach = 0.704 olarak bulunmuştur. Bu analizlere göre, tüm faktörlerin ölçeğin toplamı ile pozitif yönde ve iç tutarlık gösterdiği görülmüştür. Tüm faktörlerin her biri için ayrı ayrı iç tutarlık güvenirliği saptamak amacıyla madde-toplam korelasyon katsayısı ve madde-hariç toplam korelasyon, Rulon (0.960 ile 0.707 arasında), Cronbach (0.947 ile 0.707 arasında) katsayıları hesaplanmıştır. Bu analizlere göre tüm maddelerin faktör analiziyle belirlenmiş olan faktörleri ile iç tutarlık gösterdiği görülmüştür (Ahmetoğlu, Ünal & Ergin, 2016).

Aynı şekilde maddelerin ayırt etme gücünü saptamak için üst çeyrek ve alt çeyrekler arası t-testi uygulanmıştır. Faktör toplamlarının ölçek toplamlarına göre oluşturulan çeyreklikler arasındaki farkını sorgulamak için hesaplanan t-Testi sonuçlarına göre tüm faktörlerde tüm maddelerin ($p<.0001$) ölçeğin toplamına göre yüksek ve düşük tutum düzeyindeki kişileri ayırt etmeye hizmet ettiği görülmüştür. Yapılan analizler sonrasında ölçeğin geçerli, güvenilir ve kullanılabilir olduğu belirlenmiştir. (Ahmetoğlu, Ünal & Ergin, 2016).

3.3.3. Uygulama

Veri toplama araçları araştırmacı tarafından yönetim ile işbirliği yapılarak BAKEŞ derneği okul öncesi kurumlarında uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Analizler 0.05 manidarlık düzeyinde sınanacaktır. Araştırma sonucu elde edilen bilgiler SPSS paket programı yardımı ile çözümlenecektir. Verilerin çözümlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde ve frekans gibi betimsel istatistikler yanında bağımlı değişkenin bağımsız değişkenlerle etkileşimi analiz edilirken ise t testi, varyans analizi, LSD istatistik teknikleri kullanılacaktır.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Örneklem Dağılımına İlişkin Bulgular

Katılımcı öğretmenlerin %50.00'ı 31-40 yaşlarında, %94.12'si kadın, %79.41'i evli, %64.71'inin Mesleki Hizmet Süresi 10 yıl ve aşağısı, %97.06'sı özel sektörde çalışmakta ve tamamı çalıştıkları kurumda öğretmen statüsündedir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcı öğretmenlerin genel özelliklerine ilişkin frekans dağılımları

1) Yaşınız?	25 yaş ve daha küçük	1	2,94
	26-30 yaş	12	35,29
	31-40 yaş	17	50,00
	41-45 yaş	2	5,88
	41 yaş ve üstü	2	5,88
2) Cinsiyetiniz?	Kadın	32	94,12
	Erkek	1	2,94
	Cevapsız	1	2,94
3) Medeni durumunuz?	Evli	27	79,41
	Bekar	7	20,59
4) Mesleki Hizmet Süreniz?	10 yıl ve aşağısı	22	64,71
	11 yıl ve üstü	12	35,29
5) Çalıştığınız kurumun sektörü?	Devlet	1	2,94
	Özel	33	97,06
11) Statünüz?	Öğretmen	34	100,00
Toplam		34	100,00

Katılımcı öğretmenlerin tamamı lisans mezunu, %79,41'i Eğitim Fakültesinden %61,76'sı Okul öncesi öğretmenliğinden mezun, %8.82'si formasyon sertifika programından Öğretmenlik eğitimi almıştır. (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcı öğretmenlerin eğitim özelliklerine ilişkin frekans dağılımları

6) Eğitim durumunuz?	Lisans	34	100,00
7) (Eğer eğitim düzeyiniz lisans ise-6.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü?	Eğitim Fakültesi	27	79,41
	Diğer Fakülteler	7	20,59
8) (Eğer bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü eğitim fakültesi ise-7.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü?	Okul öncesi öğretmenliği	21	61,76
	Diğer öğretmenlik	6	17,65
	Boş	7	20,59
10) (Eğer bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü Diğer Fakülteler ise-7.soru-) Öğretmenlik eğitimi aldınız mı?	Evet, formasyon sertifika programında	3	8,82
	Hayır	4	11,76
	Boş	27	79,41
Toplam		34	100,00
x			

Katılımcı öğretmenlerin 55,88'i Özel eğitim ile ilgili bilgi ya da eğitim almış, %41,18'i Özel eğitim ile ilgili bilgi ya da eğitimi Lisans - Lisansüstü düzeyde almış, %41,18'i kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ya da eğitim almış, %26,47'si kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ya da eğitimi Lisans - Lisansüstü düzeyde almış, %64,71'i Daha önce kaynaştırma uygulaması çalışmış, %64,71'inin bu dönem sınıfında kaynaştırma öğrencisi yok, %85,29'u Kaynaştırma Eğitimi Konusunda bilgi almak istiyor, %23,53'u kaynaştırma uygulamaları konusunda kendini yeterli görmüyor (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcı öğretmenlerin özel eğitim özelliklerine ilişkin frekans dağılımları

12) Özel eğitim ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı?	Evet	19	55,88
	Hayır	15	44,12
13) Aldıysanız ne tür eğitim aldınız?	Lisans - Lisansüstü	14	41,18
	Kursa Katıldım	5	14,71
	Boş	15	44,12
14) Kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı?	Evet	14	41,18
	Hayır	20	58,82
15) Aldıysanız ne tür eğitim aldınız?	Lisans - Lisansüstü	9	26,47
	Kursa Katıldım	5	14,71
	Boş	20	58,82
16) Daha önce kaynaştırma uygulaması çalıştınız mı?	Evet	22	64,71
	Hayır	12	35,29
17) Bu dönem sınıfınızda kaynaştırma öğrencisi var mı?	Evet	10	29,41
	Hayır	22	64,71
	Cevapsız	2	5,88
18) Kaynaştırma Eğitimi Konusunda bilgi almak ister misiniz?	Evet	29	85,29
	Hayır	5	14,71
19) Kendinizi kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli görüyor musunuz?	Yeterli görüyorum	10	29,41
	Kısmen yeterli görüyorum	16	47,06
	Yeterli görmüyorum	8	23,53
Toplam		34	100,00

4.2. Kaynaştırma Sorunlarına İlişkin Betimsel Değerler

Kaynaştırma Sorunları ölçeği toplamı ve alt boyutlarının normal dağılım gösterip göstermediğini anlamak için çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) analizi yapılmış ve her iki ölçüte göre de tüm alt boyutlardaki verilerin normal dağılım gösterdiği saptanmıştır. Bu sonuçlara dayanarak grupların karşılaştırılmasında parametrik teknikler tercih edilmiştir. (Tablo 4)

Ölçekteki tüm kaynaştırma ölçeğinin tüm boyutlarına verilen cevapların ortalamasının ölçüt orta noktadan ($\bar{x}$=2,500) büyük olması ölçekteki tüm

boyutlarda sorun olduğunu göstermektedir. Bu genel bilgi gözönünde bulundurulmak kaydıyla katılımcı öğretmenlerin en yüksek düzeyde şikayetci oldukları kaynaştırma sorunları şunlardır: (Tablo 4)

- Normal gelişim gösteren öğrenciler ($\bar{x}$=3,500)
- Aileler ($\bar{x}$=3,419)
- Okul idarecileri ($\bar{x}$=3,268)
- Sivil toplum örgütleri ($\bar{x}$=3,265)
- Uygulama ($\bar{x}$=3,226)

Tablo 4. Kaynaştırma sorunları ölçeğinin genel betimsel istatistikler ve normallik değerleri

	N	Mean	Std. Sapma	Skewness	Kurtosis
Normal gelişim gösteren öğrenciler	34	3,500	1,142	-0,503	-0,414
Aileler	34	3,419	0,845	-0,692	0,609
Okul idarecileri	34	3,268	0,836	-1,008	0,202
Sivil toplum örgütleri	34	3,265	1,008	-0,442	-0,216
Uygulama	34	3,226	0,878	-0,765	0,256
Toplam Kaynaştırma Sorunları	33	3,134	0,626	-0,397	-1,284
Fiziki koşullar	34	3,088	1,041	-0,635	-0,312
Mevzuat ve yönetmelikler	34	3,052	0,797	-0,859	0,235
Sınıf öğretmenleri	34	3,045	0,648	-0,429	0,262
Rehber öğretmenler	34	2,950	0,759	-1,066	1,062
Rehberlik araştırma merkezi	33	2,773	0,926	-0,379	-0,431

katılımcı öğretmenlerin görece daha düşük düzeyde şikayetci oldukları kaynaştırma sorunları ise şunlardır:

- Fiziki koşullar ($\bar{x}$=3,088)
- Mevzuat ve yönetmelikler ($\bar{x}$=3,052)
- Sınıf öğretmenleri ($\bar{x}$=3,045)
- Rehber öğretmenler ($\bar{x}$=2,950)
- Rehberlik araştırma merkezi ($\bar{x}$=2,773)

Katılımcı öğretmenlerin en yüksek düzeyde şikayetci oldukları kaynaştırma sorunları şunlardır: (Tablo 5)

- Sınıf öğretmenleri bireyselleştirilmiş eğitim programlarını uygulamada yeterli bilgiye sahip değil. ($\bar{x}$=3,588)
- Normal gelişim gösteren öğrencilere özel gereksinimli bireyler hakkında gerekli eğitim verilmiyor. ($\bar{x}$=3,559)
- Özel gereksinimli öğrencilerin ailelerine "Kaynaştırma Uygulamaları" hakkında eğitim verilmiyor. ($\bar{x}$=3,559)
- Özel gereksinimli öğrencilerin aileleri "Kaynaştırma Uygulamaları" konusunda yeterli bilgiye sahip değil. ($\bar{x}$=3,529)
- Kaynaştırma eğitimi ve uygulamaları hakkında toplum yeterince bilgilendirilmiyor. ($\bar{x}$=3,500)
- Okullarda bulunan yardımcı hizmet personelleri (hizmetli, servis görevlisi, şoför vb.) özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgiye sahip değil. ($\bar{x}$=3,471)
- Sınıf öğretmenleri sınıflarındaki özel gereksinimli bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlanmasında yeterli bilgiye sahip değil. ($\bar{x}$=3,471)

Tablo 5. Katılımcı öğretmenlerin görece en yüksek düzeyde şikayetci oldukları kaynaştırma sorunları

	N	Arit.Ort	Std. Sapma
Sınıf öğretmenleri bireyselleştirilmiş eğitim programlarını uygulamada yeterli bilgiye sahip değil.	34	3,588	1,076
Normal gelişim gösteren öğrencilere özel gereksinimli bireyler hakkında gerekli eğitim verilmiyor.	34	3,559	1,186
Özel gereksinimli öğrencilerin ailelerine "Kaynaştırma Uygulamaları" hakkında eğitim verilmiyor.	34	3,559	1,160
Özel gereksinimli öğrencilerin aileleri "Kaynaştırma Uygulamaları" konusunda yeterli bilgiye sahip değil.	34	3,529	1,134
Kaynaştırma eğitimi ve uygulamaları hakkında toplum yeterince bilgilendirilmiyor.	34	3,500	1,308
Okullarda bulunan yardımcı hizmet personelleri (hizmetli, servis görevlisi, şoför vb.) özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgiye sahip değil.	34	3,471	1,237
Sınıf öğretmenleri sınıflarındaki özel gereksinimli bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlanmasında yeterli bilgiye sahip değil.	34	3,471	1,107
Normal gelişim gösteren çocukların ailelerine "Kaynaştırma Uygulamaları" hakkında eğitim verilmiyor.	34	3,441	1,284
Okul idarecileri tarafından kaynaştırma uygulamaları için gereken fiziksel ve sosyal eğitim ortamı düzenlemiyor.	34	3,441	1,021
Kaynaştırma uygulamalarında destek eğitim hizmetleri (destek eğitim odası, kaynak oda, özel alan öğretmeni vb.) yeterli değil.	33	3,424	1,119
Toplum engelli bireylerin özellikleri ve gereksinimleri konusunda yeterince bilgilendirilmiyor.	34	3,412	1,282
Kaynaştırma uygulamalarına yönelik yeni eğitim programları yaygın değil.	34	3,412	1,048
Özel gereksinimli öğrencilerin aileleri "Kaynaştırma Uygulamalarında" çocuklarına gereken desteği göstermiyor.	34	3,412	0,988
Okullarda kaynaştırma uygulamaları için gerekli sosyal ortamlar yeterli değil.	34	3,382	1,074
Okul idarecileri BEP geliştirme biriminin çalışmalarını yeterince denetlemiyor.	34	3,382	0,985
Okul rehber öğretmeni, özel gereksinimli öğrencilerin ailelerine yönelik aile eğitimi hizmetlerini planlama ve yürütme konusunda yeterli değil.	34	3,353	1,125

Tablo 5. Katılımcı öğretmenlerin görece en yüksek düzeyde şikayetci oldukları kaynaştırma sorunları (Devam)

	N	Arit.Ort	Std. Sapma
Sınıf öğretmenleri, bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) geliştirme birimi ile işbirliği konusunda yetersiz kalıyor.	33	3,303	1,045
Ülkemizde özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik bilimsel çalışmalar yeterli değil.	34	3,294	1,219
Sınıf öğretmenleri 'Kaynaştırma Uygulamaları' üzerine yapılan bilimsel çalışmaları takip etme konusunda yeterli değil.	34	3,294	0,970
Okul idarecileri kaynaştırma uygulamalarında sınıf öğretmenleri ile işbirliği içinde çalışmıyor.	32	3,250	0,984
Sivil toplum örgütleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları hakkında bilgiye sahip değil.	33	3,242	1,226
Okul rehber öğretmeni Rehberlik ve danışma hizmetleri yürütme komisyonu, BEP geliştirme birimi ile işbirliği konusunda yeterli değil	33	3,212	0,992
Kaynaştırma Eğitimi ve Uygulamaları ile ilgili öğretmenlere hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmiyor.	33	3,212	1,219
Kaynaştırma uygulamaları için düzenlenen resmi mevzuat yeterli değil.	33	3,182	0,950
Milli eğitim müfettişleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip değiller.	33	3,182	0,882
Sınıf öğretmenleri "Kaynaştırma Uygulamalarına" gereken ilgiyi göstermiyor.	33	3,182	1,074
Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında okul ve sınıflardaki fiziki koşullar ihtiyacı karşılamıyor.	34	3,176	1,242
Özel gereksinimli öğrencilerin aileleri "Kaynaştırma Uygulamalarında" uygulayıcı öğretmene ve okul idaresine gereken desteği göstermiyor.	34	3,176	1,029
Okullarda kaynaştırma uygulamaları için gerekli eğitsel araç, gereç ve materyaller yeterli değil.	34	3,176	1,193
Sınıf öğretmenleri "Kaynaştırma Uygulamaları" için gerekli çevresel düzenlemeler yapmıyor.	34	3,147	1,132
Milli Eğitime bağlı devlet okulları ile özel özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri işbirliği içinde çalışmıyor.	34	3,147	0,958
Toplam Kaynaştırma Sorunları	33	3,134	0,626

Ölçekteki tüm kaynaştırma ile ilgili maddelere verilen cevapların ortalamasının ölçüt orta noktadan ($\bar{x}$=2,500) büyük olması ölçekteki tüm maddelere göre sorun olduğunu göstermektedir. Bu genel bilgi gözönünde bulundurulmak kaydıyla katılımcı öğretmenlerin görece daha düşük düzeyde şikayetci oldukları kaynaştırma sorunları şunlardır: (Tablo 6)

- Okul rehber öğretmeni özel gereksinimli bireylerin tanılanması ve yönlendirilmesi için gerekli çalışmaları yürütmüyor. ($\bar{x}$=2,765)
- Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrenciler ve ailesine destek eğitim ile rehberlik, psikolojik danışma hizmetleri sunma konusunda yeterli değil. ($\bar{x}$=2,727)
- Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrencilerin izleme ve yönlendirme hizmetlerini yürütmede yeterli bilgi ve beceriye sahip değil ($\bar{x}$=2,727)
- Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrenciler için en az sınırlandırılmış eğitim ortamını önerme konusunda yeterli değil. ($\bar{x}$=2,727)

Tablo 6. Katılımcı öğretmenlerin görece daha düşük düzeyde şikayetci oldukları kaynaştırma sorunları

	N	Arit.Ort	Std. Sapma
Toplam Kaynaştırma Sorunları	33	3,134	0,626
Okul rehber öğretmeni, BEP geliştirme birimiyle, öğretmenler ve ilgili personel ile iş birliği yapma konusunda yeterli değil.	32	3,125	1,129
Sivil toplum örgütleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına yeterince destek vermiyor.	33	3,121	1,193
Milli eğitim müfettişleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına gerekli denetimi göstermiyor.	33	3,121	0,960
Ülkemizde özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik bilimsel çalışmalar uygulamaya katkı sağlamıyor.	34	3,118	1,149
Okul idarecileri kaynaştırma uygulamalarına gereken ilgiyi ve desteği göstermiyor	34	3,118	1,066
Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili alan çalışanları (öğretmenler, okul idarecileri, milli eğitim denetçileri, RAM yetkilileri) verilen hizmet içi eğitim programlarına gereken ilgi ve önemi göstermiyor.	33	3,091	1,156
Okul idarecileri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip değil.	33	3,091	1,071
Sınıf öğretmenleri kaynaştırma eğitiminin planlanmasında ve uygulamasında gerekli bilgi ve beceriye sahip değil.	34	3,088	1,138
Sınıf öğretmenleri kaynaştırma uygulamaları için düzenlenen mevzuat hakkında gerekli bilgiye sahip değil.	34	3,059	0,886
Sınıf öğretmenleri başarılı kaynaştırma uygulama modelleri hakkında bilgiye sahip değil.	33	3,030	1,104
Sınıf öğretmenleri hazırladıkları bireyselleştirilmiş eğitim programlarını uygulamıyor.	34	3,029	1,141
Kaynaştırma uygulamaları yürütülen okullarda Destek Eğitim odaları uygun fiziki koşullarda düzenlenmiyor.	34	3,000	1,015
Kaynaştırma uygulamaları için düzenlenen resmi mevzuat uygulanabilir değil.	33	3,000	0,935
Sınıf öğretmenleri bireyselleştirilmiş eğitim programlarını hazırlama ve uygulamaya yeterli zaman ayırmıyor.	34	3,000	1,128
Bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP), BEP Geliştirme Birimi tarafından öğrencilere uygun hazırlanmıyor.	34	2,912	1,083
Sınıf öğretmenleri kaynaştırma uygulamalarında öğretmen-veli işbirliğine önem göstermiyor.	34	2,912	0,965
Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrencilerin eğitsel değerlendirme, tanılama hizmetlerini yürütmede yeterli bilgi ve beceriye sahip değil	33	2,909	1,011
Sınıf öğretmenleri sınıflarındaki özel gereksinimli bireyleri ilgili uzmanlara yönlendirmede gerekli bilgi ve beceriye sahip değil.	32	2,906	1,058
Sınıf öğretmenleri “Kaynaştırma Uygulamaları” için gerekli eğitsel düzenlemeler yapmıyor.	34	2,882	0,946
Sınıf öğretmenleri sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin belirlenmesinde gerekli bilgiye sahip değil.	33	2,879	1,023
Okul rehber öğretmeni aile eğitimi konusunda yeterli değil.	34	2,853	0,821
Sivil toplum örgütleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları konusunda farkındalık oluşturacak projelerde yer almıyor.	34	2,853	1,019
Okul rehber öğretmeni, kaynaştırma öğrencilerinin gelişimlerini izleme konusunda yeterli değil.	34	2,853	0,925
Okul rehber öğretmeni, kaynaştırma öğrencileri için, uygun eğitim ortamının düzenlenmesi ve uygulamada yer alan öğretmenlere rehberlik etme konusunda yeterli değil.	34	2,853	0,989
Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri kaynaştırma uygulamalarına gereken desteği vermiyor.	33	2,848	0,972
Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik kısa ve uzun dönemli amaçları belirlemede yeterli değil.	33	2,848	1,064
Okul rehber öğretmeni özel gereksinimli öğrencilerin bireysel gelişimini değerlendirmek üzere formlar hazırlanması konusunda yeterli değil.	33	2,818	1,014
Sınıf öğretmenleri özel eğitim gerektiren öğrencilerin sınıf tarafından sosyal kabulü için önlemler alma konusunda yeterli değil.	33	2,818	1,044
Okul rehber öğretmeni özel gereksinimli bireylerin tanılanması ve yönlendirilmesi için gerekli çalışmaları yürütmüyor.	34	2,765	0,955
Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrenciler ve ailesine destek eğitim ile rehberlik, psikolojik danışma hizmetleri sunma konusunda yeterli değil.	33	2,727	1,098
Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrencilerin izleme ve yönlendirme hizmetlerini yürütmede yeterli bilgi ve beceriye sahip değil	33	2,727	1,008
Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrenciler için en az sınırlandırılmış eğitim ortamını önerme konusunda yeterli değil.	33	2,727	1,069
Kaynaştırma uygulamaları için düzenlenen resmi mevzuat, alan çalışanları(öğretmenler, okul idarecileri, milli eğitim denetçileri, RAM yetkilileri) tarafından uygulanmıyor.	32	2,719	1,085
Sınıf öğretmenlerinin davranış kontrolüne ilişkin becerileri yeterli değil.	33	2,697	1,045
Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetim becerileri yeterli değil.	34	2,559	0,991

- Kaynaştırma uygulamaları için düzenlenen resmi mevzuat, alan çalışanları(öğretmenler, okul idarecileri, milli eğitim denetçileri, RAM yetkilileri) tarafından uygulanmıyor. ($\bar{x}$=2,719)
- Sınıf öğretmenlerinin davranış kontrolüne ilişkin becerileri yeterli değil. ($\bar{x}$=2,697)
- Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetim becerileri yeterli değil. ($\bar{x}$=2,559)

4.3. Kaynaştırma Sorunlarının Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

Sınıf öğretmenleri (t=2,916 sd=32 p=0,006), Sivil toplum örgütleri (t=2,916 sd=32 p=0,006) ve Okul idarecileri (t=2,916 sd=32 p=0,006) alt boyutlarındaki kaynaştırma sorunları öğretmenin yaşı değişkenine göre farklılık göstermektedir, Kaynaştırma Sorunları toplamı ve diğer tüm alt boyutları öğretmenin yaşı değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 7. Yaşınız? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi

		N	Arit.Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Sınıf öğretmenleri	26-30 yaş	12	2,636	0,682	-2,799	27	0,009
	31-40 yaş	17	3,288	0,571			
Rehber öğretmenler	26-30 yaş	12	2,800	0,988	-0,930	27	0,361
	31-40 yaş	17	3,087	0,679			
Uygulama	26-30 yaş	12	3,105	0,848	-0,125	27	0,902
	31-40 yaş	17	3,149	0,983			
Mevzuat ve yönetmelikler	26-30 yaş	12	3,041	0,728	0,204	27	0,840
	31-40 yaş	17	2,975	0,935			
Sivil toplum örgütleri	26-30 yaş	12	3,319	1,111	0,744	27	0,463
	31-40 yaş	17	3,029	0,976			
Rehberlik araştırma merkezi	26-30 yaş	12	2,083	1,110	-2,238	27	0,034
	31-40 yaş	17	2,912	0,884			
Okul idarecileri	26-30 yaş	12	3,000	0,822	-0,816	27	0,421
	31-40 yaş	17	3,265	0,885			
Aileler	26-30 yaş	12	3,479	0,661	0,657	27	0,517
	31-40 yaş	17	3,265	0,982			
Fiziki koşullar	26-30 yaş	12	2,875	0,772	-0,653	27	0,519
	31-40 yaş	17	3,147	1,284			
Normal gelişim gösteren öğrenciler	26-30 yaş	12	3,500	1,044	0,457	27	0,651
	31-40 yaş	17	3,294	1,288			
Toplam Kaynaştırma Sorunları	26-30 yaş	12	2,677	1,012	-1,479	27	0,151
	31-40 yaş	17	3,141	0,681			
x							

31-40 yaşlardaki öğretmenler Sınıf öğretmenlerinden ($\bar{x}$=3,288), ve Rehberlik araştırma merkezlerinden ($\bar{x}$=3,087) kaynaklanan kaynaştırma

sorunları alt boyutlarındaki görüşleri 26-30 yaşlardaki öğretmenlere göre daha yüksek düzeydedir. Görece d*aha yaşlı öğretmenler kaynaştırma sorunlarının kaynağı olarak Sınıf öğretmenlerini ve Rehberlik araştırma merkezlerini görmektedirler.* (Tablo 7)

Kaynaştırma Sorunları ve tüm alt boyutları Medeni durumunuz? değişkenine göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 8)

Tablo 8. Medeni durumunuz? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi

		N	Arit.Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Sınıf öğretmenleri	Evli	27	3,040	0,704	-0,091	32	0,928
	Bekar	7	3,065	0,399			
Rehber öğretmenler	Evli	27	2,921	0,839	-0,431	32	0,669
	Bekar	7	3,061	0,318			
Uygulama	Evli	27	3,213	0,891	-0,166	32	0,869
	Bekar	7	3,276	0,889			
Mevzuat ve yönetmelikler	Evli	27	3,045	0,854	-0,093	32	0,926
	Bekar	7	3,077	0,577			
Sivil toplum örgütleri	Evli	27	3,272	0,970	0,077	32	0,939
	Bekar	7	3,238	1,228			
Rehberlik araştırma merkezi	Evli	27	2,630	1,088	-0,680	32	0,501
	Bekar	7	2,929	0,773			
Okul idarecileri	Evli	27	3,248	0,816	-0,263	32	0,794
	Bekar	7	3,343	0,978			
Aileler	Evli	27	3,454	0,721	0,463	32	0,647
	Bekar	7	3,286	1,286			
Fiziki koşullar	Evli	27	3,056	1,077	-0,355	32	0,725
	Bekar	7	3,214	0,951			
Normal gelişim gösteren öğrenciler	Evli	27	3,500	1,135	0,000	32	1,000
	Bekar	7	3,500	1,258			
Toplam Kaynaştırma Sorunları	Evli	27	3,001	0,867	-0,563	32	0,577
	Bekar	7	3,199	0,620			
x							

Kaynaştırma Sorunları ve tüm alt boyutları Mesleki Hizmet Süreniz? değişkenine göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 9)

Tablo 9. Mesleki Hizmet Süreniz? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi

		N	Arit.Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Sınıf öğretmenleri	11 yıl ve üstü	12	3,038	0,223	-0,047	32	0,963
	10 yıl ve aşağısı	22	3,049	0,796			
Rehber öğretmenler	11 yıl ve üstü	12	2,784	0,577	-0,939	32	0,355
	10 yıl ve aşağısı	22	3,040	0,840			
Uygulama	11 yıl ve üstü	12	3,229	0,969	0,016	32	0,987
	10 yıl ve aşağısı	22	3,224	0,848			
Mevzuat ve yönetmelikler	11 yıl ve üstü	12	2,925	0,977	-0,682	32	0,500
	10 yıl ve aşağısı	22	3,121	0,696			
Sivil toplum örgütleri	11 yıl ve üstü	12	3,319	1,062	0,231	32	0,819
	10 yıl ve aşağısı	22	3,235	1,001			
Rehberlik araştırma merkezi	11 yıl ve üstü	12	2,979	0,801	1,215	32	0,233
	10 yıl ve aşağısı	22	2,534	1,119			

Tablo 9. Mesleki Hizmet Süreniz? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi (Devam)

		N	Arit.Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Okul idarecileri	11 yıl ve üstü	12	3,229	0,969	-0,195	32	0,846
	10 yıl ve aşağısı	22	3,289	0,779			
Aileler	11 yıl ve üstü	12	3,188	0,930	-1,187	32	0,244
	10 yıl ve aşağısı	22	3,545	0,789			
Fiziki koşullar	11 yıl ve üstü	12	3,042	1,305	-0,190	32	0,851
	10 yıl ve aşağısı	22	3,114	0,899			
Normal gelişim gösteren öğrenciler	11 yıl ve üstü	12	3,292	1,305	-0,781	32	0,440
	10 yıl ve aşağısı	22	3,614	1,057			
Toplam Kaynaştırma Sorunları	11 yıl ve üstü	12	3,102	0,668	0,313	32	0,756
	10 yıl ve aşağısı	22	3,009	0,902			

x

Kaynaştırma Sorunları ve tüm alt boyutları bitirdiği eğitim kurumunun eğitim fakültesi olup olmamasına göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 10)

Tablo 10. (Eğer eğitim düzeyiniz lisans ise-6.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi

		N	Arit.Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Sınıf öğretmenleri	Eğitim Fakültesi	27	3,032	0,694	-0,226	32	0,822
	Diğer Fakülteler	7	3,095	0,465			
Rehber öğretmenler	Eğitim Fakültesi	27	2,903	0,821	-0,697	32	0,491
	Diğer Fakülteler	7	3,129	0,443			
Uygulama	Eğitim Fakültesi	27	3,221	0,889	-0,061	32	0,952
	Diğer Fakülteler	7	3,244	0,902			
Mevzuat ve yönetmelikler	Eğitim Fakültesi	27	3,004	0,813	-0,681	32	0,501
	Diğer Fakülteler	7	3,236	0,760			
Sivil toplum örgütleri	Eğitim Fakültesi	27	3,352	0,996	0,990	32	0,330
	Diğer Fakülteler	7	2,929	1,058			
Rehberlik araştırma merkezi	Eğitim Fakültesi	27	2,602	1,095	-0,995	32	0,327
	Diğer Fakülteler	7	3,036	0,668			
Okul idarecileri	Eğitim Fakültesi	27	3,257	0,865	-0,138	32	0,891
	Diğer Fakülteler	7	3,307	0,777			
Aileler	Eğitim Fakültesi	27	3,398	0,883	-0,280	32	0,781
	Diğer Fakülteler	7	3,500	0,736			
Fiziki koşullar	Eğitim Fakültesi	27	3,074	1,053	-0,154	32	0,879
	Diğer Fakülteler	7	3,143	1,069			
Normal gelişim gösteren öğrenciler	Eğitim Fakültesi	27	3,519	1,172	0,183	32	0,856
	Diğer Fakülteler	7	3,429	1,097			
Toplam Kaynaştırma Sorunları	Eğitim Fakültesi	27	3,000	0,858	-0,584	32	0,563
	Diğer Fakülteler	7	3,205	0,673			

x

Kaynaştırma Sorunları ve tüm alt boyutları eğitim fakültesindeki bitirdiği bölümüne göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 11)

Tablo 11. (Eğer bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü eğitim fakültesi ise-7.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi

		N	Arit.Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Sınıf öğretmenleri	Okul öncesi öğretmenliği	21	2,940	0,696	-1,298	25	0,206
	Diğer öğretmenlik	6	3,352	0,640			
Rehber öğretmenler	Okul öncesi öğretmenliği	21	2,828	0,891	-0,887	25	0,383
	Diğer öğretmenlik	6	3,167	0,473			
Uygulama	Okul öncesi öğretmenliği	21	3,221	0,804	-0,003	25	0,997
	Diğer öğretmenlik	6	3,222	1,233			
Mevzuat ve yönetmelikler	Okul öncesi öğretmenliği	21	2,952	0,863	-0,611	25	0,546
	Diğer öğretmenlik	6	3,185	0,639			
Sivil toplum örgütleri	Okul öncesi öğretmenliği	21	3,246	1,036	-1,034	25	0,311
	Diğer öğretmenlik	6	3,722	0,807			
Rehberlik araştırma merkezi	Okul öncesi öğretmenliği	21	2,536	1,091	-0,580	25	0,567
	Diğer öğretmenlik	6	2,833	1,180			
Okul idarecileri	Okul öncesi öğretmenliği	21	3,150	0,930	-1,218	25	0,234
	Diğer öğretmenlik	6	3,633	0,463			
Aileler	Okul öncesi öğretmenliği	21	3,298	0,890	-1,111	25	0,277
	Diğer öğretmenlik	6	3,750	0,837			
Fiziki koşullar	Okul öncesi öğretmenliği	21	2,976	1,078	-0,900	25	0,377
	Diğer öğretmenlik	6	3,417	0,970			
Normal gelişim gösteren öğrenciler	Okul öncesi öğretmenliği	21	3,405	1,211	-0,941	25	0,356
	Diğer öğretmenlik	6	3,917	1,021			
Toplam Kaynaştırma Sorunları	Okul öncesi öğretmenliği	21	2,880	0,905	-1,384	25	0,179
	Diğer öğretmenlik	6	3,420	0,527			
x							

Kaynaştırma Sorunları ve tüm alt boyutları Özel eğitim ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı? değişkenine göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 12)

Tablo 12. Özel eğitim ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi

		N	Arit.Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Sınıf öğretmenleri	Evet	19	2,935	0,765	-1,113	32	0,274
	Hayır	15	3,183	0,447			
Rehber öğretmenler	Evet	19	2,893	0,777	-0,480	32	0,635
	Hayır	15	3,021	0,756			
Uygulama	Evet	19	3,099	0,857	-0,949	32	0,350
	Hayır	15	3,387	0,907			
Mevzuat ve yönetmelikler	Evet	19	3,113	0,642	0,500	32	0,620
	Hayır	15	2,974	0,978			
Sivil toplum örgütleri	Evet	19	3,061	0,923	-1,340	32	0,190
	Hayır	15	3,522	1,082			
Rehberlik araştırma merkezi	Evet	19	2,684	0,982	-0,044	32	0,965
	Hayır	15	2,700	1,119			
Okul idarecileri	Evet	19	3,208	0,935	-0,463	32	0,646
	Hayır	15	3,343	0,717			
Aileler	Evet	19	3,329	0,961	-0,694	32	0,492
	Hayır	15	3,533	0,687			
Fiziki koşullar	Evet	19	3,105	0,826	0,106	32	0,916
	Hayır	15	3,067	1,294			
Normal gelişim gösteren öğrenciler	Evet	19	3,263	1,206	-1,380	32	0,177
	Hayır	15	3,800	1,014			
Toplam Kaynaştırma Sorunları	Evet	19	3,069	0,594	0,214	32	0,832
	Hayır	15	3,008	1,058			
x							

Kaynaştırma Sorunları ve tüm alt boyutları Özel eğitim ile ilgili bilgi ya da eğitim aldıysanız ne tür eğitim aldınız? değişkenine göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 13)

Tablo 13. Özel eğitim ile ilgili bilgi ya da eğitim aldıysanız ne tür eğitim aldınız? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi

		N	Arit.Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Sınıf öğretmenleri	Lisans - Lisansüstü	14	2,789	0,755	-1,434	17	0,170
	Kursa Katıldım	5	3,345	0,702			
Rehber öğretmenler	Lisans - Lisansüstü	14	2,791	0,849	-0,962	17	0,350
	Kursa Katıldım	5	3,181	0,481			
Uygulama	Lisans - Lisansüstü	14	2,967	0,905	-1,128	17	0,275
	Kursa Katıldım	5	3,467	0,640			
Mevzuat ve yönetmelikler	Lisans - Lisansüstü	14	3,027	0,691	-0,983	17	0,340
	Kursa Katıldım	5	3,356	0,452			
Sivil toplum örgütleri	Lisans - Lisansüstü	14	3,095	1,016	0,260	17	0,798
	Kursa Katıldım	5	2,967	0,681			
Rehberlik araştırma merkezi	Lisans - Lisansüstü	14	2,446	1,020	-1,888	17	0,076
	Kursa Katıldım	5	3,350	0,454			
Okul idarecileri	Lisans - Lisansüstü	14	3,214	0,946	0,048	17	0,962
	Kursa Katıldım	5	3,190	1,013			
Aileler	Lisans - Lisansüstü	14	3,214	1,018	-0,864	17	0,400
	Kursa Katıldım	5	3,650	0,783			
Fiziki koşullar	Lisans - Lisansüstü	14	3,036	0,865	-0,603	17	0,554
	Kursa Katıldım	5	3,300	0,758			
Normal gelişim gösteren öğrenciler	Lisans - Lisansüstü	14	2,964	1,184	-1,941	17	0,069
	Kursa Katıldım	5	4,100	0,894			
Toplam Kaynaştırma Sorunları	Lisans - Lisansüstü	14	2,954	0,582	-1,452	17	0,165
	Kursa Katıldım	5	3,391	0,558			
x							

Kaynaştırma Sorunları ve tüm alt boyutları Kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı? değişkenine göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 14)

Tablo 14. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi

		N	Arit.Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Sınıf öğretmenleri	Evet	14	2,939	0,884	-0,791	32	0,435
	Hayır	20	3,119	0,424			
Rehber öğretmenler	Evet	14	2,781	0,880	-1,090	32	0,284
	Hayır	20	3,068	0,659			
Uygulama	Evet	14	3,249	0,650	0,127	32	0,900
	Hayır	20	3,210	1,024			
Mevzuat ve yönetmelikler	Evet	14	3,094	0,597	0,256	32	0,800
	Hayır	20	3,022	0,926			
Sivil toplum örgütleri	Evet	14	3,202	0,878	-0,297	32	0,768
	Hayır	20	3,308	1,110			
Rehberlik araştırma merkezi	Evet	14	2,750	1,056	0,275	32	0,785
	Hayır	20	2,650	1,034			
Okul idarecileri	Evet	14	3,139	0,836	-0,744	32	0,463
	Hayır	20	3,358	0,846			

Tablo 14. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi (Devam)

		N	Arit.Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Aileler	Evet	14	3,750	0,893	1,993	32	0,055
	Hayır	20	3,188	0,747			
Fiziki koşullar	Evet	14	2,964	0,746	-0,575	32	0,569
	Hayır	20	3,175	1,217			
Normal gelişim gösteren öğrenciler	Evet	14	3,679	1,103	0,758	32	0,454
	Hayır	20	3,375	1,180			
Toplam Kaynaştırma Sorunları	Evet	14	3,155	0,631	0,667	32	0,510
	Hayır	20	2,963	0,935			

x

Kaynaştırma Sorunları ve tüm alt boyutları Kaynaştırma eğitimi ile ilgili ne tür eğitim aldınız mı? değişkenine göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 15)

Tablo 15. Aldıysanız ne tür eğitim aldınız? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi

		N	Arit.Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Sınıf öğretmenleri	Lisans - Lisansüstü	9	2,646	0,829	-1,802	12	0,097
	Kursa Katıldım	5	3,467	0,790			
Rehber öğretmenler	Lisans - Lisansüstü	9	2,484	0,925	-1,841	12	0,091
	Kursa Katıldım	5	3,314	0,499			
Uygulama	Lisans - Lisansüstü	9	3,190	0,713	-0,443	12	0,666
	Kursa Katıldım	5	3,356	0,580			
Mevzuat ve yönetmelikler	Lisans - Lisansüstü	9	2,980	0,669	-0,959	12	0,357
	Kursa Katıldım	5	3,300	0,426			
Sivil toplum örgütleri	Lisans - Lisansüstü	9	3,333	0,975	0,736	12	0,476
	Kursa Katıldım	5	2,967	0,701			
Rehberlik araştırma merkezi	Lisans - Lisansüstü	9	2,444	1,198	-1,525	12	0,153
	Kursa Katıldım	5	3,300	0,411			
Okul idarecileri	Lisans - Lisansüstü	9	3,178	0,803	0,222	12	0,828
	Kursa Katıldım	5	3,070	0,987			
Aileler	Lisans - Lisansüstü	9	3,611	0,993	-0,768	12	0,457
	Kursa Katıldım	5	4,000	0,707			
Fiziki koşullar	Lisans - Lisansüstü	9	2,833	0,791	-0,873	12	0,400
	Kursa Katıldım	5	3,200	0,671			
Normal gelişim gösteren öğrenciler	Lisans - Lisansüstü	9	3,500	0,935	-0,802	12	0,438
	Kursa Katıldım	5	4,000	1,414			
Toplam Kaynaştırma Sorunları	Lisans - Lisansüstü	9	3,020	0,637	-1,080	12	0,301
	Kursa Katıldım	5	3,398	0,606			

x

Sınıf öğretmenleri (t=2,916 sd=32 p=0,006), Sivil toplum örgütleri (t=2,916 sd=32 p=0,006) ve Okul idarecileri (t=2,916 sd=32 p=0,006) alt boyutlarındaki kaynaştırma sorunları daha önce kaynaştırma uygulaması çalıştınız mı? değişkenine göre farklılık göstermektedir, Kaynaştırma Sorunları toplamı ve diğer tüm alt boyutları daha önce kaynaştırma uygulaması çalıştınız mı? değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

Daha önce kaynaştırma uygulaması çalışmayan katılımcıların Sınıf öğretmenlerinden ($\bar{x}$=3,373), Sivil toplum örgütlerinden ($\bar{x}$=3,750) ve Okul idarecilerinden ($\bar{x}$=3,713) kaynaklanan kaynaştırma sorunları alt boyutlarındaki algıları daha önce kaynaştırma uygulaması çalışan katılımcılara göre daha yüksek düzeydedir. *Daha önce kaynaştırma uygulamasına katılmamış olan öğretmenler kaynaştırma sorunlarının kaynağı olarak Sınıf öğretmenlerini, Sivil toplum örgütlerini ve Okul idarecilerini görmektedirler.* (Tablo 16)

Tablo 16. Daha önce kaynaştırma uygulaması çalıştınız mı? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi

		N	Arit.Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Sınıf öğretmenleri	Evet	22	2,866	0,666	-2,321	32	0,027
	Hayır	12	3,373	0,479			
Rehber öğretmenler	Evet	22	2,815	0,706	-1,423	32	0,165
	Hayır	12	3,196	0,821			
Uygulama	Evet	22	3,073	0,833	-1,399	32	0,171
	Hayır	12	3,507	0,923			
Mevzuat ve yönetmelikler	Evet	22	2,893	0,689	-1,608	32	0,118
	Hayır	12	3,343	0,925			
Sivil toplum örgütleri	Evet	22	3,000	1,050	-2,190	32	0,036
	Hayır	12	3,750	0,737			
Rehberlik araştırma merkezi	Evet	22	2,568	0,887	-0,943	32	0,353
	Hayır	12	2,917	1,258			
Okul idarecileri	Evet	22	3,025	0,882	-2,459	32	0,020
	Hayır	12	3,713	0,528			
Aileler	Evet	22	3,330	0,968	-0,833	32	0,411
	Hayır	12	3,583	0,557			
Fiziki koşullar	Evet	22	2,864	1,002	-1,757	32	0,088
	Hayır	12	3,500	1,022			
Normal gelişim gösteren öğrenciler	Evet	22	3,477	1,085	-0,155	32	0,878
	Hayır	12	3,542	1,287			
Toplam Kaynaştırma Sorunları	Evet	22	2,991	0,629	-0,487	32	0,630
	Hayır	12	3,136	1,112			
x							

Kaynaştırma Sorunları ve tüm alt boyutları Bu dönem sınıfınızda kaynaştırma öğrencisi var mı? değişkenine göre farklılık göstermemektedir. (Tablo 17)

Tablo 17. Bu dönem sınıfınızda kaynaştırma öğrencisi var mı? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi

		N	Arit.Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Sınıf öğretmenleri	Evet	10	2,800	0,363	-1,458	30	0,155
	Hayır	22	3,165	0,747			
Rehber öğretmenler	Evet	10	3,021	0,449	0,434	30	0,667
	Hayır	22	2,891	0,896			
Uygulama	Evet	10	3,137	0,871	-0,213	30	0,833
	Hayır	22	3,211	0,920			
Mevzuat ve yönetmelikler	Evet	10	2,938	0,610	-0,362	30	0,720
	Hayır	22	3,051	0,893			
Sivil toplum örgütleri	Evet	10	3,000	1,315	-0,847	30	0,404
	Hayır	22	3,333	0,885			
Rehberlik araştırma merkezi	Evet	10	2,800	0,762	0,612	30	0,545
	Hayır	22	2,557	1,142			
Okul idarecileri	Evet	10	3,140	1,042	-0,418	30	0,679
	Hayır	22	3,277	0,772			
Aileler	Evet	10	3,100	1,197	-1,410	30	0,169
	Hayır	22	3,557	0,645			
Fiziki koşullar	Evet	10	2,850	0,973	-0,704	30	0,487
	Hayır	22	3,136	1,104			
Normal gelişim gösteren öğrenciler	Evet	10	3,300	1,183	-0,544	30	0,591
	Hayır	22	3,545	1,184			
Toplam Kaynaştırma Sorunları	Evet	10	3,009	0,612	0,012	30	0,991
	Hayır	22	3,005	0,925			
x							

Ailelerden kaynaklanan Kaynaştırma Sorunları alt boyutundaki görüşler (t=2,916 sd=32 p=0,006) Kaynaştırma Eğitimi Konusunda bilgi almak ister misiniz? değişkenine göre farklılık göstermektedir, Kaynaştırma Sorunları toplamı ve diğer tüm alt boyutları Kaynaştırma Eğitimi Konusunda bilgi almak ister misiniz? değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

Kaynaştırma Eğitimi Konusunda bilgi almak isteyen katılımcılar Ailelerden kaynaklanan Kaynaştırma Sorunları alt boyutundaki algıları ($\bar{x}$ =3,578) bilgi almak istemeyen katılımcılara ($\bar{x}$ =2,500) göre daha yüksek düzeydedir. *Aileler kendilerinin kaynaştırma konusundaki bilgi eksikliklerinden dolayı sorunlar yaşandığını düşünüp eğitim almak istemektedir.*(Tablo 18)

Tablo 18. Kaynaştırma Eğitimi Konusunda bilgi almak ister misiniz? Değişkenine Göre Kaynaştırma Sorunları İçin t Testi

		N	Arit.Ort.	Std. Sapma	t	sd	p
Sınıf öğretmenleri	Evet	29	3,049	0,657	0,084	32	0,934
	Hayır	5	3,022	0,663			
Rehber öğretmenler	Evet	29	2,885	0,780	-1,202	32	0,238
	Hayır	5	3,324	0,538			
Uygulama	Evet	29	3,161	0,891	-1,033	32	0,309
	Hayır	5	3,600	0,772			
Mevzuat ve yönetmelikler	Evet	29	3,124	0,715	1,275	32	0,211
	Hayır	5	2,636	1,186			
Sivil toplum örgütleri	Evet	29	3,368	0,937	1,462	32	0,154
	Hayır	5	2,667	1,307			
Rehberlik araştırma merkezi	Evet	29	2,638	1,077	-0,722	32	0,476
	Hayır	5	3,000	0,685			
Okul idarecileri	Evet	29	3,266	0,862	-0,035	32	0,972
	Hayır	5	3,280	0,756			
Aileler	Evet	29	3,578	0,759	2,916	32	0,006
	Hayır	5	2,500	0,791			
Fiziki koşullar	Evet	29	3,190	0,891	1,388	32	0,175
	Hayır	5	2,500	1,696			
Normal gelişim gösteren öğrenciler	Evet	29	3,552	1,213	0,630	32	0,533
	Hayır	5	3,200	0,570			
Toplam Kaynaştırma Sorunları	Evet	29	3,054	0,847	0,202	32	0,842
	Hayır	5	2,973	0,699			

x

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Tablo 19. Sonuçların Özeti

	Sınıf öğretmenleri	Rehber öğretmenler	Uygulama	Mevzuat ve yönetmelikler	Sivil toplum örgütleri	Rehberlik araştırma merkezi	Okul idarecileri	Aileler	Fiziki koşullar	Normal gelişim gösteren öğrenciler	Toplam Kaynaştırma Sorunları
1) Yaşınız?	✓					✓					
2) Cinsiyetiniz?	hesaplanamadı										
3) Medeni durumunuz?											
4) Mesleki Hizmet Süreniz?											
5) Çalıştığınız kurumun sektörü?	hesaplanamadı										
6) Eğitim durumunuz?	hesaplanamadı										
7) (Eğer eğitim düzeyiniz lisans ise-6.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü?											
8) (Eğer bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü eğitim fakültesi ise-7.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü?											
9) (Eğer eğitim düzeyiniz lisans üstü ise-6.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü?											
10) (Eğer bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü Diğer Fakülteler ise-7.soru-) Öğretmenlik eğitimi aldınız mı?											
11) Statünüz?	hesaplanamadı										
12) Özel eğitim ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı?											
13) Aldıysanız ne tür eğitim aldınız?											
14) Kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı?											
15) Aldıysanız ne tür eğitim aldınız?											
16) Daha önce kaynaştırma uygulaması çalıştınız mı?	✓				✓		✓				
17) Bu dönem sınıfınızda kaynaştırma öğrencisi var mı?											
18) Kaynaştırma Eğitimi Konusunda bilgi almak ister misiniz?								✓			
19) Kendinizi kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli görüyor musunuz?											

x

Ölçekteki tüm kaynaştırma ile ilgili maddelere verilen cevapların ortalaması ve tüm alt boyutların ortalamasının ölçeğin ölçüt orta noktasından ($\bar{x}$ =2,500) büyük olması ölçekteki tüm boyutlara ve tüm maddelere göre sorun olduğunu göstermektedir. Bu durum, kaynaştırma başarısını etkileyen etmenlerin sorun niteliğini taşıdığının nicel göstergesidir.

Kaynaştırma sorunları, katılımcı öğrencilerin

- 1) Yaşınız?
- 16) Daha önce kaynaştırma uygulaması çalıştınız mı?
- 18) Kaynaştırma Eğitimi Konusunda bilgi almak ister misiniz?

değişkenlerine göre bazı alt boyutlarda farklılık göstermektedir

- 3) Medeni durumunuz?
- 4) Mesleki Hizmet Süreniz?
- 7) (Eğer eğitim düzeyiniz lisans ise-6.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü?
- 8) (Eğer bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü eğitim fakültesi ise-7.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü?
- 9) (Eğer eğitim düzeyiniz lisans üstü ise-6.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü?
- 10) (Eğer bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü Diğer Fakülteler ise-7.soru-) Öğretmenlik eğitimi aldınız mı?
- 12) Özel eğitim ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı?
- 13) Aldıysanız ne tür eğitim aldınız?
- 14) Kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı?
- 15) Aldıysanız ne tür eğitim aldınız?
- 17) Bu dönem sınıfınızda kaynaştırma öğrencisi var mı?

değişkenlerine göre hiçbir alt boyutda farklılık göstermemektedir

5.2. Öneriler

- Sınıf öğretmenleri, Rehber öğretmenler ve Okul idarecilerine yönelik düzenlenecek eğitimler ile kaynaştırma sürecinin eğitsel ve yönetsel süreçleri hakkında daha fazla bilgi ve beceri kazanmaları sağlanmalıdır.
- Uygulamadaki süreçlerin daha başarıyla sürdürülebilmesi, Mevzuat ve yönetmeliklerde yenilikleri içercek şekilde düzenleme ve iyileştirmeler yapılmalıdır.
- Kaynaştırma sorunlarının azaltılabilmesi için fiziki koşullar özel gereksinimli bireylere daha uygun hale getirilmelidir.
- Rehberlik araştırma merkezlerinin özel gereksinimli bireylerin gerçekci saptanması yanında özel gereksinimli bireylerle ilgili bilgilendirme çalışmaları yapmalıdır.
- Hem özel gereksinimli öğrenci aileleri hem normal gelişim gösteren öğrencilerin aileleri kaynaştırma eğitimi hakkında olumlu tutum geliştirmeyi hedefleyen psikolojik grup çalışmaları yapılmalıdır.
- Normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilerle ilgili olumlu tutum geliştirmesini hedefleyen bilişsel ve duyuşsal nitelikli çalışmalar yapılmalıdır.
- Sivil toplum örgütleri okulun tüm paydaşlarının kaynaştırmayı benimsemesini sağlayıcı toplumsal etkinlikler düzenlemelidir.

KAYNAKÇA

Ataman, A. (1996). **Öğretmen Yetiştiren Eğitim Fakültelerine Öğretim Elemanı Yetiştirilmesi ve Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi.** Yeni Türkiye (Eğitim özel Sayısı), 2: 7, 382-389.

Ahmetoğlu, Emine; Ünal, Ahmet Mükerrem; Ergin, Demirali Yaşar (2016) "Kaynaştırma Uygulamalarının Başarısını Etkileyen Etmenler Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları", **Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi** , Edirne

Babaoğlan, Emine; Yılmaz, Şahika (2010). **'Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimindeki Yeterlikleri'** Cilt: 18 Sayı:2 SS:10

Batu, E.Sema; Çolak, Aysun; Odluyurt, Serhat (2013). **Özel Gereksinimli Çocukların Kaynaştırılması.** Ankara: Vize yayın Dağıtım, 2. Basım 375s

Diken, H. İ., & Sucuoğlu, B. (1999). **Sınıfında Zihin Engelli Çocuk Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına Yönelik Tutumları.** Özel Eğitim Dergisi, 2(3), 25-39.

Diken, İ. (Ed.). (2010). **İlköğretimde kaynaştırma.** Ankara: PEGEM Akademi Yayıncılık

Eripek, S. (2004). **Türkiye'de Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına İlişkin Olarak Yapılan Araştırmaların Gözden Geçirilmesi.** Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5 (2), 25-32.

Kargın, T. (2004). **Kaynaştırma: Tanımı, Gelişimi ve İlkeleri.** Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5 (2), 1-13.

Kırcaali-İftar, G. (1992). **Özel Eğitimde Kaynaştırma.** Eğitim ve Bilim, 16, 45-50

Kırcaali-İftar, G. (1998). **Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri.** S. Eripek (Ed.), Özel Eğitim (17-22). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, No:1018.

Kırcaali-İftar, G. (2003). **Otistik özellik gösteren çocuklara iletişim becerilerinin kazandırılması**. İstanbul: Ya-Pa.

Kırcaali-İftar, G. Batu, S. (2005). Ankara: Kök Yayıncılık

Metin, N., & Çakmak, H. (1998). **Eğitimcilerin Özürlü Çocuklarla Normal Çocukların Kaynaştırıldığı Programlar Hakkındaki Düşüncelerinin İncelenmesi.** 8. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri. Edirne: 128-139.

Oral, Aysel; Erey, Zahide; Töret, Gökhan (2004). **'Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi'** Cilt: 5 Sayı: 1 SS: 10

Öncül, Nuray; Batu, E.Sema (2005). **Normal Gelişim Gösteren Çocuk Annelerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşleri'** Cilt: 6 Sayı: 2 SS: 18

Sucuoğlu, B. (2004) **Türkiye'de Kaynaştırma Uygulamaları: Yayınlar/ Araştırmalar.** Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5 (2) 15-23.

Sucuoğlu, B., Kargın, T. (2010). **İlköğretimde kaynaştırma Uygulamaları: Yaklaşımlar, Yöntemler ve Stratejiler**.Ankara: Kök Yayıncılık

Uysal, A. (2003**). Kaynaştırma Uygulaması Yapan Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri.** 13. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri. Ankara: Kök Yayıncılık, 121-135.

EK A. ANKET

Sayın Öğretmen

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans programındaki “Batı Trakya’da Okul Öncesi Azınlık Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Sorunları” başlıklı tez çalışmamın zorunlu bir aşaması olan bu araştırma için sizin görüşlerinize ihtiyaç duyulmuştur. Bu anket formu bireyleri veya kurumları tek tek değil genel bir değerlendirme yapmak için hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Elde edilen cevaplar gizli tutulacak ve bilimsel amaçlar için kullanılacağından tüm soruları içtenlikle yanıtlamanız beklenmektedir. Bu soruları yanıtlarken sizin durumunuz için en uygun olan seçeneğin karşısındaki □ içine + işareti koyunuz.

Göstereceğiniz ilgi ve tüm yardımlarınız için teşekkür ederim. Saygılarımla,

Yusuf Yusuf
Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Engelli Çalışmaları Anabilimdalı Yüksek Lisans Öğrencisi

1) Yaşınız?
   - □ a) 25 yaş ve daha küçük
   - □ b) 26-30 yaş
   - □ c) 31-40 yaş
   - □ d) 41-45
   - □ e) 41 yaş ve üstü
2) Cinsiyetiniz?
   - □ a) Kadın
   - □ b) Erkek
3) Medeni durumunuz?
   - □ a) Evli
   - □ b) Bekar
4) Mesleki Hizmet Süreniz?
   - □ a) 10 yıl ve aşağısı
   - □ b) 11 yıl ve üstü
5) Çalıştığınız kurumun sektörü?
   - □ a) Devlet
   - □ b) Özel
6) Eğitim durumunuz?
   - □ a) Önlisans
   - □ b) Lisans
   - □ c) Lisansüstü
7) (Eğer eğitim düzeyiniz lisans ise-6.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü?
   - □ a) Eğitim Fakültesi
   - □ b) Diğer Fakülteler
8) (Eğer bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü eğitim fakültesi ise-7.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü?
   - □ a) Okul öncesi öğretmenliği
   - □ b) Diğer öğretmenlik
9) (Eğer eğitim düzeyiniz lisans üstü ise-6.soru-) Bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü?
   - □ a) Okul öncesi öğretmenliği
   - □ b) Diğer öğretmenlik
10) (Eğer bitirdiğiniz eğitim kurumunun türü Diğer Fakülteler ise-7.soru-) Öğretmenlik eğitimi aldınız mı?
   - □ a) Evet, formasyon sertifika programında
   - □ b) Hayır
11) Statünüz?
   - □ a) Müdür-Müdür yardımcısı
   - □ b) Özel eğitim öğretmeni
12) Özel eğitim ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı?
   - □ a) Evet
   - □ b) Hayır
13) Aldıysanız ne tür eğitim aldınız?
   - □ a) Lisans-Lisansüstü
   - □ b) Kursa Katıldım
14) Kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi ya da eğitim aldınız mı?
   - □ a) Evet
   - □ b) Hayır
15) Aldıysanız ne tür eğitim aldınız?
   - □ a) Lisans-Lisansüstü
   - □ b) Kursa Katıldım
16) Daha önce kaynaştırma uygulaması çalıştınız mı?
   - □ a) Evet
   - □ b) Hayır
17) Bu dönem sınıfınızda kaynaştırma öğrencisi var mı?
   - □ a) Evet
   - □ b) Hayır
18) Kaynaştırma Eğitimi Konusunda bilgi almak ister misiniz?
   - □ a) Evet
   - □ b) Hayır
19) Kendinizi kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli görüyor musunuz?
   - □ a) Yeterli görüyorum
   - □ b) Kısmen yeterli görüyorum
   - □ c) Yeterli görmüyorum

EK B. KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARININ BAŞARISINI ETKİLEYEN ETMENLER ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki ifadeleri okuyarak, size uygunluk derecesine göre her ifadenin karşısında bulunan seçeneklerden yalnızca birinin içine ✕ koyarak içtenlikle cevaplayınız.

AA		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1)	Sınıf öğretmenleri "Kaynaştırma Uygulamalarına" gereken ilgiyi göstermiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
2)	Sınıf öğretmenleri sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin belirlenmesinde gerekli bilgiye sahip değil.	☐	☐	☐	☐	☐
3)	Sınıf öğretmenleri sınıflarındaki özel gereksinimli bireyleri ilgili uzmanlara yönlendirmede gerekli bilgi ve beceriye sahip değil.	☐	☐	☐	☐	☐
4)	Sınıf öğretmenleri kaynaştırma eğitiminin planlanmasında ve uygulamasında gerekli bilgi ve beceriye sahip değil.	☐	☐	☐	☐	☐
5)	Sınıf öğretmenleri "Kaynaştırma Uygulamaları" için gerekli çevresel düzenlemeler yapmıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
6)	Sınıf öğretmenleri "Kaynaştırma Uygulamaları" için gerekli eğitsel düzenlemeler yapmıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
7)	Sınıf öğretmenleri sınıflarındaki özel gereksinimli bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlanmasında yeterli bilgiye sahip değil.	☐	☐	☐	☐	☐
8)	Sınıf öğretmenleri bireyselleştirilmiş eğitim programlarını uygulamada yeterli bilgiye sahip değil.	☐	☐	☐	☐	☐
9)	Sınıf öğretmenleri bireyselleştirilmiş eğitim programlarını hazırlama ve uygulamaya yeterli zaman ayırmıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
10)	Sınıf öğretmenleri hazırladıkları bireyselleştirilmiş eğitim programlarını uygulamıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
11)	Sınıf öğretmenleri kaynaştırma uygulamalarında öğretmen-veli işbirliğine önem göstermiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
12)	Sınıf öğretmenleri kaynaştırma uygulamaları için düzenlenen mevzuat hakkında gerekli bilgiye sahip değil.	☐	☐	☐	☐	☐
13)	Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetim becerileri yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
14)	Sınıf öğretmenlerinin davranış kontrolüne ilişkin becerileri yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
15)	Sınıf öğretmenleri özel eğitim gerektiren öğrencilerin sınıf tarafından sosyal kabulü için önlemler alma konusunda yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
16)	Sınıf öğretmenleri başarılı kaynaştırma uygulama modelleri hakkında bilgiye sahip değil.	☐	☐	☐	☐	☐
17)	Sınıf öğretmenleri, bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) geliştirme birimi ile işbirliği konusunda yetersiz kalıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
18)	Sınıf öğretmenleri 'Kaynaştırma Uygulamaları' üzerine yapılan bilimsel çalışmaları takip etme konusunda yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
19)	Özel gereksinimli öğrencilerin aileleri "Kaynaştırma Uygulamaları" konusunda yeterli bilgiye sahip değil.	☐	☐	☐	☐	☐
20)	Özel gereksinimli öğrencilerin aileleri "Kaynaştırma Uygulamalarında" çocuklarına gereken desteği göstermiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
21)	Özel gereksinimli öğrencilerin aileleri "Kaynaştırma Uygulamalarında" uygulayıcı öğretmene ve okul idaresine gereken desteği göstermiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
22)	Özel gereksinimli öğrencilerin ailelerine "Kaynaştırma Uygulamaları" hakkında eğitim verilmiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
23)	Normal gelişim gösteren öğrencilere özel gereksinimli bireyler hakkında gerekli eğitim verilmiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
24)	Normal gelişim gösteren çocukların ailelerine "Kaynaştırma Uygulamaları" hakkında eğitim verilmiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
25)	Okul idarecileri kaynaştırma uygulamalarına gereken ilgiyi ve desteği göstermiyor	☐	☐	☐	☐	☐
26)	Okul idarecileri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip değil.	☐	☐	☐	☐	☐
27)	Okul idarecileri BEP geliştirme biriminin çalışmalarını yeterince denetlemiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
28)	Okul idarecileri kaynaştırma uygulamalarında sınıf öğretmenleri ile işbirliği içinde çalışmıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
29)	Okul idarecileri tarafından kaynaştırma uygulamaları için gereken fiziksel ve sosyal eğitim ortamı düzenlemiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
30)	Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrencilerin eğitsel değerlendirme, tanılama hizmetlerini yürütmede yeterli bilgi ve beceriye sahip değil	☐	☐	☐	☐	☐
31)	Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrencilerin	☐	☐	☐	☐	☐

	izleme ve yönlendirme hizmetlerini yürütmede yeterli bilgi ve beceriye sahip değil					
32)	Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrenciler için en az sınırlandırılmış eğitim ortamını önerme konusunda yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
33)	Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrenciler ve ailesine destek eğitim ile rehberlik, psikolojik danışma hizmetleri sunma konusunda yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
34)	Rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) yetkilileri, özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik kısa ve uzun dönemli amaçları belirlemede yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
35)	Milli eğitim müfettişleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına gerekli denetimi göstermiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
36)	Milli eğitim müfettişleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip değiller.	☐	☐	☐	☐	☐
37)	Ülkemizde özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik bilimsel çalışmalar yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
38)	Ülkemizde özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik bilimsel çalışmalar uygulamaya katkı sağlamıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
39)	Kaynaştırma uygulamalarına yönelik yeni eğitim programları yaygın değil.	☐	☐	☐	☐	☐
40)	Kaynaştırma uygulamalarında destek eğitim hizmetleri (destek eğitim odası, kaynak oda, özel alan öğretmeni vb.) yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
41)	Okullarda kaynaştırma uygulamaları için gerekli eğitsel araç, gereç ve materyaller yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
42)	Okullarda kaynaştırma uygulamaları için gerekli sosyal ortamlar yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
43)	Bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP), BEP Geliştirme Birimi tarafından öğrencilere uygun hazırlanmıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
44)	Kaynaştırma eğitimi uygulamalarında okul ve sınıflardaki fiziki koşullar ihtiyacı karşılamıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
45)	Kaynaştırma Eğitimi ve Uygulamaları ile ilgili öğretmenlere hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
46)	Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili alan çalışanları (öğretmenler, okul idarecileri, milli eğitim denetçileri, RAM yetkilileri) verilen hizmet içi eğitim programlarına gereken ilgi ve önemi göstermiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
47)	Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri kaynaştırma uygulamalarına gereken desteği vermiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
48)	Kaynaştırma uygulamaları yürütülen okullarda Destek Eğitim odaları uygun fiziki koşullarda düzenlenmiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
49)	Milli Eğitime bağlı devlet okulları ile özel özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri işbirliği içinde çalışmıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
50)	Kaynaştırma uygulamaları için düzenlenen resmi mevzuat yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
51)	Kaynaştırma uygulamaları için düzenlenen resmi mevzuat uygulanabilir değil.	☐	☐	☐	☐	☐
52)	Kaynaştırma uygulamaları için düzenlenen resmi mevzuat, alan çalışanları(öğretmenler, okul idarecileri, milli eğitim denetçileri, RAM yetkilileri) tarafından uygulanmıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
53)	Okul rehber öğretmeni Rehberlik ve danışma hizmetleri yürütme komisyonu, BEP geliştirme birimi ile işbirliği konusunda yeterli değil	☐	☐	☐	☐	☐
54)	Okul rehber öğretmeni, özel gereksinimli öğrencilerin ailelerine yönelik aile eğitimi hizmetlerini planlama ve yürütme konusunda yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
55)	Okul rehber öğretmeni, BEP geliştirme birimiyle, öğretmenler ve ilgili personel ile iş birliği yapma konusunda yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
56)	Okul rehber öğretmeni özel gereksinimli öğrencilerin bireysel gelişimini değerlendirmek üzere formlar hazırlanması konusunda yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
57)	Okul rehber öğretmeni, kaynaştırma öğrencileri için, uygun eğitim ortamının düzenlenmesi ve uygulamada yer alan öğretmenlere rehberlik etme konusunda yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
58)	Okul rehber öğretmeni, kaynaştırma öğrencilerinin gelişimlerini izleme konusunda yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
59)	Okul rehber öğretmeni aile eğitimi konusunda yeterli değil.	☐	☐	☐	☐	☐
60)	Okul rehber öğretmeni özel gereksinimli bireylerin tanılanması ve yönlendirilmesi için gerekli çalışmaları yürütmüyor.	☐	☐	☐	☐	☐
61)	Okullarda bulunan yardımcı hizmet personelleri (hizmetli, servis görevlisi, şoför vb.) özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları konusunda yeterli bilgiye sahip değil.	☐	☐	☐	☐	☐
62)	Sivil toplum örgütleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları hakkında bilgiye sahip değil.	☐	☐	☐	☐	☐
63)	Sivil toplum örgütleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarına yeterince destek vermiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
64)	Sivil toplum örgütleri özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları konusunda farkındalık oluşturacak projelerde yer almıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
65)	Toplum engelli bireylerin özellikleri ve gereksinimleri konusunda yeterince bilgilendirilmiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
66)	Kaynaştırma eğitimi ve uygulamaları hakkında toplum yeterince bilgilendirilmiyor.	☐	☐	☐	☐	☐